

**T.C.
KAFKAS ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
HEMŞİRELİK ANABİLİM DALI**

**GEBELİK VE LOHUSALIK SÜREÇLERİNDE KADINLARIN
BEDEN İMAJI ALGISININ BENLİK SAYGISI ÜZERİNE
ETKİSİNİN İNCELENMESİ**

Besna Şaki

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Doç. Dr. Rukiye Türk Delibalta

2025-KARS

T.C.
KAFKAS ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Hemşirelik Anabilim Dalı yüksek lisans programı çerçevesinde Besna ŞAKİ tarafından hazırlanmış olan **Gebelik ve Lohusalık Süreçlerinde Kadınların Beden İmajı Algısının Benlik Saygısı Üzerine Etkisinin İncelenmesi** adlı bu çalışma, yapılan tez savunması sonucunda jüri üyeleri tarafından Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği uyarınca değerlendirilerek İle edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi: 28.04.2025

Ad – Soyadı:

İmza:

Başkan: Doç.Dr. Rukiye TÜRK DELİBALTA

Üye : Dr.Öğr.Üyesi Safiye TEMEL

Üye : Dr.Öğr.Üyesi Nevra KARACA BIÇAKCI

Bu tezin kabulü, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun/...../.....
gün ve sayılı kararıyla onaylanmıştır.

T.C.
KAFKAS ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
HEMŞİRELİK ANABİLİM DALI

GEBELİK VE LOHUSALIK SÜREÇLERİNDE KADINLARIN
BEDEN İMAJI ALGISININ BENLİK SAYGISI ÜZERİNE
ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Besna Şaki

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Doç. Dr. Rukiye Türk Delibalta

2025-KARS

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	VII
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	IX
TABLolar LİSTESİ.....	XI
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	IX
ÖZET.....	XII
SUMMARY.....	XIII
1. GİRİŞ VE AMAÇ.....	1
2. GENEL BİLGİLER.....	4
2.1.Gebelik dönemi.....	4
2.2.Lohusalık dönemi.....	4
2.3.Beden imajı.....	5
2.4.Benlik saygısı.....	6
2.5.Beden imajı algısı, benlik saygısı ve kadın psikolojisi	7
2.6.Gebelik sürecinde beden imajı algısı ve benlik saygısı.....	9
2.7.Lohusalık sürecinde beden imajı algısı ve benlik saygısı.....	11
2.8.Kadınların beden imajı algısı ve benlik saygısı üzerinde sosyal desteğin etkisi.....	12
2.9.Gebelik ve lohusalık süreçlerinde kadınların beden imajı algısı ve benlik saygısının desteklenmesinde hemşirelerin rol ve sorumlulukları.....	14

3. MATERYAL ve METOD.....	16
3.1.Araştırmanın türü.....	16
3.2.Araştırmanın değişkenleri.....	16
3.3.Araştırmanın yapıldığı yerin özellikleri.....	16
3.4.Evren ve örneklem.....	16
3.5.Araştırmaya dahil edilme ve dışlanma kriterleri.....	17
3.6.Verileri toplama araçları.....	18
3.6.1.Gebelik dönemi bireysel bilgi formu.....	18
3.6.2.Lohusalık dönemi bireysel bilgi formu.....	19
3.6.3. Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki ölçeği	19
3.6.4. Rosenberg Benlik Saygısı ölçeği.....	19
3.7.Araştırmanın uygulanması.....	20
3.8.Verilerin analiz edilmesi.....	20
3.9.Araştırmanın etik boyutu.....	22
3.10.Araştırmanın sınırlı ve güçlü yönleri.....	22
4. BULGULAR.....	23
4.1. Kadınların sosyodemografik özelliklerinin dağılımları.....	23
4.2. Kadınların evlilik ve obstetrik özelliklerinin dağılımları.....	24
4.3. Kadınların beden imajına ilişkin özelliklerinin dağılımı.....	25
4.4. Kadınların gebelik sürecinde sosyodemografik özelliklerine göre Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki Ölçeğinden aldıkları puan ortalamalarının karşılaştırılmasına ilişkin bulgular.....	26

4.5. Kadınların gebelik sürecinde evlilik ve obstetrik özelliklerine göre Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki Ölçeğinden aldıkları puan ortalamalarının karşılaştırılmasına ilişkin bulgular.....	32
4.6. Kadınların gebelik sürecinde beden imajı algısı özelliklerine göre Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki Ölçeğinden aldıkları puan ortalamalarının karşılaştırılmasına ilişkin bulgular.....	36
4.10.Kadınların lohusalık sürecinde sosyodemografik özelliklerine göre Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki ölçeğinden aldıkları puan ortalamalarının karşılaştırılmasına ilişkin bulguları.....	41
4.11.Kadınların lohusalık sürecinde evlilik ve obstetrik özelliklerine göre Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki ölçeğinden aldıkları puan ortalamalarının karşılaştırılmasına ilişkin bulguları.....	46
4.12.Kadınların lohusalık sürecinde beden imajı algısı özelliklerine göre Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki ölçeğinden aldıkları puan ortalamalarının karşılaştırılmasına ilişkin bulguları.....	49
4.13. Kadınların lohusalık sürecinde sosyodemografik özelliklerine göre Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeğine ilişkin bulguları.....	53
4.14.Kadınların lohusalık sürecinde evlilik ve obstetrik özelliklerine göre Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeğine ilişkin bulguları.....	53
4.15. Kadınların lohusalık sürecinde beden imajı algısı özelliklerine göre Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeğine ilişkin bulguları.....	54

4.16. Kadınların gebelik ve lohusalık sürecinde Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki ve Rosenberg Benlik Saygısı ölçeklerinden aldıkları puan ortalamalarının karşılaştırılmasına ilişkin bulguları.....	54
4.17. Kadınların Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki ölçeği, alt boyutları ile Rosenberg Benlik Saygısı ölçeği arasındaki ilişkiyi belirlemek için yapılan pearson korelasyon analizi sonuçlarına ilişkin bulgular.....	55
5. TARTIŞMA.....	58
5.1. Gebelik ve lohusalık sürecinde bulunan kadınların obstetrik bulgularının tartışılması.....	58
5.2.Gebelik ve lohusalık sürecinde bulunan kadınların beden kitle indeksi bulguları, fiziksel görünümünün değişmesine yakın çevrelerinin tepkisi ve sosyal destek durumlarının tartışılması.....	59
5.3.Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki ölçeği bulgularının tartışılması.....	63
5.3.1.Gebelik sürecinde bulunan kadınlarda Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki ölçeği bulgularının tartışılması.....	63
5.3.2.Lohusalık sürecinde bulunan kadınlarda Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki ölçeği bulgularının tartışılması.....	67
5.4.Rosenberg Benlik Saygısı ölçeği bulgularının tartışılması.....	68
5.4.1.Gebelik sürecinde bulunan kadınlarda Rosenberg Benlik Saygısı ölçeği bulgularının tartışılması.....	68

5.4.2.Lohusalık sürecinde bulunan kadınlarda Rosenberg Benlik Saygısı ölçeği bulgularının tartışılması.....	69
5.5.Gebelik ve lohusalık sürecinde bulunan kadınların beden imajı algısının benlik saygısı üzerine etkisinin tartışılması.....	70
7. SONUÇ.....	73
8. KAYNAKÇA.....	74
EKLER.....	83
EK 1- Gebelik Dönemi Bireysel Bilgi Formu.....	83
EK 2- Lohusalık Dönemi Bireysel Bilgi Formu.....	87
EK 3- Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği.....	89
EK 4- Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki Ölçeği.....	90
EK 5- Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurul Raporu.....	95
EK 6- İl Sağlık Müdürlüğü Araştırma İzni.....	96
EK 7- Ölçek Kullanım İzinleri.....	97
EK 8- Bilgilendirilmiş Onam Formu.....	98
ÖZGEÇMİŞ.....	99

ÖNSÖZ

Bu tezin hazırlanmasında yardımlarını esirgemeyen, bilgi, katkı ve desteğini her aşamada hissettiğim, değerli danışman hocam Sayın Doç. Dr. Rukiye TÜRK DELİBALTA ‘ya,

Tez savunma jürimde yer alan, değerli bilgi ve önerilerini paylaşan Dr. Öğretim Üyesi Nevra KARACA BIÇAKCI ve Dr. Öğretim Üyesi Safiye TEMEL hocalarıma,

Tez süresince yanımda olan, desteklerini esirgemeyen, daima bana inanan aileme,

Sabrı için bebek Deniz Ada’ya,

Bu araştırmaya katılarak eşsiz katkılarını sunan tüm kadınlara...

Teşekkür ederim.

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

BKİ: Beden Kitle İndeksi

ÇYBBİ: Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişkileri

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 4.1. Kadınların Sosyodemografik Özelliklerinin Dağılımları.....	23
Tablo 4.2. Kadınların Obstetrik Özelliklerinin Dağılımları.....	24
Tablo 4.3. Kadınların Beden İmajına İlişkin Özelliklerinin Dağılımları.....	25
Tablo 4.4. Gebelik Sürecinde Bulunan Kadınların Sosyodemografik Özelliklerine Göre Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeklerinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması.....	27
Tablo 4.5. Gebelik Sürecinde Bulunan Kadınların Evlilik ve Obstetrik Özelliklerine Göre Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeklerinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması.....	33
Tablo 4.6. Gebelik Sürecinde Bulunan Kadınların Beden İmajı Algısı Özelliklerine Göre Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeklerinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması.....	37
Tablo 4.10. Lohusalık Sürecinde Bulunan Kadınların Sosyodemografik Özelliklerine Göre Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeklerinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması.....	42
Tablo 4.11. Lohusalık Sürecinde Bulunan Kadınların Evlilik ve Obstetrik Özelliklerine Göre Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeklerinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması.....	47

Tablo 4.12.Lohusalık Sürecinde Bulunan Kadınların Beden İmajı Algısı Özelliklerine Göre Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeklerinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması..... 50

Tablo 4.16.Kadınların Gebelik ve Lohusalık Süreçlerinde Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki Ölçeğinin Alt Boyutlarına ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeğine İlişkin Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması..... 54

Tablo 4.17.Kadınların Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki Ölçeğinin Alt Boyutları İle Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği Arasındaki İlişkiyi Belirlemek İçin Yapılan Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları..... 56

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.	Araştırmanın Akış Şeması.....	20
-----------------	-------------------------------	----

ÖZET

Gebelik ve Lohusalık Süreçlerinde Kadınların Beden İmajı Algısının Benlik Saygısı Üzerine Etkisinin İncelenmesi

Bu araştırma gebelik ve lohusalık süreçlerinde kadınlarının beden imajı algısının benlik saygısı üzerine etkisinin incelenmesi amacıyla tanımlayıcı ve ilişki arayıcı türde yapılmıştır. Bir devlet hastanesinde yürütülen araştırmanın örneklemini kadın hastalıkları ve doğum polikliniğine ayaktan başvuran ve üçüncü trimesterinde bulunan 384 gebe kadın oluşturmuştur. Gebelik sürecinde bulunan kadınların verileri gebelik dönemi bireysel bilgi formu, Rosenberg Benlik Saygısı ölçeği ve Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Gebelik sürecinde bulunan kadınlar doğuma kadar takip edilmiş ve doğum sonrası 3. veya 4. hafta arasında kadınların verileri, lohusalık dönemi bireysel bilgi formu, Rosenberg Benlik Saygısı ölçeği ve Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki ölçeği kullanılarak yeniden toplanmış ve sonuçlar gebelik dönemi ile karşılaştırılmıştır. Bu araştırmanın sonucunda, kadınların beden imajı algısının, gebelik ve lohusalık süreçlerinde istatistiksel olarak bir farklılık göstermediği; benlik saygısının ise gebelik sürecinde lohusalık sürecinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Ayrıca hem gebelik hem de lohusalık sürecinde, kadınların beden imajı algılarının benlik saygısı üzerine etkisi olduğu ve bu etkinin gebelik süreciyle karşılaştırıldığında, lohusalık sürecinde kısmen daha yüksek olduğu bulunmuştur ($p<0,05$). Bu çalışma gebelik sürecinde bulunan kadınların beden imajı algılarının benlik saygısı üzerindeki etkisini, lohusalık sürecini de kapsayacak şekilde takip ederek, karşılaştırma yaparak değerlendirmesi yönünden özgün nitelik taşımaktadır. Araştırma bulguları doğrultusunda kadınların beden imajı algılarının ve benlik saygılarının henüz gebelik sürecinde iken sorgulanması, beden imajı algısı ve benlik saygısı düşük seviyede tespit edilen kadınlara uygun girişimler planlanması, beden imajı algısı ile benlik saygısının ilişkili olduğu göz önünde bulundurularak, kadınlara bakım verilmesi önerilmektedir.

Anahtar sözcükler: beden imajı algısı, benlik saygısı, gebelik, lohusalık, öz ilişki

SUMMARY

Examining the Effect of Women's Body Image Perception on Self-Esteem During Pregnancy and Postpartum Processes

This research was conducted in a descriptive and correlational manner in order to examine the effect of women's body image perception on their self-esteem during pregnancy and postpartum periods. The sample of the research conducted in a state hospital consisted of 384 pregnant women who applied to the gynecology and obstetrics clinic as outpatients and were in their third trimester. Data from women during pregnancy were collected using pregnancy period individual information form, Rosenberg Self-Esteem scale, and Multidimensional Body–Self Relations Questionnaire (MBSRQ). Women in the pregnancy process were followed up until birth and between the 3rd and 4th weeks after birth, data of the women were collected again using the postpartum period individual information form, Rosenberg Self-Esteem scale and Multidimensional Body–Self Relations Questionnaire (MBSRQ) and the results were compared with the pregnancy period. As a result of this study, it was determined that women's body image perception did not show any statistical difference during pregnancy and postpartum processes; and self-esteem was higher during pregnancy than during postpartum process ($p < 0.05$). In addition, it was found that women's body image perceptions had an impact on their self-esteem during both pregnancy and the postpartum period, and this impact was slightly higher during the postpartum period compared to the pregnancy period ($p < 0.05$). This study is original in that it evaluates the effect of body image perceptions of pregnant women on their self-esteem by following and comparing them, including the postpartum period. In line with the research findings, it is recommended that women's body image perceptions and self-esteem should be questioned while they are still pregnant, appropriate interventions should be planned for women whose body image and self-esteem are detected to be at low levels, and care should be provided to women, considering that body image and self-esteem are related.

Keywords: body image, self-esteem, pregnancy, postpartum, self-relationship

1. GİRİŞ VE AMAÇ

Gebelik, doğum ve lohusalık dönemleri, kadının vücudu için fizyolojik bir süreç olmasının yanı sıra, psikolojik değişimlerin de yaşandığı önemli dönemlerdir (Akildiz ve ark. 2017). Kadınlarda, gebelik süresince hormonal, kardiyovasküler, solunum, sindirim ve idrar sistemi gibi birçok alanda fizyolojik değişiklikler yaşanmaktadır (Taşkın 2015, Şahin 2015, Cutler 2016). Lohusalık sürecinde de kadınlarda fizyolojik olarak üreme, endokrin, kardiyovasküler sistemde ve meme bezlerinde vücudun gebelik öncesi durumuna dönmesine yönelik değişimler ve psikolojik olarak annelik rolüne uyum sağlamasına ilişkin değişimler yaşanmaktadır (Akildiz ve ark. 2017, Taşkın 2015). Kadınlar gebelik ve lohusalık döneminde vücutlarında oluşan fiziksel değişikliklere bağlı olarak; kendilerini şişman, sakar, çirkin, daha az çekici hissedebilirler. Bu durum kadınların özgüvenini, beden imajını ve benlik saygısını olumsuz yönde etkileyebilmektedir (İnanır ve ark. 2015, Meireles ve ark. 2022). Beden imajı bireyin kendi vücudu ile ilgili görüntülerini, yeteneklerini, sınırlılıklarını, bireysel özelliklerini kapsayan dinamik bir süreç olarak tanımlanmaktadır. Başka bir ifadeyle beden imajı, bireyin içinde bulunduğu durumu algılaması ile zihninde canlandırma şekli arasındaki uyumdur. Bireyin algıladığı mevcut durumu ile zihninde canlandığı şekil arasında uyumsuzluk olması durumunda ruhsal çatışmalar meydana gelebilmektedir (Şahin 2015). Beden imajı algısı ise, bireyin dış görünümünün içsel yansıması olarak tanımlanmaktadır (İnanır ve ark. 2015). Bu algının bireylerin yeme-içme alışkanlıkları, kişilerarası ilişkileri, sosyal anksiyete yaşama durumları, cinsel davranışları üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir (İnanır ve ark. 2015). Yani beden imajı algısının fizyolojik, psikolojik ve sosyolojik temellere dayandığı söylenebilir (Şahin 2015). Beden imajı algısı fiziksel görünümdeki değişimlerden etkilenmesi nedeniyle yaşamın farklı evrelerinde, gebelikte ve lohusalıkta değişebilmektedir (Şahin 2015, İnanır ve ark. 2015). Benlik saygısı ise, bireyin geçmiş deneyimlerinin ve toplum tarafından bireye atfedilen değerleri bireyin yaşam stili olarak algılaması şeklinde tanımlanmaktadır (Birol 2009). Yüksek benlik saygısına sahip bireylerin daha üretken ve yaratıcı, daha sağlıklı ve özgüvenli kişiler olduğu açıklanmaktadır (İnanır ve ark. 2015).

Araştırmalar kadınların beden imajı memnuniyetsizliğinin, gebeliğin her trimesterinde ve lohusalık döneminde değişebildiğini, hatta bazı dönemlerde daha da kötüleşebildiğini ortaya koymuştur (İnanır ve ark. 2015, Meireles ve ark. 2022, Rallis ve ark. 2007). Gebelik ve lohusalık döneminde kadınlar bedenleri ile olan olumsuz ilişkiye yoğunlaşabilirler (Meireles ve ark. 2015). Bir çalışmada gebelikte beden imajı memnuniyetsizliğinin lohusalık dönemindeki depresyon için risk faktörü olduğu belirtilmiştir (Przybyla-Basista ve ark. 2020). Beden kitle indeksinin yüksek olmasının da beden imajı memnuniyetsizliğini artıracakı belirtilmiştir (Meireles ve ark. 2022). Bunun yanı sıra, beden imajından memnun olmayan, kendisini beğenmeyen kadınların eş zamanlı olarak benlik saygısı problemleri yaşadıkları da belirtilmiştir (Hutchinson ve Cassidy 2022). Bu nedenle beden imajı ve benlik saygısı kavramlarının birbirini orantılı olarak etkilediği düşünülmektedir (Bomba ve ark. 2021). Gebelikte kadının dış görünüşünün değişmesi (Şahin 2022), kendini çekici bulmaması (İnanır ve ark. 2015), istenmeyen bir gebelik yaşaması (Taşkın 2015), kadının sosyal çevresinden olumsuz geri bildirimler alması (Antonie ve Vintilla 2022), medya tarafından fiziksel olarak ideal kadın vurgusunun yapılması ve kadının buna maruz kalması (Ceyne ve ark. 2018), gibi faktörler, gebe kadının beden imajına ilişkin memnuniyetsizliği hissetmesine neden olarak, benlik saygısını da düşürebilmektedir (Eriten Tilaver ve Oskay 2022). Lohusa kadınların %30 ila %70'inin benlik saygısının düşük olduğu bulunmuştur (Han ve Kim 2020). Düşük benlik saygısının, evlilik ilişkilerinin bozulması, depresyon, bulimia, anne-bebek bağlanmasının sağlıklı oluşmaması ve emzirmenin erken sonlandırılması gibi bir dizi sosyal ve psikolojik sorunlara neden olduğu saptanmıştır (Han ve Kim 2020, Gillen ve ark. 2021). Gebelik ve lohusalık döneminde bu sorunların ortaya çıkması kadının, fetüsün ve çocuğun sağlığını tehlikeye atabilir ve bu sorunların çözülmesi uzun zaman alabilir (Meireles ve ark. 2022). Gebelik ve lohusalık döneminde kadınların, beden imajı ve benlik saygısının düşük olması, kadının depresif durumu, aile bireylerinin refahı yönünden olumsuz sonuçlara yol açabileceği belirtilmiştir (Przybyla-Basista ve ark. 2020). Pek çok gebe ve lohusa kadının, beden imajının ve benlik saygısının düşük olması nedeniyle (Meireles ve ark. 2022, Alshikh ve ark. 2021), anksiyete ve depresyon gibi ruhsal problemlerle karşı karşıya kaldığı belirtilmektedir (Liu ve ark. 2021, Taşkın 2015, Şahin 2015, İnanır ve ark. 2015). Gebelikte anksiyete %35 (Rados ve ark. 2018),

depresyon %1-26 oranında (Zhang ve ark. 2025), lohusalıkta anksiyete %15-20 (Rados ve ark. 2018, Fairbrother ve ark. 2016), depresyon %20 oranında görülmektedir (Çalık 2024).

Beden imajının olumlu ve olumsuz boyutları bulunmasına rağmen, çalışmalarda genellikle olumsuz yönünden söz edilmektedir (Swami ve Barron 2019, Meireles ve ark. 2022). Kadınların olumlu bir beden imajına sahip olmaları, benlik saygısını ve sağlığı olumlu yönde etkileyerek, refah düzeylerini artırabilir (Meireles ve ark. 2022). Bu nedenle bireylerin gebelik ve lohusalık dönemi başta olmak üzere, hayatlarının tüm dönemlerinde, beden imajı algılarını olumlu yöne çevirmeleri, benlik saygılarını artırmaları, kendilerini takdir ve kabul etmeleri önerilmektedir (Tylka ve Wood-Barcalow 2015, Webb ve ark. 2015). Gebelik ve lohusalık süreçlerinde beden imajı algısı ve benlik saygısının düşük olması kadının, bebeğin ve ailenin sağlığını olumsuz yönde etkileyerek sağlıklarını riske atabilir (Meireles ve ark. 2022). Önce ailenin sonra toplumun sağlığını yükseltmek amacıyla beden imajı ve benlik saygısı kavramlarının üzerinde durulması önemli görülmektedir. Bu nedenle bu çalışmanın amacı, gebelik ve lohusalık süreçlerinde kadınların beden imajı algısının benlik saygısı üzerine etkisini incelemektir.

Araştırmanın Hipotezleri

H₁₋₁: Gebelik sürecinde kadınların beden imajı algılarının benlik saygısı üzerine etkisi vardır.

H₁₋₂: Lohusalık sürecinde kadınların beden imajı algılarının benlik saygısı üzerine etkisi vardır.

H₂₋₁: Gebelik ve lohusalık süreçlerinde kadınların beden imajı algılarının benlik saygısı üzerine etkisi farklıdır.

2.GENEL BİLGİLER

2.1.Gebelik Dönemi

Gebelik kadınlarda kadın kimliğinin ve kendini gerçekleştirmenin bir parçası olarak görülmektedir. Gebelik sürecinde kadınlar, fizyolojik ve psikolojik değişikliklerin her ikisini de aynı anda deneyimleyebilmektedirler (Cutler 2016). Gebelik kadın yaşamında yeni rollere uyum gerektiren bir kriz dönemi olarak da görülebilir. Bu dönemin sağlıklı atlatılması için kadının gebeliğini ve annelik rolünü kabullenmesi gerekmektedir (Taşkın 2015).

Gebelik döneminde kadında meme ucunda, genital bölgede, areolada ve yüz bölgesinde *ciltte koyulaşma (hiperpigmentasyon)* görülmektedir. Karında dikey bir çizgi şeklinde *linea nigra* olarak adlandırılan koyulaşma gözlemlenmektedir (Şahin 2022). Ayrıca bağ dokusu değişikliklerinin yol açtığı, sıklıkla karın derisinde, kırmızımsı, deriden hafif çökük, *stria gravidarum* denilen lineer bantlar oluşmaktadır (Kılıç ve ark. 2015). Gebelik boyunca sağlıklı bir kadının ortalama 12 kilogram ağırlık kazanması beklenmektedir. Gebe bir kadının vücudunda fizyolojik olarak su tutulumu artmakta ve buna bağlı ödem gelişebilmektedir (Şahin 2022). Gebelik döneminde görülen tüm bu değişimler, anne adayının beden imajı algısı ve benlik saygısının oluşumunu etkilemektedir (Şeker ve ark. 2021).

2.2.Lohusalık Dönemi

Lohusalık dönemi doğum eyleminin sonlanmasıyla başlayan ve gebelik döneminde meydana gelen değişimlerin kadın vücudunda gözlemlenmeye devam edildiği bir süreçtir. Gebelikte meydana gelen değişimlerin kaybolması için ortalama altı hafta süre gerekmektedir (Garg ve Goswami 2023). Literatürde lohusalık döneminde üreme organlarının değişimine yönelik konulara uzun bir şekilde yer verilirken, ebeveynliğe geçiş süreci, artan sorumluluklar, eş ilişkisinin değişimi, gebelik öncesi sosyal faaliyetlere dönüş süreci konuları daha kısa yer kaplamaktadır (Arslan 2015).

Doğum sonrası ilk 12 hafta ebeveynliğe geçiş süreci, dördüncü trimester olarak da adlandırılmaktadır. Kadınların gebelik öncesi fonksiyonel durumlarına dönmeleri,

fizyolojik olarak iyileşmelerinden daha uzun bir süre almaktadır. Bazı kadınlar için anneliğe geçiş kolay bir değişim iken, bazıları için bu süreç kabus olabilmektedir (Sengupta ve Shahidullah 2019).

Bir kadının annelik rolünü kazanması gebelikte başlar ve lohusalık döneminde de devam eder. Lohusalık döneminde kadın ve eşi, yeni tanımlanan rollerine uyum sağlamaya çalışır. Kadının eşinin bakış açısı ve yeni rolüyle ilgili anksiyete yaşaması aile üzerinde büyük bir baskı oluşturur. Doğum öncesi yapılmayan görev ve sorumluluk paylaşımı, lohusalık döneminde yapılır. Bazı aileler için bu değişim, gerginlik ve hayal kırıklığına dönüşebilir (Arslan 2015). Lohusalık döneminde kadının ağrıları, yorgunluğu, yenidoğanın bakım gereksinimi, anne-babanın yaşı, mizacı gibi faktörler; aile adaptasyonunu ve kadın psikolojisini etkiler (Saharoy ve ark. 2023).

Lohusalık dönemi, kadın bedenine stres ve yük getiren, kadının uyum sağlamasını gerektiren özel bir dönemdir (Arslan ve ark. 2019). Bu dönem pek çok kadın tarafından negatif olarak algılanmakta, kadının bedenine karşı memnuniyetsizlik duymasına ve bedenini olumsuz yönde algılamasına yol açabilmektedir (Kara ve Eryılmaz 2018). Kadınların kaygı durumunun beden memnuniyetsizliğini artırdığı, lohusalık döneminde bu kaygıların pik noktasına ulaştığı belirtilmektedir (Roomruangwong ve ark. 2017, Bay ve Akın 2022). Lohusalık döneminin kadın ve ailesi için bir kriz dönemi olabileceği göz önünde bulundurularak, bakım ve destek gereksinimleri planlanmalıdır (Bomba 2021, Bay ve Akın 2022).

2.3.Beden İmajı

Beden imajı kavramı, bireyin kendi bedenine ilişkin neler düşündüğü, ne hissettiği ve yaşadığı olaylara ne tepki vereceği ile ilgilidir. Aynı zamanda bütünlük ve benlik kavramlarını kapsamaktadır. Beden imajı, bireyin zihninde kendini uzun-kısa, güzel-çirkin, şişman-zayıf olarak tasvir ettiği, zihinsel bir olgudur (Kukul 2015). Beden imajı kavramı; vücut algısı, beden imgesi gibi farklı tabirlerle ifade edilebilmektedir (Sayılan ve ark. 2020, Kukul 2015). Bireyin hayalinde canlandırdığı ve olmak istediği kişiye ilişkin düşüncesi, bireyin beden imajını belirlemektedir (Şahin 2015).

Beden imajı kavramı, bebeklik döneminden başlayarak gelişen, kişinin yaşadığı olaylarla şekillenen, nihayetinde kişinin benliği ile bütünleşen dinamik bir kavramdır. Beden imajı kavramı, gebelik gibi fizyolojik durumlar, vücut bütünlüğünü bozan ani kazalar, hastalık gibi beklenmeyen olaylarda değişikliğe uğrayabilmektedir (Kukul 2015, Şahin 2015). Bebeklikten yaşlılığa kadar olan dönemde kişinin beden imajı gelişiminin bilinmesi, kişinin beden imajı algısının belirlenmesinde önemlidir (Şahin 2015). Beden imajının başka bir tanımı; bireyin, kendi bedeninin zihninde oluşan görüntüsü şeklinde yapılabilir (Çırak ve Özdemir 2015). Bireyin bedeninin özellikleri, işlevselliği, bedenini algılama biçimi beden imajının alt boyutları olarak belirtilmektedir (Sayılan ve ark. 2020). Bireyin bedeninin zihnindeki görüntüsü ile algıladığı bedeni arasında uyumsuzluk oluştuğunda, beden imajı algısının bozulma durumu ortaya çıkmaktadır (Sayılan ve ark. 2020, Kukul 2015). Aynı zamanda bu uyumsuzluğun birey tarafından kriz olarak algılanması bireyde akut dönemde stres tepkisini başlatmaktadır (Kukul 2015).

2.4.Benlik Saygısı

Benlik saygısı, bireyin kendini beğenme, kendi yaşam biçimini algılama ve yaşantıları sonucunda kendine bir değer biçme olarak tanımlanmaktadır. Başka bir ifadeyle bireyin öz benliğini beğenip beğenmemesi durumudur (Kumcağız 2012). Bir birey çocukluk çağında kendi bedeninin diğer insanlarla aynı olmadığını farkına vardıktan sonra, kendi bedeni ile bilinçli olarak ilgilenmeye başlamaktadır. Bireyin kendi yeteneklerini geliştirmeye ve kendine saygı duymaya başladığı bu süreçte benlik saygısı denilmektedir (Biol 2009). Benlik saygısı, bireyin aile hayatından başlayarak hayatı boyunca değişiklikler gösteren ve biyolojik, psikolojik ve sosyal hayatın tüm yönlerini etkileyen bir olgudur. Bireylerin gerçek benlikleri ile ideal benlikleri arasında farkların ortaya çıkması, düşük ya da yüksek benlik saygısına yol açmaktadır (Sevim ve Artan 2021).

Benlik saygısı gebelik ve lohusalık döneminde, kadınların vücutlarına ve psikolojik iyilik hallerine dair algılarını büyük ölçüde etkileyebilir. Gebelik vücutta büyük değişimlere yol açarken, kadınların benlik saygısını olumsuz yönde etkileyebilir. Bu olumsuz etkiler lohusalık döneminde devam edebilir ve kadının annelik rolüne uyumunu, fiziksel iyileşme sürecini, ruh halini ve benlik saygısını

doğrudan etkileyebilir. Araştırmalar düşük benlik saygısının lohusalık sürecinde depresyon riskini artırabileceğini ve kendilerini yetersiz hissetmelerine neden olabileceğini göstermektedir (Carter 2016, Drosdowsky 2017). Bu bağlamda gebelik ve lohusalık döneminde benlik saygısının desteklenmesi, kadının psikolojik iyilik halini ve genel sağlık düzeyini olumlu yönde etkileyebilir.

2.5.Beden İmajı Algısı, Benlik Saygısı ve Kadın Psikolojisi

Beden imajı ile benlik saygısının paralel olarak artıp azaldığı ve birbirini etkilediği belirtilmiştir (Çevik ve Yanık Kerem 2020). Düşük benlik saygısının kadınların fiziksel görünümüne karşı memnuniyetini ve beden imajı algılarını olumsuz yönde etkilediği açıklanmaktadır. Ayrıca hiç doğum deneyimi olmayan kadınların, doğum öncesi dönemde, kendi bedenlerine yönelik gerçekçi olmayan beklentilerinin de doğum sonu dönemde beden imajı algısı ve benlik saygısı problemlerine yol açabildiği belirtilmektedir (Bomba ve ark. 2021, Hutchinson ve Cassidy 2022).

Literatür incelendiğinde yapılan çalışmalarda gebelerin beden imajlarını olumsuz algılamaları durumunda gebelikte yaşadıkları stres düzeyinin arttığı (Bacacı ve Ejder Apay 2018), gebelerin düşük gelir düzeyine sahip olmalarının ve eşlerinin gebelikte alınan kilolara karşı olumsuz tutum takınmasının gebelerin beden imajı algısını ve benlik saygısını olumsuz etkilediği (Çevik ve Yanık Kerem 2020), bedeninden memnun olmayan kadınların benlik saygısının da düşük olduğu belirtilmiştir (Hutchinson ve Cassidy 2022).

Beden imajı algısı ve benlik saygısı, doğrudan kadın psikolojisinden etkilenen kavramlar olmaları nedeniyle, gebelik ve lohusalık döneminde kadın psikolojisinin ve etkileyen faktörlerin anlaşılması önemli görülmektedir (Chan ve ark. 2020, Riquin ve ark. 2019). Gebelik ve lohusalık döneminde kadınların beden imajı algısı ve benlik saygısı değerlendirilirken, kadınların hangi ruh hali içinde bulundukları belirlenmeli ve kadınlar bir bütün olarak değerlendirilmelidir (Aydın ve Aktaş 2022).

Bir kadın kendi gebeliğini benimsemiş olsa bile, gebeliğinin doğası gereği, normal olarak, aşırı duyarlı, alıngan olma, huzursuzluk, aniden sinirlenme, büyük

mutluluk yaşama gibi ani ve sebepsiz davranışlar sergileyebilmektedir (Taşkın 2015). Gebeliğin son trimesterinde kadın artık gebeliğin getirdiği yükten bıkmaya başlamıştır. Aynı zamanda doğum hakkında endişeleri artmaktadır. Evden çıktığında başına kötü bir olay gelebileceği gibi korkular ve ambivalan duygular yaşamaktadır. Tüm bu rahatsızlıklar ve ruhsal sıkıntılar gebe kadının psikolojik olarak desteğe olan gereksinimini ortaya koymaktadır (Taşkın 2015).

Beden imajı memnuniyetsizliği algısal, duygusal, bilişsel ve davranışsal bozukluklara neden olarak kadınları farklı şekillerde etkileyebilmektedir. Ebeveynliğe geçiş, annelerin ruh sağlığını bozma potansiyeli olan bir olaydır ve kadınların yaklaşık %1-26'sında annelik rolüne geçişte depresyon ve/veya anksiyete yaşadığı aktarılmaktadır (Zhang ve ark. 2025). Bu kadınların birçoğunda subklinik depresyon ve anksiyete semptomlarının yanı sıra stres ve özgüven kaybının da görüldüğü belirtilmektedir (Antonie ve Vintila 2022).

Beden imajı algısının düşük olması yalnızca kadını değil, onun bebeğine karşı olan tutumunu, annelik görevlerini yerine getirmesini de olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Bu durum beden imaj algısının düşük olmasının, kadının mental sağlık durumu ile yakından ilişkili olmasıyla açıklanmaktadır (Bomba ve ark. 2021). İran'da yapılan bir çalışmada gebe kadınların beden imajı memnuniyeti ile psikolojik iyilik hali arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki bulunmuştur (Fahami ve ark. 2018). Bomba ve arkadaşlarının (2021) çalışmasında, kadınların beden imajı algısına ve benlik saygısına dair yaşadıkları problemler, maternal psikolojik bozukluklar olarak adlandırılırken, Cutler (2016) postpartum dönemde psikolojik bozuklukların %50 ila %70 oranında görüldüğünü belirtmiştir. Doğum sonrası dönemde beden imajı algısının düşük olması, benlik saygısının azalmasına, depresyona, kaygıya ve olumsuz duygulanımlara yol açabilmektedir (Petersen 2017). Han ve Kim (2020) gebe kadınların psikolojik değerlendirmesinin ilk trimesterden itibaren yapılması gerektiğini, aksi takdirde ruhsal problemlerin gebelik boyunca devam edebileceğini belirtmişlerdir. Sağlıklı anne ve bebek ilişkisinin elde edilmesinde kadınların psikolojik desteği gebelik sürecinde başlanmalı, lohusalık sürecinde de devam ettirilmelidir.

2.6.Gebelik Sürecinde Beden İmajı Algısı ve Benlik Saygısı

Gebeliğin oluşumuyla kadın vücudunda başlayan değişimler, son trimestere gelindiğinde fiziksel olarak yoğunlaşarak gebe kadını zorlamaya başlar. Gebeliğin son trimesterinde gebe kadın fiziksel olarak büyümüş ve hantallaşmış, daha çabuk yorulan, yeni beden sınırlarına bir yandan uyum sağlamaya çalışırken diğer yandan günlük yaşamının zorlaşmasına bağlı kendini rahatsız hisseden bir bireye dönüşmüştür (Taşkın 2015). Gebelik haftasına bakılmaksızın gebelerle yapılan bir çalışmada (n=1861), gebeler doğum sonrası altıncı aya kadar takip edilmiş ve kadınların birinci trimesterde vücutlarını üçüncü trimesterden daha az beğendiği bulunmuştur. Bu durum gebelerin vücudunu beğenmeleri ve kabul etmeleri için, zamana ihtiyaç duydukları şeklinde yorumlanmıştır (Meireles ve ark. 2022). Gebelerin son trimesterde kendilerini daha kilolu ve daha az çekici bulmalarına bağlı benlik saygıları azalabilmektedir. Bu durum kadının beden imajı algısını, benlik saygısını ve eş ilişkisini olumsuz açıdan etkileyebilmektedir (İnanır ve ark 2015, Eriten Tilaver ve Oskay 2022). Gebe ve gebe olmayan kadınların karşılaştırıldığı bir çalışmada, gebelikte trimester yükseldikçe, kadınların beden imajı algılarının azaldığı bulunmuştur. Bu çalışmada gebelik sırasında beden imajı algısının gebe olunmayan döneme göre daha kötü olduğu görülmüştür (İnanır ve ark. 2015). Gebe kadınların vücutlarını algılama, isteyerek gebe kalma, kendini ve gebeliğini sevme durumları, bulundukları trimesterden bağımsız olarak onların beden imajı algılarını şekillendirebilir.

Gebelikte kilo alımı dokuz ay boyunca sürmektedir ve birikmiş kiloların verilmesi doğum sonrası dönemde uzun bir zaman alabilmektedir (Baby ve Balakrishnan 2022). Medyanın ideal kadın vücudu vurgusu, gebe kadınların kilolarıyla ilgili olumsuz duyguları daha yoğun yaşamalarına sebep olabilmektedir. Medya yoluyla zayıf ideallere veya kadınların cinselleştirilmesine maruz kalan kadınlarda beden imajı algısı, benlik saygısı ve yeme davranışları etkilenmektedir (Grabe ve ark. 2008, Vintila ve ark. 2020). Coyne ve arkadaşlarının (2018) çalışmasında gebe kadınlar, lohusa kadınlarla birlikte yalnızca beş dakika bir dergiye maruz bırakılmış ve beş dakikanın sonunda daha düşük beden imajı algısı bildirmişlerdir. Dolayısıyla medyanın bu tutumu, gebe kadınların, doğum sonrası süreçte beden imajları üzerinde

gerçekçi olmayan beklentiye kapılmalarını ve beden memnuniyetsizliğini etkileyebilmektedir (Antonie ve Vintila 2022, Nagl ve diğerleri 2021).

Beden imajı algısı kadının sahip olduğu imaj, çevresi ile etkileşimi gibi subjektif bilgisinden etkilenebilmektedir (Antonie ve Vintila 2022). Nasıl görünmeleri gerektiğine dair baskıya, sosyal karşılaştırmalara maruz kalan kadınların, mesajları içselleştirme yoluyla beden imajlarına karşı memnuniyetsizliğin ve uyumsuz yeme davranışlarının arttığı belirtilmektedir (Antonie ve Vintila 2022). Gebelikte de beden imajı algısı ile ilgili olumsuz algıya kapılan kadınların, gebelik öncesi görünümlerine dönmek için uygunsuz yeme davranışları geliştirebilecekleri ve sağlıklarına zarar verebilecekleri düşünülmektedir (İnanır ve ark. 2015).

Literatür incelendiğinde maternal obezite durumu yaşayan gebelerin %67,9'unun Beden Kitle İndeksi (BKİ) 30-34,9 kg/m² arasında ve bu gebelerin %94,3'ünün egzersiz veya spor yapmadığı bulunmuştur (Kumcağız ve ark. 2017, Beydağ ve ark. 2023). Gebelik sürecinde kilo alımının artması, gebe kadınları daha hareketsiz bir yaşama zorluyor olabilir. Obezite doğurganlık çağındaki kadınlarda yaygın olarak görülmektedir (Pinheiro ve Goldani 2018, Bingöl ve Yüksel Koçak 2019). Obez gebeliklerde gestasyonel problemler, obstetrik komplikasyonlar görülmesinin yanı sıra doğum sonrası dönemde kilo problemleri devam etmektedir (Bingöl ve Yüksel Koçak 2019, Çevik ve Yanık Kerem 2020). Çevik ve Yanık Kerem'in çalışmasında (2020) kadınlar doğum öncesi kiloları ile karşılaştırılmış ve doğum sonrası dönemde daha fazla kilolu (%23,8) ve obez (%9,7) olarak bulunmuştur. Gebe kadınların gebelikte vücutlarını çekici bulmadığı ve bu durumun gebelerin benlik saygılarını olumsuz yönde etkilediği belirtilmektedir. Kadınlar gebelikte görülen fiziksel değişimler hakkında daha detaylı bilgilendirilmelidir.

Benlik saygısı ile gebelerin kilo durumu arasındaki ilişkiyi araştıran çalışmalarda, obez gebelerin benlik saygısının, normal kiloda olanlara göre daha düşük olduğu belirlenmiştir (Kumcağız ve ark. 2017, Beydağ ve ark. 2023). Trimesterlere göre incelendiğinde ise, Meireles ve arkadaşları (2022) gebelerin benlik saygısını her üç trimesterde ve lohusalık döneminde sabit olarak bulmuş, Chan ve arkadaşları (2020) benlik saygısının üçüncü trimesterde en yüksek düzeyde bulunduğunu belirtmişlerdir.

Lohusalık sürecinin sağlıklı ve rahat geçirilmesinde, benlik saygısının gebelik sürecinden başlanarak değerlendirilmesi önemlidir.

2.7.Lohusalık Sürecinde Beden İmajı ve Benlik Saygısı

Doğum eylemi gerçekleştikten sonra başlayan lohusalık döneminde, kadınların vücudunda gebeliğin izleri görülmeye devam etmektedir (Lewis 2017). Hormon seviyesindeki değişimlerle birlikte kadın vücudunda görülen hiperpigmentasyon gerilemektedir. Bununla birlikte bazı kadınlarda bu pigmentasyon değişiklikleri kalıcı olabilmektedir. Meme, karın ve uyluk bölgesinde bulunan gri-beyaz görünümlü çatlaklar solmakta fakat tamamen kaybolmamaktadır. Gebelikte görülen saç dökülmesi, lohusalık döneminde de birkaç ay devam edebilmektedir (Gürsoy ve Yeşildere Sağlam 2022). Tüm bu nedenlerle, kadınlar doğumdan sonra ‘mükemmel vücut’ görünümlerinden uzakta olduklarının farkına varırlar ve bu durum kadınlarda beden imajı memnuniyetsizliğine yol açar (Lewis 2017). Beden imajı algısının gebeliğin üç trimesterinde ve lohusalık sürecinde karşılaştırılarak incelendiği bir çalışmada kadınların beden imajı algısının en düşük lohusalık sürecinde görüldüğü belirtilmiştir (Meireles ve ark. 2022). Gebelik sürecinde bulunan kadınların, vücutları hakkında gerçekçi beklentilere sahip olması desteklenmelidir.

Lohusalık döneminde kadınlar gebelik öncesi formlarına kavuşmak isterler. Bu durum kadınlarda önemli ölçüde anksiyete yaratır. Kadınların gebelik öncesi fiziksel görünümlerine dönme durumları 6-12 ay sürebiliyorken, bazı kadınların bu sürecin daha kısa sürmesi gibi gerçekçi olmayan beklentileri, onlarda hayal kırıklığı yaratır. Kadınların bu süreci kısaltmak için ciddi kalori kısıtlamasına girmeleri, enerji ve bağışıklık seviyesini düşürerek, sağlık problemlerine yol açabilir (Arslan 2015). Bir çalışmada kadınların bedenlerinden duydukları memnuniyet durumunun lohusalık döneminde azaldığı ifade edilmiştir (Chan ve ark. 2020). Lohusalık sürecinde kadınların beden imajı algısını bozan tüm faktörler, benlik saygısında da dalgalanmalara yol açmaktadır (Çelik ve Pasinlioğlu 2017). Kadınların doğum sonrası takiplerinde beden imajı algısı ve benlik saygısı da değerlendirilmelidir. Kadınların bu dönemde psikolojik açıdan desteklenmeleri önemli görülmektedir.

Lohusalık döneminde çalışmaya başlayan kadınlar üzerinde yapılan bir nitel araştırmanın sonucunda lohusalık döneminde çalışmak zorunda olan kadınların hem olumlu hem olumsuz deneyimler yaşadıkları ve hassas bir dönemden geçtikleri bulunmuştur. Çalışmaya katılan kadınlar, bu dönemde sorumluluklarının arttığını, kendilerine ve bedenlerine ayıracak zamanlarının azaldığını, beden imajı algılarına karşı memnuniyetsizlik yaşadıklarını, ailelerinden ve sosyal çevrelerinden destek beklediklerini ifade etmişlerdir (Koçhan ve Kabukçuoğlu 2022). Postpartum dönemde kadınların beden imajı algısı ve benlik saygısı sosyal destek sistemleri ile desteklenmelidir.

Gebelik ve lohusalık dönemlerinin karşılaştırıldığı bir çalışmada en düşük benlik saygısı ve en yüksek depresyon bulguları lohusalık döneminde saptanmıştır (Meireles ve ark. 2022). Literatürde de lohusalık döneminin düşük benlik saygısı ve yüksek depresyon bulguları yönünden riskli bir dönem olduğu açıklanmaktadır (Alshikh Ahmad ve ark. 2021, Han ve Kim 2020). Kadının beden imajı algısı, benlik saygısı ve ruhsal sağlığına erken müdahaleler kadının yeterli desteği alması ve yenidoğanın sağlıklı gelişimi açısından önemlidir.

2.8.Kadınların Beden İmajı Algısı ve Benlik Saygısı Üzerinde Sosyal Desteğin Etkisi

Sosyal destek Lin ve arkadaşları tarafından (1979) bir bireyin diğer bireylerle, gruplarla veya daha geniş topluluklarla olan sosyal bağları aracılığıyla erişebildiği destek olarak tanımlamıştır (Lin ve ark. 1979). Başka bir deyişle, sosyal destek, kişinin önemsendiği, takdir edildiği ve karşılıklı olarak destekleyici bir sosyal ağın parçası olduğu algısı veya deneyimidir. Sonuç olarak sosyal desteğin, zihinsel ve fiziksel sağlık üzerinde olumlu etkileri olduğu söylenebilir (Antonie ve Vintila 2022).

Gebelik sadece kadını değil yakın çevresini de etkilemektedir (Daş 2015). Gebe bir kadın, çevresinde bulunan ve onun için önemli olan kişiler tarafından gebe olduğunun bilinmesini ve istenmiş olmasını bilmek ve emin olmak ister. Bu da gebe kadının sosyal desteğe olan ihtiyacını açıkça ortaya koymaktadır (Taşkın 2015). Gebe kadın son trimesterde fiziksel ve duygusal ihtiyaçları için başkalarına özellikle eşine

bağımlı olmaya başlar (Daş 2015). Gebe bir kadına sosyal destek sağlamak, en başta kadının ailesinin sorumluluklarındandır (Taşkın 2015).

Çocuğun doğumuyla birlikte kadının statüsü aniden değişmekte ve kadın yeni zorluklarla karşı karşıya kalmaktadır. Postpartum dönemde kadın kendini çocuğuna koşulsuz sevgi ve şefkat sunmak, çocuğun bakım ihtiyaçlarına cevap vermek zorunda kaldığı bir durumda bulunmaktadır. Yeni duruma uyumun başarılı olmasında annenin sosyal destek ve psikolojik ihtiyaçlarının karşılanması önemlidir (Mârza-Dănilă ve Mârza-Dănilă 2017).

Doğum sonrası dönemde kadının davranışları ve kendini kabul şekli, benlik saygısının oluşmasında önemli rol oynamaktadır. Kadının benlik saygısı; bir kadın ve anne olarak kendini değerli, yararlı hissetmesi ve anne/eş olarak görevlerini yerine getirebilmesiyle ilişkili görülmektedir (Bomba ve ark. 2021). Yapılan bir çalışmada gebelerin psikososyal durumu iyileştikçe, annelik rolüne uyumlarının da artacağı belirtilmiştir (Uçar 2014).

Gebe kadınlar üzerinde yapılan bir çalışmada kadınların %75,6'sının orta ila yüksek stres seviyesine sahip oldukları, bu stres seviyesinin ise depresif semptomlar, düşük benlik saygısı, düşük sosyal destekle ilişki olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Bu çalışmada doğum öncesi bakım sırasında düşük sosyal destek seviyesine sahip kadınların belirlenmesi için tarama araçlarının kullanılması tavsiye edilmiştir (Al-Amer ve ark. 2022).

Kadının içinde bulunduğu duygusal durum; eş, aile ve çevre desteği ile yakından bağlantılıdır. Literatürde gebelerin büyük bir çoğunluğunun beden imajı algısının başkasından etkilenmediği, etkilenen gebelerin ise en çok eşinden ve olumlu yönde etkilendiği, kadınların %56,7'sinin doğum sonrası dönemde eş desteğini yetersiz olarak algıladıkları bulunmuştur (Gür ve Pasinlioğlu 2020, Bomba ve ark. 2021).

Farklı bir çalışmada gebelikte fazla kilolu veya obez olan kadınların, beden kitle indekslerinin onları olumlu ya da olumsuz etkilemediği ancak kadınların eşlerinin gebelik sırasında alınan kilolara karşı olumsuz tutum sergilemelerinin kadınların

beden imajı algısı üzerinde olumsuz etkisi olduğu saptanmıştır (Çevik ve Yanık Kerem 2020). Bu sonuçlar gebelik döneminde verilecek olan psikososyal bakımın ve kadınların eşlerinin gebelikte beklenen değişiklikler hakkında bilgilendirilmesinin önemini vurgulamaktadır.

2.9.Gebelik ve Lohusalık Süreçlerinde Kadınların Beden İmajı Algısı ve Benlik Saygısının Desteklenmesinde Hemşirelerin Rol ve Sorumlulukları

Gebelerin vücutlarını zihinlerinde canlandırmaları, beden algısını oluşturmaktadır. Beden algısı ise beden imajının bileşenlerinden biridir. Gebelik ve doğum sürecinde, kadının fiziksel görünümü ile birlikte zihninde canlandırdığı görüntü de değişmektedir (Çırak ve Özdemir 2015). Doğum sonrası dönemde bazı kadınların beden algılarının değiştiği, benlik saygılarının düştüğü ve hayal kırıklığı yaşadıkları bilinmektedir. Hemşirelerin gebelik ve lohusalık sürecinde bulunan kadınların beden imajı algısının desteklenmesinde bazı rol ve sorumlulukları aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Gebe kadınlarla, zihinlerindeki beden imajı algıları üzerinde konuşulmalı, lohusalık dönemine ilişkin gerçekçi olmayan beden algıları saptanarak, terapötik girişimler planlanmalıdır (Sayılan ve ark. 2020). Beden imajı algısı bozulan kadından iyi bir öykü alınması, kadınla etkili bir iletişim kurulması terapötik hemşirelik girişimlerinden bazılarıdır (Şahin 2015).
- Gebelikte kilo alımı, kadının vücut şeklinde değişikliğe neden olarak, beden imajı algısını olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Bu olumsuzluk, yalnızca fetüsün ve annenin fiziksel sağlığını değil (Bacacı ve Ejder Apay 2018), aynı zamanda annenin özgüvenini (Tutkuviene ve ark. 2018), cinsel yaşamını (Fernandez-Carrasco ve ark. 2020), eş ilişkisini ve ruh sağlığını da etkilemektedir (Özcan 2024, Şeker ve ark. 2021). Bu nedenle hemşireler, gebe takiplerinde gebelerin fiziksel sağlığı kadar cinsel sağlığı, eş ilişkisi ve psikolojik sağlığını da değerlendirmelidir. Duygularını ifade etmeleri için gebeler desteklenmelidir (Bacacı ve Ejder Apay 2018).

Gebelik döneminde yapılacak olan bazı müdahaleler kadınların benlik saygısını artırarak onlara gebeliğe karşı olumlu bir bakış açısı kazandırabilir ve ruhsal olarak iyi hissetmelerini sağlayabilir (Çevik ve Yanık Kerem 2020). Gebelik döneminde

yapılması planlanan bu müdahalelerde ve karşılaşılan sorunların aşılmasında, hemşireler eşsiz bir konumda bulunmaktadır. Gebelerin bedenine olumlu yaklaşımı, sadece annenin ve bebeğin değil, tüm toplumun sağlığını ilgilendiren bir konudur. Hemşirelerin gebelik ve lohusalık sürecinde bulunan kadınların benlik saygısının desteklenmesinde bazı rol ve sorumlulukları şunlardır:

- Gebelerin beden imajı algısı ve benlik saygısının artırılmasında, koruyucu sağlık ve danışmanlık hizmetleri güçlendirilmelidir (Kumcağız ve ark. 2017).
- Lohusalık döneminde benlik saygısının düşüklüğü, sosyal destek eksikliği, aile içi problemler, annenin yorgun olması ve bebeğine yeterince bakım yapamaması ile ilişkili olabilmektedir (Sayılan ve ark. 2020). Bu dönemde kadın ve eşi ile birlikte görüşülmeli, yaşanan değişiklikler hakkında bilgi verilmeli, aile içi rollerin paylaşılması ve lohusa kadının dinlendirilmesinin önemi üzerinde durulmalıdır (Daş 2015).
- Annenin gebelik döneminden başlayarak sağlık bakım desteği alması, onun annelik rolüne uyumunu da kolaylaştıracak, baş etmesini güçlendirerek, ruh sağlığını olumlu yönde etkileyecektir (Sayılan ve ark. 2020, Daş 2015).
- Kadınların düşük sosyal destek, düşük gelir düzeyi, çocuklarını tek başına büyütme durumları veya eşleriyle zayıf ilişkilerinin bulunması, emosyonel iyilik düzeyleri için tehdit unsurları olarak sıralanmaktadır (McLeish ve Redshaw 2017). Fiziksel ve zihinsel sağlığın iyi durumda olması için sosyal destek son derece önemli olarak görülmektedir (Antonie ve Vintila 2022). Hemşirelik bakımı kadın ve ailesinin gebeliğe sağlıklı bir şekilde uyumunu amaçlamalıdır (Daş 2015).

3.MATERYAL ve METOD

3.1.Araştırmanın Türü

Bu araştırma tanımlayıcı ve ilişki arayıcı türde yapılmıştır.

3.2.Araştırmanın Değişkenleri

Bağımlı Değişkenler: Beden-benlik ilişkisi, benlik saygısı.

Bağımsız Değişkenler: Kadınların yaşı, eğitim düzeyi gibi demografik değişkenler, gebelik sayısı, doğum şekli, kürtaj sayısı gibi obstetrik özellikleri.

3.3.Araştırmanın Yapıldığı Yerin Özellikleri

Araştırma, Şırnak Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi'nde yürütülmüştür. Bu hastanede 8 doğum odası, 3 ameliyathane, toplam 28 yoğun bakım yatağı bulunmaktadır. Hastanenin poliklinik hizmetleri bölümünde Kadın hastalıkları ve doğum, Perinataloji ve Jinekolojik onkoloji cerrahisi poliklinikleri yer almaktadır. Araştırma Kadın hastalıkları ve doğum polikliniğinde yapılmıştır. Hastanenin giriş katında bulunan poliklinikler 08-16 saatleri arasında hizmet vermektedir. Kadın Hastalıkları ve Doğum polikliniğinde toplam üç uzman hekim çalışmaktadır. Polikliniklerde hemşire görev yapmamaktadır. Polikliniğe başvuran günlük ortalama gebe sayısı 150'dir.

3.4.Evren ve Örneklem

Araştırma, Şırnak Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesinde yapılmıştır. Hastaneye başvuran gebe sayısı tekrarlı ziyaretler nedeni ile tam olarak bilinmemektedir. Bu nedenle bu araştırmanın örnekleme evreni bilinmeyen örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir.

Evreni bilinmeyen örnekleme yöntemi formülü: $n = \frac{t^2 \cdot p \cdot q}{d^2}$

n=Örnekleme alınacak birey sayısı

p= İncelenen olayın görülüş sıklığı= 0.50

q= İncelenen olayın görülmeysi sıklığı (1-p)= 0.50

t=Belirli serbestlik derecesinde ve saptanan yanılma düzeyinde t tablo değeri=1.96

d= Olayın görülüş sıklığına göre yapılmak istenen sapma değeri= 0.05

Buna göre: $n: \frac{(1,96)^2 \cdot (0,5) \cdot (0,5)}{(0,05)^2} : 384$

Yukarıda verilen formül doğrultusunda yapılan hesaplamalar sonucunda araştırmanın örneklemini 384 gebe oluşturmuştur. Şırnak Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi Kadın Hastalıkları ve Doğum polikliniğine başvuran ve üçüncü trimesterinde (28-40. gebelik haftalarında) olan ve araştırmaya katılmayı kabul eden gebe kadınlar örneklem kapsamına alınmıştır.

3.5.Araştırmaya Dahil Edilme ve Dışlanma Kriterleri

Gönüllüler için Araştırmaya Dahil Olma Kriterleri

- Gebelik 3 trimesterinde olmak,
- On sekiz yaşından büyük olmak,
- Psikiyatrik herhangi bir hastalık tanısı almamış olmak,
- Gebelik haftası 28 ve üzeri olmak,
- Araştırmaya katılmaya gönüllü olan,
- Riskli gebeliği olmayan,

-En az ilkokul düzeyinde eğitimi bulunan,

-Soruları sözel olarak yanıtlayabilecek bilişsel yeterlilikte olan kadınlar araştırmaya dahil edilmiştir.

Gönüllüler için Araştırmadan Dışlanma Kriterleri:

-Adölesan gebeliği olan,

-Çalışmaya gebe olarak dahil edilen fakat lohusalık sürecinde ulaşılamayan,

-Çalışmaya katılmayı kabul etmeyen kadınlar araştırmadan dışlanmıştır.

3.6. Veri Toplama Araçları

3.6.1. Gebelik Dönemi Bireysel Bilgi Formu (EK-1): Bu form araştırmacı tarafından literatür taranarak oluşturulmuştur (Çevik ve Yanık Kerem 2020, Eriten Tilaver ve Oskay 2022, Kök ve ark. 2018). Form sosyodemografik özellikler ve evlilik durumuna ilişkin sorular ve obstetrik özelliklere ve beden imajı algısına ilişkin sorular olmak üzere iki ana alt başlıktan oluşmaktadır.

Sosyodemografik özellikler ve evlilik durumuna ilişkin sorular: Bu bölümde gebenin yaşı, eğitim ve çalışma durumu, mesleği, eş eğitim ve çalışma durumu, eş mesleği, gelir durumu, aile tipi, sosyal güvencesinin bulunma durumu, en uzun süre yaşanan yer, ilk evlilik yaşı, evlilik süresi ve evlilik biçimi gibi durumları sorgulayan toplam on üç soru bulunmaktadır.

Obstetrik özelliklere ve beden imajı algısına ilişkin sorular: Bu bölümde ise gebenin ilk gebelik yaşı, gebelik sayısı, mevcut gebelik haftası, gebeliğin planlı olup olmama durumu, kaçınıcı gebelik olduğu, canlı doğum sayısı, düşük sayısı, kürtaj sayısı, gebelik döneminde meydana gelen fiziksel değişiklikler hakkında gebenin duygu ve düşünceleri, gebelik dönemi beden kitle indeksi hesaplaması, gebelik döneminde sosyal/ailesel destek alma durumu, gebenin kendisine saygı duyma ve değer verme durumunu sorgulayan toplam on beş soru bulunmaktadır.

3.6.2. Lohusalık Dönemi Bireysel Bilgi Formu (EK-2): Araştırmacı tarafından literatür taranarak oluşturulan bu formda, lohusa kadının doğum şekli, doğum sonu beden kitle indeksi hesaplaması, sosyal/ailesel destek alma durumu, fiziksel görünüşüne karşı duygu/düşünceleri ve memnuniyet durumu, lohusa kadının kendisi ile ilgili diyet/egzersiz gibi planlarının bulunup bulunmama durumu, kendine saygı ve değer verme durumu gibi özelliklerini sorgulayan toplam on soru bulunmaktadır (Sayılan ve ark. 2020, Eriten Tilaver ve Oskay 2022, Kök ve ark. 2018).

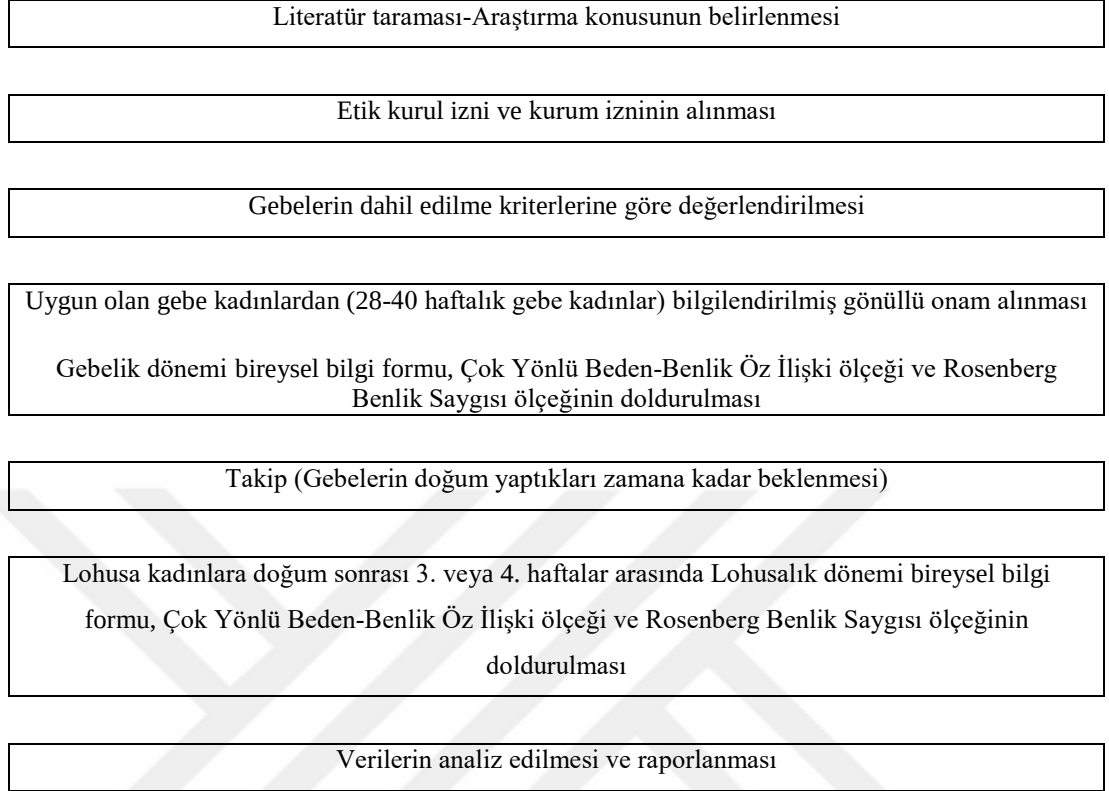
3.6.3. Çok Yönlü Beden Benlik Öz ilişki Ölçeği (ÇYBBİ, EK-4): Winstead ve Cash tarafından 1984 yılında geliştirilen ölçeğin (Winstead and Cash 1984) ilk versiyonu 69 maddeden oluşmaktadır. Beşli likert tipinde olan ölçek, beden imajı algısını ve kişinin kendi beden imajına karşı tutumunu belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Türkçe geçerlik-güvenirlilik çalışması 1992 yılında Doğan ve Doğan tarafından yapılmıştır (Doğan ve Doğan 1992). Ölçek Türkçe'ye 57 maddeden oluşacak şekilde çevrilmiştir. Ölçekte bulunan her bir madde 1'den 5'e kadar puanlanmaktadır. Ölçek 7 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekte 12, 13, 14, 25, 26, 27, 29, 30, 31, 33, 35, 37, 39, 40, 41 numaralı maddeler 5, 4, 3, 2, 1 şeklinde ters puanlanmaktadır. Ölçekten alınacak toplam puan en az 57, en çok 285'tir. Toplam puan ortalaması, tüm maddelerden alınan puanların toplamının, toplam madde sayısına bölünmesiyle bulunmaktadır. Ölçek toplam puan ortalaması 1 ile 5 arasında bir değer almaktadır. Ölçekten alınan yüksek puanlar, kişinin sağlıklı bir beden ve yüksek bir beden imajı algısına sahip olduğunu göstermektedir (Gür ve Pasinlioğlu 2020). Ölçeğin Cronbach alfa katsayısı 0.94 olarak saptanmıştır (Doğan ve Doğan 1992). Bu çalışmada ise ölçeğin Cronbach alfa katsayısı gebelik döneminde 0,941; lohusalık döneminde 0,822 olarak bulunmuştur.

3.6.4. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (EK-3): Sosyal bilimler ve sağlık bilimlerinde yapılan araştırmalarda sıklıkla kullanılan ölçek 1965 yılında Rosenberg tarafından geliştirilmiştir (Rosenberg 1965). Ölçeğin ilk versiyonu 63 soru ve on iki alt ölçekten oluşmaktadır. Rosenberg, alt ölçeklerin araştırmalarda ayrı ayrı kullanılabileceğini belirtmiştir (Dursun ve Beydağ 2023). Benlik saygısını ölçmek amacıyla beş maddesi pozitif, beş maddesi negatif ifadelerden oluşan ölçeğin ilk on maddesi kullanılmaktadır (Aydın Sayılan ve ark. 2020). Türkçe'ye geçerlik

güvenilirlik çalışması Çuhadaroglu tarafından 1986 yılında yapılmıştır (Çuhadaroglu 1986). Likert tipinde olan ölçek 10 sorudan oluşmaktadır. Soruların her biri “çok doğru”, “doğru”, “yanlış”, “çok yanlış” şeklinde cevaplanmaktadır. Ölçek maddeleri ‘Kesinlikle katılmıyorum=0, Katılmıyorum=1, Katılıyorum=2, Kesinlikle katılıyorum=3’ şeklinde puanlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek toplam en düşük puan 0, en yüksek puan 6 olarak tanımlanmıştır (Eriten Tilaver ve Oskay 2022). İlk on sorudan alınan toplam puana göre kişinin benlik saygısı yorumlanmaktadır. Buna göre 0-1 arasında alınan puan yüksek benlik saygısı; 2-4 arasında alınan puan orta; 5-6 arasında alınan puanlar ise düşük benlik saygısını göstermektedir (Eriten Tilaver ve Oskay 2022). Ölçeğin Cronbach alfa katsayısı 0,71 olarak saptanmıştır (Çuhadaroglu 1986). Bu çalışmada ise ölçeğin Cronbach alfa katsayısı gebelik sürecinde 0,902; lohusalık sürecinde 0,876 olarak hesaplanmıştır.

3.7.Araştırmanın Uygulanması

Araştırma 30.11.2023-09.04.2025 tarihleri arasında yürütülmüştür. Veriler 28 Ocak 2024 ile 9 Ocak 2025 tarihleri arasında toplanmıştır. Bir devlet hastanesinin kadın hastalıkları ve doğum polikliniğine gelen 28 ila 40 haftalık gebelere, araştırmacı tarafından araştırma hakkında bilgi verilerek, çalışmaya katılma rızaları, gönüllülük esasına dayanarak, sözlü ve yazılı olarak alınmıştır (EK-8). Dahil edilme kriterlerine uygun olan tüm katılımcılara, gebelik dönemi bireysel bilgi formu, Çok Yönlü Beden-Benlik Öz İlişki ölçeği ve Rosenberg Benlik Saygısı ölçeği doldurulmuştur. Gebeler doğum yaptıkları zamana kadar beklendikten sonra, doğum sonrası 3. veya 4. haftalar arasında, gebelik döneminde görüşülmüş olan kadınlara, lohusalık dönemi bireysel bilgi formu, Çok Yönlü Beden-Benlik Öz İlişki ölçeği ve Rosenberg Benlik Saygısı ölçeği doldurulmuştur. Gebelik döneminde görüşülmüş olan kadınlardan, lohusalık döneminde 35’i ile iletişimin kopması, 13’ü çalışmaya katılmaktan vazgeçtiğini bildirmesi, 9’u bebeğini kaybettiği için görüşmek istemediğini bildirmesi nedeniyle toplam 57 kadın çalışmadan dışlanmıştır. Sonrasında çalışmaya katılmaya gönüllü olan 57 farklı gebe kadınla görüşülmüştür. Araştırma toplam 384 gebe kadınla tamamlanmıştır.

Şekil 1. Araştırmanın Akış Şeması

3.8.Verilerin Analiz Edilmesi

Bu araştırmadan elde edilen veriler SPSS 23 paket programı ile değerlendirilmiştir. Verilerin normal dağılıp dağılmadığının tespiti için Skewness (Çarpıklık) ve Kurtosis (Basıklık) değerlerine bakılmıştır. Bu değerlerin -1,5 ile +1,5 arasında olması durumunda verinin normal dağıldığı kabul edilmektedir (Tabachnick ve Fidell 2013). Analiz sonucunda iki ölçeğin ve alt boyutlarının çarpıklık ve basıklık değerleri -1,5 ile +1,5 arasında olduğu ve normal dağılım gösterdiği kabul edilmiştir. Bu sonuca göre gebelik süreci ve lohusalık sürecindeki puan ortalamaları bağımlı gruplar t testi ile karşılaştırılmıştır. Demografik değişkenlerde ise ikili gruplarda bağımsız gruplar t testi, üç ve üzeri gruplarda tek yönlü varyans (ANOVA) analizi, ölçekler arasındaki ilişkiyi belirlemek için pearson korelasyon analizi kullanılmıştır.

3.9.Araştırmanın Etik Boyutu

Kafkas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurul Başkanlığından 30.10.23 tarihli ve 81829502.903/146 sayılı etik kurul izni alınmıştır (EK-5). Araştırmanın yapıldığı hastanenin bağlı olduğu il sağlık müdürlüğünden, uygulama öncesinde resmi izin yazısı alınmıştır (EK-6). Araştırmada kullanılan ölçüm araçları ile ilgili yazarlardan kullanım izni alınmıştır (EK-7). Araştırmaya katılan gönüllülerden, bilgilendirilmiş onam hem sözlü hem de yazılı olarak alınmıştır (EK-8).

3.10. Araştırmanın Sınırlı ve Güçlü Yönleri

Araştırmanın sonuçlarının yalnızca Şırnak il merkezinde bir hastaneye başvuru yapan gebe kadınları kapsaması araştırmanın kısıtlı yönleridir. Bununla birlikte araştırma gebe kadınlar üzerinde yapılmaya başlanmış ve aynı kadınlar takip edilerek lohusalık süreçlerinde tekrar görüşme yapılarak beden imajı algısının benlik saygısı üzerine etkisini tekrar incelenmiştir. Bu açıdan literatürde bu araştırmaya benzer herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu yönüyle çalışma özgün nitelik taşımaktadır. Bu da araştırmanın güçlü yönlerindendir.

4. BULGULAR

Tablo 4.1. Kadınların Sosyodemografik Özelliklerinin Dağılımları (n=384)

Tanımlayıcı Özellikler	n	%
Eğitim Durumu		
İlköğretim ve Altı	124	32,3
Ortaöğretim	164	42,7
Ön Lisans	44	11,5
Lisans ve Üstü	52	13,5
Çalışma Durumu		
Evet	50	13,0
Hayır	334	87,0
Eşin Eğitim Durumu		
İlköğretim ve Altı	84	21,9
Ortaöğretim	158	41,1
Ön Lisans	60	15,6
Lisans ve Üstü	82	21,4
Eşin Çalışma Durumu		
Evet	338	88,0
Hayır	46	12,0
Gelir Durumu		
Gelir Giderden Az	133	34,6
Gelir Gidere Eşit	202	52,6
Gelir Giderden Fazla	49	12,8

̄X: Ortalama, SS: Standart Sapma,

Tablo 4.1. incelendiğinde; kadınların %32,3'ünün ilköğretim ve altı mezunu olduğu, %42,7'sinin ortaöğretim mezunu olduğu, %87,0'sinin çalışmadığı, %41,1'inin eşlerinin ortaöğretim mezunu olduğu, %88,0'inin eşlerinin çalıştığı, %52,6'sının gelir durumunun gidere eşit olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.1. Kadınların Sosyodemografik Özelliklerinin Dağılımları (Devam, n=384)

Tanımlayıcı Özellikler	$\bar{X} \pm SS$	
Yaş	28,50±4,990	
Aile Tipi	n	%
Çekirdek Aile	308	80,2
Geniş Aile	76	19,8
Sosyal Güvence Durumu		
Evet	226	58,9
Hayır	158	41,1
Yaşanılan Yer		
İl	162	42,2
İlçe	132	34,4
Köy	90	23,4

$\bar{X}$: Ortalama, SS: Standart Sapma,

Tablo 4.1. (devam) incelendiğinde, kadınların ortalama yaşının 28,50±4,990 olduğu, %80,2'sinin çekirdek ailede yaşadığı, %58,9'unun sosyal güvencesinin bulunduğu, %42,2'sinin en uzun süre il merkezinde yaşadığı belirlenmiştir.

Tablo 4.2. Kadınların Evlilik ve Obstetrik Özelliklerinin Dağılımları (n=384)

Tanımlayıcı Özellikler	$\bar{X} \pm SS$	
Evlilik Yaşı	21,43±4,009	
Evlilik Süresi (yıl)	7,12±5,864	
İlk Gebelik Yaşı	22,72±4,192	
Gebelik Haftası	34,94±4,034	
Gebelik Sayısı	3,03±1,988	
Evlilik Biçimi	n	%
Görücü Usulü	124	32,3
Tanışarak/Anlaşarak	260	67,7
Gebeliğin Planlı Olma Durumu		
Evet	314	81,8
Hayır	70	18,2
Doğum Şekli		
Normal Vajinal Doğum	207	53,9
Sezaryen	177	46,1

$\bar{X}$: Ortalama, SS: Standart Sapma

Tablo 4.2. incelendiğinde, kadınların ortalama evlilik yaşının $21,43 \pm 4,009$ olduğu, ortalama evlilik süresinin $7,12 \pm 5,864$ yıl ve ortalama gebelik haftalarının $34,94 \pm 4,034$ olduğu, %67,7'sinin eşleriyle tanışarak veya anlaşarak evlendiği, %81,8'inin gebeliğinin planlı olduğu, %53,9'unun normal vajinal yolla doğum yaptığı belirlenmiştir.

Tablo 4.3. Kadınların Beden İmajına İlişkin Özelliklerinin Dağılımları (n=384)

	n	%
Gebelik Sürecinde Fiziksel Görünümün Değişmesine Yakın Çevrenin Verdiği Tepki Durumu		
Gebeliğin Bana Yakıştığını Söylediler	183	47,7
Fazla Kilo Aldığımı Söylediler	57	14,8
Fiziksel Değişimlerim Hakkında Yorum Yapılmadı	139	36,2
Diğer	5	1,3
Gebelik Sürecinde Beden Görünüşünü Beğenme Durumu		
Beğeniyorum	278	72,4
Beğenmiyorum	106	27,6
Lohusalık Sürecinde Bedensel Değişikliklerden Rahatsız Olma Durumu		
Evet	248	64,6
Hayır	136	35,4
Lohusalık Sürecinde Mevcut Fiziksel Görünüşten Memnun Olma Durumu		
Memnunum	198	51,6
Memnun Değilim	154	40,1
Fikrim Yok	32	8,3
Beden Kitle İndeksi		$\bar{X} \pm SS$
Gebelik Öncesi Dönem BKİ (kg/m^2)	$24,99 \pm 3,997$	
Gebelik Dönemi BKİ (kg/m^2)	$29,12 \pm 4,344$	
Lohusalık Dönemi BKİ (kg/m^2)	$27,31 \pm 4,391$	

$\bar{X}$ =Ortalama, SS=Standart Sapma, BKİ=Beden Kitle İndeksi, Diğer= 'Kilo almadığımı söylediler', 'Kilo verdiğimi söylediler', 'Gebeliğin bana yaramadığını söylediler'.

Tablo 4.3. incelendiğinde, gebelik sürecinde bulunan kadınların %47,7'sinin fiziksel görünümlerinin değişmesine yakın çevrelerinin, kendilerine gebeliğin yakıştığını söyledikleri, %72,4'ünün gebelik sürecinde beden görünüşünü beğendiği, lohusalık sürecinde ise %64,6'sının bedensel değişikliklerinden rahatsız olduğu ve %51,6'sının lohusalık sürecinde fiziksel görünüşünden memnun olduğu belirlenmiştir. Ayrıca kadınların ortalama BKİ'lerinin gebelik öncesi dönemde $24,99 \pm 3,997 \text{ kg/m}^2$;

gebelik döneminde $29,12 \pm 4,344 \text{ kg/m}^2$ ve lohusalık döneminde $27,31 \pm 4,391 \text{ kg/m}^2$ olduğu bulunmuştur.

4.4.Kadınların Gebelik Sürecinde, Sosyodemografik Özelliklerine göre Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Tablo 4.4.'te gebelik sürecinde bulunan kadınların sosyodemografik özelliklerine göre ÇYBBİ ve Rosenberg Benlik Saygısı ölçeği puan ortalamalarının karşılaştırılmasına ilişkin bulgular görülmektedir.

Tablo 4.4. Gebelik Sürecinde Bulunan Kadınların Sosyodemografik Özelliklerine göre Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeklerinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Demografik Özellikler	Görünüş Değerlendirme	Görünüş Yönelimi	Fiziksel Yeterliliğini Değerlendirme	Fiziksel Yeterlilik Yönelimi	Sağlık Değerlendirmesi	Sağlık Yönelimi	Beden Alanlarında Doyum	Çok Yönlü Beden- Benlik Öz İlişki Ölçeği Toplam	Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği
Eğitim Durumu	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$
İlköğretim ve Altı	3,21±,807	3,53±,863	2,89±,785	2,75±,732	2,72±,749	3,22±,715	3,15±,885	3,10±,611	1,92±1,783
Ortaöğretim	3,44±,761	3,63±,709	3,30±,704	3,06±,619	3,12±,638	3,53±,639	3,20±,855	3,11±,612	1,38±1,641
Ön Lisans	3,44±,822	3,68±,819	3,42±,846	3,19±,808	3,13±,819	3,69±,736	3,30±,992	3,43±,669	,70±,795
Lisans ve Üstü	3,90±,703	3,97±,504	3,84±,715	3,50±,615	3,49±,718	3,91±,581	3,68±,783	3,77±,465	,67±1,080
TEST	F=,9,680 p=,000** 4>1,2,3	F=4,222 p=,006* 4>1,2	F=21,461 p=,000** 4>1,2,3 2>1 3>1	F=16,386 p=,000** 4>1,2 2>1 3>1	F=16,277 p=,000** 4>1,2 2>1 3>1	F=14,966 p=,000** 4>1,2 2>1 3>1	F=5,041 p=,002* 4>1,2	F=17,916 p=,000** 4>1,2,3 3>1,2	F=11,350 p=,000** 1>2,3,4 2>3,4
Çalışma Durumu									
Evet	3,80±,717	3,80±,600	3,69±,772	3,48±,739	3,33±,745	3,80±,678	3,55±,716	3,65±,540	,70±1,074
Hayır	3,37±,800	3,63±,782	3,19±,794	2,97±,694	3,00±,741	3,46±,698	3,22±,901	3,29±,593	1,49±1,658
TEST	t=3,853 p=,000**	t=1,867 p=,066	t=4,159 p=,000**	t=4,810 p=,000**	t=2,909 p=,004*	t=3,244 p=,001**	t=2,522 p=,012*	t=4,080 p=,000**	t=-4,438 p=,000**
Eşin Eğitim Durumu									
İlköğretim ve Altı	3,21±,770	3,45±,797	2,99±,782	2,75±,651	2,77±,770	3,14±,702	3,04±,792	3,07±,578	1,87±1,815
Ortaöğretim	3,43±,809	3,68±,756	3,19±,752	3,00±,701	2,97±,724	3,51±,655	3,28±,871	3,32±,558	1,44±1,598
Ön Lisans	3,43±,894	3,58±,832	3,36±,912	3,15±,778	3,18±,737	3,59±,712	3,20±1,027	3,37±,659	1,07±1,561
Lisans ve Üstü	3,66±,694	3,84±,632	3,57±,754	3,30±,677	3,36±,656	3,79±,641	3,50±,848	3,59±,535	1,01±1,329
TEST	F=4,439 p=,004* 4>1	F=4,032 p=,008* 4>1	F=8,183 p=,000** 4>1,2 4>1,2	F=9,098 p=,000** 4>1,2 3>1,2 2>1	F=10,522 p=,000** 4>1,2 3>1	F=13,844 p=,000** 4>1,2 3>1 2>1	F=3,863 p=,010* 4>1	F=11,653 p=,000** 4>1,2 3>1 2>1	F=4,952 p=,002* 1>3 1>4

*p<.05, **p<.001, t= Bağımsız Gruplar testi, F= Tek Yönlü Varyans (ANOVA) Analizi, r= Pearson Korelasyon $\bar{X}$ = Ortalama, SS=Standart Sapma

Tablo 4.4. Gebelik Sürecinde Bulunan Kadınların Sosyodemografik Özelliklerine göre Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeklerinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (Devamı)

Eşin Çalışma Durumu	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$
Evet	3,42 $\pm$,800	3,65 $\pm$,760	3,26 $\pm$,802	3,04 $\pm$,724	3,06 $\pm$,747	3,51 $\pm$,695	3,26 $\pm$,887	3,34 $\pm$,595	1,39 $\pm$ 1,620
Hayır	3,47 $\pm$,823	3,64 $\pm$,783	3,21 $\pm$,856	2,98 $\pm$,694	2,93 $\pm$,762	3,46 $\pm$,781	3,23 $\pm$,889	3,30 $\pm$,629	1,33 $\pm$ 1,592
TEST	t=-,339 p=,734	t=,100 p=,920	t=,443 p=,658	t=,582 p=,561	t=1,071 p=,285	t=,369 p=,712	t=,255 p=,799	t=,432 p=,666	t=,254 p=,800
Gelir Durumu									
Gelir Giderden Az	3,31 $\pm$,772	3,62 $\pm$,776	3,12 $\pm$,808	2,87 $\pm$,698	2,89 $\pm$,742	3,44 $\pm$,672	3,24 $\pm$,849	3,24 $\pm$,568	1,50 $\pm$ 1,540
Gelir Gidere Eşit	3,44 $\pm$,803	3,65 $\pm$,767	3,29 $\pm$,805	3,06 $\pm$,695	3,06 $\pm$,728	3,49 $\pm$,696	3,24 $\pm$,918	3,34 $\pm$,591	1,44 $\pm$ 1,698
Gelir Giderden Fazla	3,73 $\pm$,816	3,73 $\pm$,712	3,49 $\pm$,762	3,37 $\pm$,761	3,36 $\pm$,761	3,73 $\pm$,792	3,39 $\pm$,852	3,55 $\pm$,659	,84 $\pm$ 1,359
TEST	F=5,093 p=,007* 3>1	F=,369 p=,692	F=4,309 p=,014* 3>1	F=9,312 p=,000** 3>1,2 2>1	F=7,266 p=,001** 3>1,2	F=3,062 p=,048* 3>1	F=,597 p=,551	F=4,900 p=,008* 3>1	F=3,323 p=,037* 1>3 2>3
Aile Tipi									
Çekirdek Aile	3,47 $\pm$,796	3,69 $\pm$,749	3,30 $\pm$,788	3,06 $\pm$,703	3,08 $\pm$,732	3,54 $\pm$,687	3,30 $\pm$,897	3,37 $\pm$,583	1,32 $\pm$ 1,539
Geniş Aile	3,28 $\pm$,814	3,48 $\pm$,797	3,07 $\pm$,866	2,93 $\pm$,779	2,89 $\pm$,801	3,35 $\pm$,755	3,10 $\pm$,825	3,18 $\pm$,637	1,63 $\pm$ 1,882
TEST	t=1,840 p=,067	t=2,158 p=,032*	t=2,076 p=,040*	t=1,429 p=,154	t=2,009 p=,045*	t=2,149 p=,032*	t=1,826 p=,069	t=2,512 p=,012*	t=-1,331 p=,186
Sosyal Güvence Durumu									
Evet	3,51 $\pm$,780	3,67 $\pm$,786	3,36 $\pm$,828	3,10 $\pm$,740	3,12 $\pm$,742	3,56 $\pm$,714	3,36 $\pm$,869	3,40 $\pm$,607	1,16 $\pm$ 1,458
Hayır	3,32 $\pm$,823	3,62 $\pm$,728	3,11 $\pm$,756	2,94 $\pm$,683	2,93 $\pm$,747	3,42 $\pm$,686	3,12 $\pm$,895	3,24 $\pm$,575	1,70 $\pm$ 1,772
TEST	t=2,260 p=,024*	t=,593 p=,554	t=3,023 p=,003*	t=2,044 p=,042*	t=2,507 p=,013*	t=1,823 p=,069	t=2,564 p=,011*	t=2,615 p=,009*	t=-3,175 p=,002*
Yaşanılan Yer									
İl	3,45 $\pm$,823	3,64 $\pm$,769	3,27 $\pm$,781	2,99 $\pm$,728	3,07 $\pm$,708	3,51 $\pm$,692	3,34 $\pm$,806	3,35 $\pm$,593	1,37 $\pm$ 1,626
İlçe	3,51 $\pm$,831	3,73 $\pm$,750	3,34 $\pm$,831	3,11 $\pm$,763	3,07 $\pm$,794	3,56 $\pm$,692	3,32 $\pm$,937	3,40 $\pm$,613	1,20 $\pm$ 1,527
Köy	3,27 $\pm$,701	3,55 $\pm$,763	3,11 $\pm$,810	3,00 $\pm$,631	2,94 $\pm$,752	3,40 $\pm$,741	3,03 $\pm$,914	3,21 $\pm$,574	1,67 $\pm$ 1,696
TEST	F=2,477 p=,085	F=1,607 p=,202	F=2,168 p=,116	F=1,201 p=,302	F=1,001 p=,369	F=1,387 p=,251	F=4,192 p=,016* 1>3 2>3	F=2,760 p=,065	F=2,214 p=,111

*p<.05, **p<.001, t= Bağımsız Gruplar testi, F= Tek Yönlü Varyans (ANOVA) Analizi, r= Pearson Korelasyon $\bar{X}$ = Ortalama, SS=Standart Sapma

Tablo 4.4.'e göre ÇYBBİ ölçeği 'Görünüş Değerlendirme' alt boyutunda; gebelik sürecinde bulunan kadınların eğitim durumu, çalışma durumu, eşin eğitim durumu, gelir durumu ve sosyal güvencesinin bulunma durumu değişkenlerinde, istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$).

Buna göre, eğitim durumu lisans ve lisansüstü mezunu olan kadınların, eğitim durumu ilköğretim ve altı olan kadınlar, ortaöğretim ve ön lisans mezunu olan kadınlarla karşılaştırıldığında, ÇYBBİ ölçeği 'Görünüş Değerlendirme' alt boyutunda daha yüksek bir ortalama puana sahip olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$). Ayrıca çalışan, eşinin eğitim durumu lisans ve lisansüstü, gelir durumu yüksek olan ve sosyal güvencesi bulunan kadınların ÇYBBİ ölçeği 'Görünüş Değerlendirme' alt boyutu puan ortalamaları; çalışmayan, eşinin eğitim durumu ilköğretim ve altı, ortaöğretim veya ön lisans, gelir durumu düşük ve orta seviyede olan ve sosyal güvencesi bulunmayan kadınların puan ortalamalarından daha yüksek olduğu bulunmuştur ($p<0.05$; Tablo 4.4.).

Gebelik sürecinde bulunan kadınların ÇYBBİ ölçeği "Görünüş Yönelimi" alt boyutu puanları ile gebe kadınların eğitim durumu, eşinin eğitim durumu ve aile tipi arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$). Buna göre gebe kadınlardan, kendisinin veya eşinin eğitim durumu lisans ve lisansüstü mezunu olan, çekirdek ailede yaşayan kadınların ÇYBBİ ölçeği "Görünüş Yönelimi" alt boyutu puan ortalamalarının; kendisinin veya eşinin eğitim durumu ilköğretim ve altı, ortaöğretim veya ön lisans olan, geniş ailede yaşayan kadınların puan ortalamalarından istatistiksel olarak daha yüksek olduğu saptanmıştır ($p<0.05$; Tablo 4.4.).

Gebelik sürecinde bulunan kadınların eğitim, çalışma, gelir, eşinin eğitim ve sosyal güvencesinin bulunma durumları ve aile tipi durumlarının ÇYBBİ ölçeği "Fiziksel Yeterliliğini Değerlendirme" alt boyutu puan ortalamalarında bulunan farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$). Buna göre, kadınların eğitim düzeyi yükseldikçe, ÇYBBİ ölçeği "Fiziksel Yeterliliğini Değerlendirme" alt boyutu puan ortalamalarının da arttığı saptanmıştır. Ayrıca çalışan, eşinin eğitim durumu lisans ve lisansüstü olan, gelir düzeyi yüksek ve çekirdek aileye sahip olan, sosyal güvencesi bulunan kadınların ÇYBBİ ölçeği "Fiziksel Yeterliliğini

Değerlendirme” alt boyutu puan ortalamalarının, çalışmayan, eşinin eğitim durumu ilköğretim ve altı veya orta öğretim ve gelir düzeyi düşük olan, geniş ailede yaşayan, sosyal güvencesi bulunmayan kadınların puan ortalamalarından istatistiksel olarak daha yüksek olduğu saptanmıştır. Kadınların eğitim düzeyi düştükçe ÇYBBİ ölçeği “Fiziksel Yeterliliğini Değerlendirme” alt boyutu puan ortalamalarının da azaldığı belirlenmiştir ($p<0.05$; Tablo 4.4.).

Gebelik sürecinde bulunan kadınların eğitim, çalışma, eşinin eğitimi, gelir düzeyi ve sosyal güvencesinin bulunma durumları ile ÇYBBİ ölçeği ‘Fiziksel Yeterlilik Yönelimi’ alt boyutu puan ortalamaları arasında, istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur ($p<0.05$). Buna göre; gebelik sürecinde bulunan kadınların veya eşlerinin eğitim düzeyi yükseldikçe, gelir durumları arttıkça ÇYBBİ ölçeği ‘Fiziksel Yeterlilik Yönelimi’ alt boyut puan ortalamalarının da arttığı saptanmıştır. Bunun yanında çalışan, sosyal güvencesi olan kadınların ÇYBBİ ölçeği ‘Fiziksel Yeterlilik Yönelimi’ alt boyut puan ortalamaları; çalışmayan, sosyal güvencesi bulunmayan kadınların puan ortalamasından istatistiksel olarak daha yüksek bulunmuştur ($p<0.05$; Tablo 4.4.).

Gebelik sürecinde bulunan kadınların eğitimi, çalışma, eşinin eğitimi, gelir ve sosyal güvencesinin bulunma durumları ve aile tipi ile ÇYBBİ ölçeği ‘Sağlık Değerlendirmesi’ alt boyutu puan ortalamasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar elde edilmiştir ($p<0.05$). Buna göre gebelik sürecinde bulunan kadınların veya eşlerinin eğitim düzeyi yükseldikçe ÇYBBİ ölçeği ‘Sağlık Değerlendirmesi’ alt boyutu puan ortalamalarının arttığı saptanmıştır ($p<0.05$). Ayrıca çalışan, gelir durumu yüksek olan, sosyal güvencesi bulunan, çekirdek ailede yaşayan kadınların ÇYBBİ ölçeği ‘Sağlık Değerlendirmesi’ alt boyutu puan ortalamasının, çalışmayan, gelir durumu orta veya düşük seviyede olan, sosyal güvencesi bulunmayan, geniş ailede yaşayan kadınların puan ortalamasından, istatistiksel olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$; Tablo 4.4.).

Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki ölçeği ‘Sağlık Yönelimi’ alt boyutu puan ortalaması ile; gebelik sürecinde bulunan kadınların eğitim, çalışma, eşlerinin eğitim, gelir, ve aile tipi arasında, bulunan farkın istatistiksel olarak önemli olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$). Buna göre gebelik sürecinde bulunan kadınların veya eşlerinin

eğitim durumu yükseldikçe ÇYBBİ ölçeği ‘Sağlık Yönelimi’ alt boyutu puan ortalamasının arttığı saptanmıştır. Ayrıca çalışan, gelir düzeyi yüksek olan ve çekirdek ailede yaşayan kadınların ÇYBBİ ölçeği ‘Sağlık Yönelimi’ alt boyutu puan ortalamalarının; çalışmayan, gelir düzeyi orta veya düşük seviyede bulunan, geniş ailede yaşayan kadınların puan ortalamasından istatistiksel olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur ($p<0.05$; Tablo 4.4.).

Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki ölçeği “Beden Alanlarında Doyum” alt boyutu puan ortalaması ile gebelik sürecinde bulunan kadınların veya eşlerinin eğitim, çalışma, sosyal güvencesinin bulunma durumları ve yaşanılan yer özellikleri arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$). Buna göre kendisinin veya eşinin eğitim durumu lisans veya lisansüstü olan, çalışan, sosyal güvencesi bulunan, il veya ilçede yaşayan kadınların ÇYBBİ ölçeği “Beden Alanlarında Doyum” alt boyutu puan ortalamalarının, kendisinin veya eşinin eğitim durumu ilköğretim ve altı veya orta öğretim olan, çalışmayan, sosyal güvencesi bulunmayan, köyde yaşayan kadınların puan ortalamalarından istatistiksel olarak daha yüksek olduğu saptanmıştır ($p<0.05$; Tablo 4.4.).

Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki ölçeği toplam puan ortalaması ile; gebelik sürecinde bulunan kadınların veya eşlerinin eğitim, çalışma, gelir, aile tipi ve sosyal güvencesinin bulunma durumları arasında, istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar elde edilmiştir ($p<0.05$). Buna göre, kadınların veya eşlerinin eğitim düzeyi arttıkça, ÇYBBİ ölçeği toplam puan ortalamasının da arttığı tespit edilmiştir. Ayrıca çalışan, gelir düzeyi yüksek olan, çekirdek aileye sahip olan, sosyal güvencesi bulunan, kadınların ÇYBBİ ölçeği toplam puan ortalaması; çalışmayan, gelir düzeyi düşük olan, geniş aileye sahip olan ve sosyal güvencesi bulunmayan kadınların toplam puan ortalamasından istatistiksel olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur ($p<0.05$; Tablo 4.4.).

4.5.Kadınların Gebelik Sürecinde, Evlilik ve Obstetrik Özelliklerine göre Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Tablo 4.5.'te gebelik sürecinde bulunan kadınların evlilik ve obstetrik özelliklerine göre ÇYBBİ ve Rosenberg Benlik Saygısı ölçeği puan ortalamalarının karşılaştırılmasına ilişkin bulgular görülmektedir.

Tablo 4.5. Gebelik Sürecinde Bulunan Kadınların Evlilik ve Obstetrik Özelliklerine göre Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeklerinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$
Yaş	-,123*	-,165**	-,185**	-,146*	-,132*	-,185**	-,031	-,175**	-,123*
Evlilik Yaşı	,098	,145*	,165**	,137*	,150*	,161*	,095	,174**	-,139*
Evlilik Süresi (Yıl)	-,164**	-,228**	-,260**	-,208**	-,201**	-,255**	-,089	-,256**	,180**
İlk Gebelik Yaşı	,115*	,143*	,173**	,094	,127*	,152*	,105*	,166**	-,088
Gebeliğin Haftası	,029	,046	,013	,014	-,010	,038	,015	,030	,058
Gebelik Sayısı	-,201**	-,272**	-,285**	-,233**	-,234**	-,293**	-,102*	-,295**	,151*
Evlilik Biçimi									
Görücü Usulü	3,22±,770	3,56±,858	2,99±,816	2,82±,716	2,80±,791	3,28±,739	3,02±,819	3,13±,621	1,98±2,002
Tanışarak/Anlaşarak	3,53±,799	3,69±,710	3,38±,775	3,13±,701	3,16±,701	3,61±,663	3,38±,895	3,43±,562	1,10±1,305
TEST	t=-3,608 p=,000**	t=-1,513 p=,132	t=-4,489 p=,000**	t=-4,034 p=,000**	t=-4,435 p=,000**	t=-4,422 p=,000**	t=-3,744 p=,000**	t=-4,778 p=,000**	t=4,442 p=,000**
Gebeliğin Planı Olma Durumu									
Evet	3,47±,784	3,68±,733	3,32±,782	3,08±,706	3,09±,723	3,55±,686	3,27±,875	3,37±,578	1,34±1,559
Hayır	3,24±,860	3,50±,872	2,98±,868	2,82±,748	2,83±,827	3,29±,749	3,21±,938	3,15±,656	1,57±1,846
TEST	t=2,249 p=,025*	t=1,601 p=,113	t=3,218 p=,001**	t=2,723 p=,007*	t=2,659 p=,008*	t=2,829 p=,005*	t=,501 p=,617	t=2,588 p=,011*	t=-1,081 p=,280
Doğum Şekli									
Spontan Vajinal	3,44±,826	3,66±,790	3,29±,827	3,06±,741	3,06±,748	3,53±,717	3,29±,876	3,36±,613	1,36±1,637
Sezaryen	3,42±,776	3,64±,730	3,22±,785	3,01±,695	3,02±,752	3,46±,689	3,23±,899	3,31±,581	1,41±1,593
TEST	t=,262 p=,794	t=,349 p=,727	t=,844 p=,399	t=,725 p=,469	t=,517 p=,606	t=,917 p=,360	t=,645 p=,519	t=,798 p=,426	t= -,269 p=,788

*p<.05, **p<.001, t= Bağımsız Gruplar testi, F= Tek Yönlü Varyans (ANOVA) Analizi, r= Pearson Korelasyon $\bar{X}$ = Ortalama, SS=Standart Sapma

Tablo 4.5.'e göre ÇYBBİ ölçeği 'Görünüş Değerlendirme' alt boyutunda; gebelik sürecinde bulunan kadınların yaşı, evlilik süresi, ilk gebelik yaşı, gebelik sayısı, evlilik biçimi ve gebeliğin planlı olma durumu değişkenlerinde, istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur ($p<0.05$). Buna göre kadınların yaşı, evlilik süresi, gebelik sayısı ve BKİ arttıkça 'Görünüş Değerlendirme' alt boyutu puan ortalamalarının azaldığı; ilk gebelik yaşı arttıkça 'Görünüş Değerlendirme' alt boyutu puan ortalamalarının arttığı saptanmıştır. Ayrıca tanışarak veya anlaşarak evlenen, gebeliği planlı olan kadınların ÇYBBİ ölçeği 'Görünüş Değerlendirme' alt boyutu puan ortalamalarının, görücü usulü ile evlenen ve gebeliği plansız olan kadınların puan ortalamalarından daha yüksek olduğu bulunmuştur ($p<0.05$; Tablo 4.5.).

Gebelik sürecinde bulunan kadınların ÇYBBİ ölçeği "Görünüş Yönelimi" alt boyutu puanı ile yaşı, evlilik yaşı, evlilik süresi, ilk gebelik yaşı ve gebelik sayısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Buna göre kadınların yaşı, evlilik süresi ve gebelik sayısı arttıkça ÇYBBİ ölçeği 'Görünüş Yönelimi' alt boyutu puan ortalamasının azaldığı bulunmuştur. Bununla birlikte kadınların evlilik yaşı ve ilk gebelik yaşı arttıkça ÇYBBİ ölçeği 'Görünüş Yönelimi' alt boyutu puan ortalamalarının da arttığı belirlenmiştir (Tablo 4.5.).

Gebelik sürecinde bulunan kadınların yaşı, evlilik süresi, gebelik sayısı, evlilik biçimi ve gebeliğin planlı olma durumu ile ÇYBBİ ölçeği "Fiziksel Yeterliliğini Değerlendirme" alt boyutu puan ortalaması arasında bulunan farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$). Buna göre kadınların yaşı, evlilik süresi, gebelik sayısı arttıkça ÇYBBİ ölçeği "Fiziksel Yeterliliğini Değerlendirme" alt boyutu puan ortalamalarının azaldığı; ancak evlilik yaşı ve ilk gebelik yaşı arttıkça ÇYBBİ ölçeği "Fiziksel Yeterliliğini Değerlendirme" alt boyutu ortalama puanının da arttığı belirlenmiştir. Ayrıca tanışarak evlenen, planlı bir gebeliğe sahip olan kadınların ÇYBBİ ölçeği "Fiziksel Yeterliliğini Değerlendirme" alt boyutu puan ortalaması, görücü usulü ile evlenen, plansız bir gebeliğe sahip olan kadınların puan ortalamasından istatistiksel olarak daha yüksek bulunmuştur ($p<0.05$; Tablo 4.5.).

Gebelik sürecinde bulunan kadınların yaşı, evlilik süresi, gebelik sayısı, evlilik biçimi ve gebeliğin planlı olma durumu ile ÇYBBİ ölçeği 'Fiziksel Yeterlilik Yönelimi' alt boyutu puan ortalamaları arasında, istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur ($p<0.05$). Buna göre kadınların yaşı, evlilik süresi, gebelik sayısı arttıkça ÇYBBİ ölçeği 'Fiziksel Yeterlilik Yönelimi' alt boyutu puan ortalamasının azaldığı, evlilik yaşı arttıkça ÇYBBİ ölçeği 'Fiziksel Yeterlilik Yönelimi' alt boyutu puan ortalamasının da arttığı belirlenmiştir. Ayrıca tanışarak veya anlaşarak evlenen, gebeliği planlı olan kadınların ÇYBBİ ölçeği 'Fiziksel Yeterlilik

Yönelimi' alt boyut puan ortalaması; görücü usulü ile evlenen, plansız gebeliği olan, kadınların puan ortalaması istatistiksel olarak daha yüksek bulunmuştur ($p<0.05$; Tablo 4.5.).

Gebelik sürecinde bulunan kadınların yaşı, evlilik süresi, gebelik sayısı evlilik biçimi, gebeliğin planlı olma durumu ile ÇYBBİ ölçeği 'Sağlık Değerlendirmesi' alt boyutu puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar elde edilmiştir ($p<0.05$). Buna göre kadınların yaşı, evlilik süresi ve gebelik sayısı arttıkça ÇYBBİ ölçeği 'Sağlık Değerlendirmesi' alt boyutu puan ortalamasının azaldığı; ancak evlilik yaşı ve ilk gebelik yaşı arttıkça ÇYBBİ ölçeği 'Sağlık Değerlendirmesi' alt boyutu puan ortalamasının da arttığı tespit edilmiştir. Ayrıca gebelik sürecinde bulunan, tanışarak veya anlaşılarak evlenen, gebeliği planlı olan kadınların ÇYBBİ ölçeği 'Sağlık Değerlendirmesi' alt boyutu puan ortalamasının, görücü usulü ile evlenen, gebeliği plansız olan kadınların puan ortalamasından istatistiksel olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$; Tablo 4.5.).

Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki ölçeği 'Sağlık Yönelimi' alt boyutu puan ortalaması ile; gebelik sürecinde bulunan kadınların yaşı, evlilik süresi, gebelik sayısı, evlilik biçimi ve gebeliğin planlı olma durumları arasında bulunan farkın istatistiksel olarak önemli olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$). Buna göre gebelik sürecinde bulunan kadınların yaşı, evlilik süresi ve gebelik sayısı arttıkça ÇYBBİ ölçeği 'Sağlık Yönelimi' alt boyutu puan ortalamasının azaldığı ancak evlilik yaşı ve ilk gebelik yaşı arttıkça ÇYBBİ ölçeği 'Sağlık Yönelimi' alt boyutu puan ortalamasının da arttığı belirlenmiştir. Ayrıca tanışarak veya anlaşılarak evlenen ve gebeliği planlı olan kadınların ÇYBBİ ölçeği 'Sağlık Yönelimi' alt boyutu puan ortalamasının; görücü usulü ile evlenen, plansız gebeliği olan kadınların puan ortalamasından, istatistiksel olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur ($p<0.05$; Tablo 4.5.).

Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki ölçeği "Beden Alanlarında Doyum" alt boyutu puan ortalaması ile gebelik sürecinde bulunan kadınların gebelik sayısı ve evlilik biçimi özellikleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$). Buna göre gebelik sürecinde bulunan kadınların gebelik sayısı arttıkça, ÇYBBİ ölçeği "Beden Alanlarında Doyum" alt boyutu puan ortalamasının azaldığı, ancak ilk gebelik yaşı arttıkça ÇYBBİ ölçeği "Beden Alanlarında Doyum" alt boyutu puan ortalamasının da arttığı belirlenmiştir. Ayrıca tanışarak veya anlaşılarak evlenen kadınların ÇYBBİ ölçeği "Beden Alanlarında Doyum" alt boyutu puan ortalamasının, görücü usulü ile evlenen kadınların puan ortalamasından istatistiksel olarak daha yüksek olduğu saptanmıştır ($p<0,05$; Tablo 4.5.).

Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki ölçeği toplam puan ortalaması ile; gebelik sürecinde bulunan kadınların yaşı, evlilik süresi, gebelik sayısı, evlilik biçimi, gebeliğin planlı olma

durumu arasında, istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar elde edilmiştir ($p<0.05$). Buna göre, kadınların yaşı, evlilik süresi ve gebelik sayısı arttıkça ÇYBBİ ölçeği puan ortalamasının azaldığı ancak evlilik yaşı ve ilk gebelik yaşı arttıkça ÇYBBİ ölçeği puan ortalamasının da arttığı belirlenmiştir. Ayrıca tanışarak veya anlaşılarak evlenen, gebeliği planlı olan kadınların ÇYBBİ ölçeği toplam puan ortalaması; görücü usulü ile evlenen ve plansız gebeliği olan, kadınların toplam puan ortalamasından istatistiksel olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur ($p<0.05$; Tablo 4.5.).

4.6.Kadınların Gebelik Sürecinde, Beden İmajı Algısı Özelliklerine göre Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Tablo 4.6.'da gebelik sürecinde bulunan kadınların beden imajı algısı özelliklerine göre ÇYBBİ ve Rosenberg Benlik Saygısı ölçeği puan ortalamalarının karşılaştırılmasına ilişkin bulgular görülmektedir.

Tablo 4.6. Gebelik Sürecinde Bulunan Kadınların Beden İmajı Özelliklerine göre Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeklerinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$
Gebelik Sürecinde Fiziksel Görünümün Değişmesine Yakın Çevrenin Verdiği Tepki Durumu									
1) Gebeliğin Bana Yakıştığını Söylediler	3,62±,777	3,76±,720	3,45±,752	3,18±,676	3,12±,712	3,67±,648	3,36±,880	3,47±,569	1,15±1,311
2) Fazla Kilo Aldığımı Söylediler	3,27±,771	3,63±,850	3,16±,843	2,96±,685	2,95±,810	3,38±,747	3,07±,945	3,23±,599	1,88±2,097
3) Fiziksel Değişimlerim Hakkında Yorum Yapılmadı	3,22±,773	3,52±,763	3,05±,816	2,86±,742	2,99±,769	3,35±,696	3,19±,833	3,19±,593	1,50±1,717
4) Diğer	3,90±1,170	3,44±,808	3,13±,740	3,42±,973	2,70±,650	3,05±1,135	3,76±1,428	3,35±,815	1,00±1,225
TEST	F=8,521 p=,000** 1>2,3	F=2,697 p=,046* 1>3	F=6,992 p=,000** 1>3	F=6,223 p=,000** 1>3	F=1,527 p=,207	F=7,232 p=,000** 1>2,3	F=2,550 p=,055	F=6,721 p=,000** 1>2,3	F=3,496 p=,016* 2>1
Gebelik Sürecinde BKİ	-,139*	-,094	-,182**	-,069	-,171**	-,122*	-,116*	-,157*	,112*

*p<.05, **p<.001, t= Bağımsız Gruplar T Testi, F= Tek Yönlü Varyans (ANOVA) Analizi, r= Pearson Korelasyon $\bar{X}$ =Ortalama, SS=Standart Sapma, BKİ=Beden Kitle İndeksi

Diğer= ‘Kilo almadığımı söylediler’, ‘Kilo verdiğimi söylediler’, ‘Gebeliğin bana yaramadığını söylediler.’

Tablo 4.6.'ya göre ÇYBBİ ölçeği 'Görünüş Değerlendirme' alt boyutunda; gebelik sürecinde bulunan kadınların gebelik sürecinde yaşanan fiziksel değişimlere yakın çevrenin tepki durumu ve BKİ arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($p<0.05$). Buna göre gebeliğin kendilerine yakıştığı söylenen kadınların, ÇYBBİ ölçeği 'Görünüş Değerlendirme' alt boyutu puan ortalaması, gebeliği ile ilgili kendisine olumsuz yorum yapılan veya herhangi bir yorum yapılmayan kadınların puan ortalamasından daha yüksek olarak bulunmuştur. Ayrıca bu kadınların BKİ arttıkça 'Görünüş Değerlendirme' alt boyutu puan ortalamasının azaldığı saptanmıştır ($p<0.05$; Tablo 4.6.).

Gebelik sürecinde bulunan kadınların ÇYBBİ ölçeği "Görünüş Yönelimi" alt boyutu puanı ile gebe kadınların gebelik sürecinde fiziksel görünümünün değişmesine yakın çevrenin verdiği tepki durumu ve BKİ arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$). Buna göre kendisine gebeliğin yakıştığı söylenen kadınların ÇYBBİ ölçeği "Görünüş Yönelimi" alt boyutu puan ortalamasının; gebelik sürecinde fiziksel görünümünün değişmesine yakın çevresinin, gebeliği ile ilgili kendisine olumsuz yorum yapılan veya herhangi bir yorum yapılmayan kadınların puan ortalamasından istatistiksel olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca kadınların BKİ arttıkça ÇYBBİ ölçeği 'Görünüş Yönelimi' alt boyutu puan ortalamasının azaldığı belirlenmiştir ($p<0.05$; Tablo 4.6.).

Gebelik sürecinde bulunan kadınların gebelik sürecinde fiziksel görünümünün değişmesine yakın çevresinin verdiği tepki durumu ve BKİ ile ÇYBBİ ölçeği "Fiziksel Yeterliliğini Değerlendirme" alt boyutu puan ortalaması arasında bulunan farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$). Buna göre, fiziksel görünümü ile ilgili yakın çevresi tarafından gebeliğin kendisine yakıştığı söylenen kadınların ÇYBBİ ölçeği "Fiziksel Yeterliliğini Değerlendirme" alt boyutu puan ortalaması, fiziksel görünümü ile ilgili yakın çevresi tarafından kendisine gebeliği ile ilgili herhangi bir yorum yapılmayan kadınların puan ortalamasından istatistiksel olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca kadınların BKİ azaldıkça ÇYBBİ ölçeği "Fiziksel Yeterliliğini

Değerlendirme” alt boyutu puan ortalamasının azaldığı bulunmuştur ($p<0.05$; Tablo 4.6.).

Gebelik sürecinde bulunan kadınların gebelik sürecinde fiziksel görünümün değişmesine yakın çevresinin verdiği tepki durumu ve BKİ ile ÇYBBİ ölçeği ‘Fiziksel Yeterlilik Yönelimi’ alt boyutu puan ortalaması arasında, istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur ($p<0.05$). Buna göre; kendisine gebeliğin yakıştığı söylenen kadınların ÇYBBİ ölçeği ‘Fiziksel Yeterlilik Yönelimi’ alt boyut puan ortalaması; fiziksel görünümü ile ilgili yakın çevresinin kendisine herhangi bir yorum yapmadığı kadınların puan ortalamasından istatistiksel olarak daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca kadınların BKİ arttıkça ÇYBBİ ölçeği ‘Fiziksel Yeterlilik Yönelimi’ alt boyutu puan ortalamasının azaldığı belirlenmiştir ($p<0.05$; Tablo 4.6.).

Gebelik sürecinde bulunan kadınların BKİ ile ÇYBBİ ölçeği ‘Sağlık Değerlendirmesi’ alt boyutu puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar elde edilmiştir ($p<0.05$). Buna göre gebelik sürecinde bulunan kadınların BKİ arttıkça ÇYBBİ ölçeği ‘Sağlık Değerlendirmesi’ alt boyutu puan ortalamasının azaldığı belirlenmiştir ($p<0,05$; Tablo 4.6.).

Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki ölçeği ‘Sağlık Yönelimi’ alt boyutu puan ortalaması ile; gebelik sürecinde bulunan kadınların, gebelik sürecinde fiziksel görünümün değişmesine yakın çevrenin verdiği tepki durumu ve BKİ arasında bulunan farkın istatistiksel olarak önemli olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$). Buna göre gebelik sürecinde fiziksel görünümü ile ilgili yakın çevresinin gebeliğin kendisine yakıştığı söylenen kadınların ÇYBBİ ölçeği ‘Sağlık Yönelimi’ alt boyutu puan ortalamasının; gebelik sürecinde fiziksel görünümü ile ilgili yakın çevresinin kendisine olumsuz yorum yaptığı veya herhangi bir yorum yapmadığı kadınların puan ortalamasından, istatistiksel olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca gebelik sürecinde bulunan kadınların BKİ arttıkça ÇYBBİ ölçeği ‘Sağlık Yönelimi’ alt boyutu puan ortalamasının azaldığı belirlenmiştir ($p<0.05$; Tablo 4.6.).

Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki ölçeği “Beden Alanlarında Doyum” alt boyutu puan ortalaması ile gebelik sürecinde bulunan kadınların BKİ arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$). Buna göre gebelik sürecinde bulunan kadınların BKİ arttıkça, ÇYBBİ ölçeği “Beden

Alanlarında Doyum” alt boyutu puan ortalamasının azaldığı bulunmuştur ($p<0,05$; Tablo 4.6.).

Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki ölçeği toplam puan ortalaması ile; gebelik sürecinde bulunan kadınların gebelik sürecinde fiziksel görünümün değişmesine yakın çevresinin verdiği tepki durumu ve BKİ arasında, istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar elde edilmiştir ($p<0.05$). Buna göre, kendisine gebeliğin yakıştığı söylenen kadınların ÇYBBİ ölçeği toplam puan ortalaması; gebelik sürecinde fiziksel görünümünün değişmesine yakın çevresinin, gebeliğin kendisine yakışmadığı söylenen veya hiçbir yorum yapılmayan kadınların toplam puan ortalamasından istatistiksel olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca gebelik sürecinde bulunan kadınların BKİ arttıkça ÇYBBİ ölçeği puan ortalamasının azaldığı tespit edilmiştir ($p<0.05$; Tablo 4.6.).

4.7. Kadınların Gebelik Sürecinde Sosyodemografik Özelliklerine göre Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeğine İlişkin Bulguları

Gebelik sürecinde bulunan kadınların veya eşlerinin eğitim, çalışma, gelir ve sosyal güvencesinin bulunma durumları gibi özellikleri ile Rosenberg Benlik Saygısı ölçeği puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$). Buna göre, kadınların veya eşlerinin eğitim düzeyinin düşük olması durumunun daha düşük benlik saygısına yol açtığı, eğitim düzeyi ile gebelik sürecinde bulunan kadınların benlik saygısı arasında orantılı bir ilişki bulunduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Bunun yanında çalışan, gelir düzeyi yüksek olan, sosyal güvencesi bulunan, kadınların Rosenberg benlik saygısı ölçeği puan ortalamasının, çalışmayan, gelir düzeyi düşük veya orta seviyede olan, sosyal güvencesi bulunmayan, kadınların puan ortalamasından daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$; Tablo 4.4.).

4.8. Kadınların Gebelik Sürecinde Evlilik ve Obstetrik Özelliklerine göre Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeğine İlişkin Bulguları

Gebelik sürecinde bulunan kadınların yaşı, evlilik süresi, gebelik sayısı ve evlilik biçimi gibi özellikleri ile Rosenberg Benlik Saygısı ölçeği puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$). Buna göre, gebelik sürecinde bulunan kadınların yaşı, evlilik süresi ve gebelik sayısı

arttıkça benlik saygısı düzeyinin azaldığı ancak evlilik yaşı arttıkça benlik saygısı düzeyinin de arttığı tespit edilmiştir. Ayrıca tanışarak veya anlaşılarak evlenen kadınların Rosenberg benlik saygısı ölçeği puan ortalamasının, görücü usulü ile evlenen, kadınların puan ortalamasından daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$; Tablo 4.5.).

4.9. Kadınların Gebelik Sürecinde Beden İmajı Özelliklerine göre Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeğine İlişkin Bulguları

Gebelik sürecinde bulunan kadınların gebelik sürecinde fiziksel görünümünün değişmesine yakın çevrenin verdiği tepki durumu ile Rosenberg Benlik Saygısı ölçeği puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$). Buna göre, kendisine gebeliğin yakıştığı söylenilen kadınların Rosenberg benlik saygısı ölçeği puan ortalamasının, gebelik sürecinde fiziksel görünümünün değişmesine yakın çevresinin ‘fazla kilo aldığını’ söyleyerek yorum yaptığı kadınların puan ortalamasından daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca gebelik sürecinde bulunan kadınların BKİ arttıkça benlik saygısı düzeyinin azaldığı bulunmuştur ($p<0,05$; Tablo 4.5.).

4.10. Kadınların Lohusalık Sürecinde Sosyodemografik Özelliklerine göre Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguları

Tablo 4.10.’da lohusalık sürecinde bulunan kadınların sosyodemografik özelliklerine göre ÇYBBİ ve Rosenberg Benlik Saygısı ölçeklerinden aldıkları puan ortalamalarının karşılaştırılmasına ilişkin bulgular görülmektedir.

Tablo 4.10. Lohusalık Sürecinde Bulunan Kadınların Sosyodemografik Özelliklerine göre Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeklerinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Demografik Özellikler	Görünüş Değerlendirmesi	Görünüş Yönelimi	Fiziksel Yeterliliğini Değerlendirmesi	Fiziksel Yeterlilik Yönelimi	Sağlık Değerlendirmesi	Sağlık Yönelimi	Beden Alanlarında Doyum	Çok Yönlü Beden- Benlik Öz İlişki Ölçeği Toplam	Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği
Eğitim Durumu	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$
İlköğretim ve Altı	3,23±,800	3,60±,640	3,15±,748	3,02±,657	3,16±,725	3,38±,541	3,02±,799	3,24±,534	1,87±1,762
Ortaöğretim	3,30±,796	3,68±,602	3,26±,704	3,17±,609	3,28±,674	3,42±,566	3,17±,761	3,34±,495	1,71±1,775
Ön Lisans	3,07±,973	3,76±,702	3,20±,843	3,22±,673	2,98±,801	3,48±,591	2,77±,889	3,25±,563	2,23±2,089
Lisans ve Üstü	3,57±,809	3,93±,446	3,59±,712	3,48±,606	3,45±,649	3,72±,480	3,21±,824	3,58±,478	1,10±1,142
TEST	F=3,305 p=,020* 4>1,3	F=3,657 p=,013* 4>1,2	F=4,577 p=,004* 4>1,2,3	F=6,748 p=,000** 4>1,2	F=4,075 p=,007* 2>3 4>1,3	F=5,136 p=,002* 4>1,2	F=3,662 p=,013* 2>3 4>3	F=5,734 p=,001** 4>1,2,3	F=3,773 p=,011* 1,2,3>4
Çalışma Durumu									
Evet	3,58±,784	3,81±,566	3,51±,695	3,38±,699	3,29±,676	3,62±,473	3,25±,816	3,50±,476	1,26±1,306
Hayır	3,24±,827	3,68±,621	3,22±,748	3,14±,633	3,22±,717	3,43±,567	3,05±,802	3,30±,526	1,81±1,807
TEST	t=2,665 p=,008	t=1,368 p=,172	t=2,510 p=,012*	t=2,519 p=,012*	t=,622 p=,535	t=2,238 p=,026*	t=1,599 p=,111	t=2,531 p=,012*	t=-2,631 p=,010*
Eşin Eğitim Durumu									
İlköğretim ve Altı	3,21±,788	3,60±,593	3,13±,762	3,01±,653	3,13±,735	3,33±,566	2,99±,843	3,22±,533	1,73±1,667
Ortaöğretim	3,23±,815	3,66±,637	3,20±,727	3,13±,624	3,25±,691	3,41±,542	3,10±,792	3,30±,509	1,87±1,857
Ön Lisans	3,37±,829	3,72±,691	3,33±,780	3,28±,666	3,20±,790	3,46±,558	3,14±,767	3,37±,562	1,52±1,742
Lisans ve Üstü	3,42±,885	3,85±,507	3,47±,704	3,33±,626	3,32±,661	3,66±,538	3,08±,828	3,47±,484	1,66±1,672
TEST	F=1,414 p=,238	F=2,555 p=,055	F=3,687 p=,012* 4>1,2	F=4,387 p=,005* 4>1,2	F=1,115 p=,343	F=5,868 p=,001** 4>1,2	F=,479 p=,697	F=3,582 p=,014* 4>1,2	F=,685 p=,562
Eşin Çalışma Durumu									
Evet	3,29±,828	3,71±,609	3,26±,734	3,17±,640	3,22±,711	3,45±,553	3,09±,805	3,33±,514	1,74±1,743
Hayır	3,25±,837	3,62±,658	3,24±,839	3,20±,696	3,30±,717	3,47±,610	3,01±,817	3,32±,593	1,76±1,888
TEST	t=,298 p=,766	t=,963 p=,336	t=,214 p=,830	t=-,299 p=,765	t=-,699 p=,485	t=-,235 p=,815	t=,602 p=,547	t=,217 p=,828	t=-,087 p=,930

*p<.05, **p<.001, t= Bağımsız Gruplar testi, F= Tek Yönlü Varyans (ANOVA) Analizi, r= Pearson Korelasyon $\bar{X}$ = Ortalama, SS=Standart Sapma

Tablo 4.10. Lohusalık Sürecinde Bulunan Kadınların Sosyodemografik Özelliklerine göre Çok Yönlü Beden-Benlik Öz İlişki ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeklerinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (Devamı)

	Görünüş Değerlendirmesi	Görünüş Yönelimi	Fiziksel Yeterliliğini Değerlendirme	Fiziksel Yeterlilik Yönelimi	Sağlık Değerlendirmesi	Sağlık Yönelimi	Beden Alanlarında Doyum	Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki Ölçeği Toplam	Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği
	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$
Gelir Durumu									
Gelir Giderden Az	3,20±,812	3,68±,645	3,18±,785	3,10±,639	3,16±,760	3,36±,571	3,04±,831	3,27±,545	1,75±1,716
Gelir Gidere Eşit	3,36±,812	3,69±,603	3,29±,705	3,22±,645	3,29±,665	3,50±,543	3,11±,798	3,37±,497	1,76±1,791
Gelir Giderden Fazla	3,24±,930	3,78±,587	3,37±,800	3,17±,664	3,16±,750	3,49±,574	3,05±,780	3,35±,561	1,61±1,766
TEST	F=1,465 p=,232	F=,455 p=,635	F=1,433 p=,240	F=1,375 p=,254	F=1,545 p=,215	F=2,617 p=,074	F=,300 p=,741	F=1,396 p=,249	F=,148 p=,862
Aile Tipi									
Çekirdek Aile	3,33±,835	3,71±,612	3,30±,745	3,21±,645	3,24±,708	3,47±,561	3,11±,826	3,36±,526	1,69±1,762
Geniş Aile	3,11±,780	3,63±,625	3,12±,740	3,00±,627	3,17±,728	3,39±,550	2,95±,708	3,22±,499	1,92±1,742
TEST	t=2,128 p=,034*	t=1,080 p=,281	t=1,898 p=,058	t=2,578 p=,010*	t=,753 p=,452	t=1,167 p=,244	t=1,543 p=,124	t=2,088 p=,037*	t=-1,005 p=,316
Sosyal Güvence Durumu									
Evet	3,31±,831	3,75±,598	3,31±,723	3,20±,650	3,22±,699	3,49±,553	3,10±,817	3,36±,515	1,66±1,687
Hayır	3,25±,826	3,62±,632	3,19±,776	3,13±,641	3,23±,731	3,40±,566	3,05±,792	3,29±,533	1,85±1,855
TEST	t=,705 p=,481	t=2,143 p=,033*	t=1,571 p=,117	t=,974 p=,331	t=-,135 p=,893	t=1,467 p=,143	t=,511 p=,610	t=1,386 p=,167	t=-1,011 p=,313
Yaşanılan Yer									
İl	3,33±,856	3,71±,608	3,30±,739	3,24±,632	3,26±,706	3,51±,527	3,09±,806	3,37±,536	1,69±1,725
İlçe	3,30±,815	3,74±,583	3,27±,762	3,13±,662	3,17±,708	3,43±,521	3,07±,762	3,32±,490	1,61±1,759
Köy	3,18±,797	3,61±,670	3,17±,737	3,10±,642	3,25±,729	3,38±,657	3,08±,874	3,27±,546	2,03±1,802
TEST	F=,983 p=,375	F=1,306 p=,272	F=1,010 p=,365	F=1,700 p=,184	F=,654 p=,521	F=1,594 p=,204	F=,037 p=,964	F=1,045 p=,353	F=1,721 p=,180

*p<.05, **p<.001, t= Bağımsız Gruplar testi, F= Tek Yönlü Varyans (ANOVA) Analizi, r= Pearson Korelasyon $\bar{X}$ = Ortalama, SS=Standart Sapma

Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki ölçeği ‘Görünüş Değerlendirme’ alt boyutu puanı ile; lohusalık sürecinde bulunan kadınların eğitim ve aile tipi arasında, istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Buna göre lisans ve lisansüstü eğitime sahip, çekirdek ailede yaşayan kadınların ÇYBBİ ölçeği ‘Görünüş Değerlendirme’ alt boyutu puan ortalaması, eğitim düzeyi ilköğretim ve altı, ön lisans olan, geniş ailede yaşayan kadınların puan ortalamasından istatistiksel olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur ($p<0.05$, Tablo 4.10.)

Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki ölçeği “Görünüş Yönelimi” alt boyutu puan ortalaması ile lohusalık sürecinde bulunan kadınların eğitim, sosyal güvencesinin bulunma durumları arasında, istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir ($p<0.05$). Buna göre lisans ve lisansüstü eğitime sahip olan, sosyal güvencesi bulunan kadınların ÇYBBİ ölçeği “Görünüş Yönelimi” alt boyutu puan ortalamasının, eğitim düzeyi ilköğretim ve altı veya orta öğretim olan, sosyal güvencesi bulunmayan kadınların puan ortalamasından istatistiksel olarak daha yüksek olduğu saptanmıştır ($p<0.05$, Tablo 4.10.).

Lohusalık sürecinde bulunan kadınların veya eşlerinin eğitim, çalışma durumları ile ÇYBBİ ölçeği “Fiziksel Yeterliliğini Değerlendirme” alt boyutu puan ortalaması arasında, istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Buna göre lohusalık sürecinde bulunan kadınların veya eşlerinin eğitim düzeyi yükseldikçe ÇYBBİ ölçeği “Fiziksel Yeterliliğini Değerlendirme” alt boyutu puan ortalamasının da arttığı belirlenmiştir. Ayrıca çalışan kadınların ÇYBBİ ölçeği “Fiziksel Yeterliliğini Değerlendirme” alt boyutu puan ortalamasının; çalışmayan kadınların puan ortalamasından daha yüksek olduğu saptanmıştır ($p<0.05$, Tablo 4.10.).

Tablo 4.10.’a göre ÇYBBİ ölçeği “Fiziksel Yeterlilik Yönelimi” alt boyutu puan ortalaması ile lohusalık sürecinde bulunan kadınların veya eşlerinin eğitim ve çalışma durumu, aile tipi özellikleri arasında, istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Buna göre, kendisi veya eşi lisans ve lisansüstü eğitime sahip olan kadınların, çalışan, çekirdek ailede yaşayan kadınların ÇYBBİ ölçeği “Fiziksel Yeterlilik Yönelimi” alt boyutu puan ortalamasının; kendisi veya eşi ilköğretim ve altı veya orta öğretim düzeyinde eğitime sahip olan, çalışmayan, geniş ailede yaşayan kadınların puan ortalamasından daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$).

Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki ölçeği “Sağlık Değerlendirmesi” alt boyutu puanı ile; lohusalık sürecinde bulunan kadınların eğitim durumu arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p<0.05$). Buna göre, lisans ve lisansüstü eğitime sahip olan kadınların ÇYBBİ ölçeği “Sağlık Değerlendirmesi” alt boyutu puan ortalamasının, eğitim düzeyi ilköğretim ve altı veya ortaöğretim olan kadınların puan ortalamasından istatistiksel olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte lohusalık sürecinde bulunan kadınların eğitim düzeyi yükseldikçe ÇYBBİ ölçeği “Sağlık Değerlendirmesi” alt boyutu puan ortalamasının da yükseldiği saptanmıştır ($p<0.05$; Tablo 4.10.)

Tablo 4.10.’da ÇYBBİ ölçeği “Sağlık Yönelimi” alt boyutu puan ortalaması ile; lohusalık sürecinde bulunan kadınların veya eşlerinin eğitim, çalışma durumu arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$). Buna göre kendisi veya eşi lisans ve lisansüstü eğitime sahip olan, çalışan kadınların ÇYBBİ ölçeği “Sağlık Yönelimi” alt boyutu puan ortalamasının; kendisi veya eşi ilköğretim ve altı veya ortaöğretim düzeyinde eğitime sahip olan, çalışmayan kadınların puan ortalamasından daha yüksek olduğu saptanmıştır ($p<0.05$, Tablo 4.10.).

Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki ölçeği “Beden Alanlarında Doyum” alt boyutu puan ortalaması ile lohusalık sürecinde bulunan kadınların eğitim durumu arasında, istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar elde edilmiştir ($p<0.05$). Buna göre lisans ve lisansüstü veya ortaöğretim düzeyinde eğitime sahip olan kadınların ÇYBBİ ölçeği “Beden Alanlarında Doyum” alt boyutu puan ortalamasının; ön lisans düzeyinde eğitime sahip olan kadınların puan ortalamasından daha yüksek olduğu saptanmıştır ($p<0.05$, Tablo 4.10.).

Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki ölçeği toplam puanı ile; lohusalık sürecinde bulunan kadınların eğitim durumu, çalışma durumu, aile tipi özellikleri arasında, istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir ($p<0.05$). Buna göre kendisi veya eşi lisans ve lisansüstü eğitime sahip olan, çalışan, çekirdek ailede yaşayan kadınların ÇYBBİ ölçeği toplam puan ortalamasının; kendisi veya eşi ilköğretim ve altı, ortaöğretim veya ön lisans düzeyinde eğitime sahip olan, çalışmayan, geniş ailede yaşayan kadınların puan ortalamasından istatistiksel olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$, Tablo 4.10.).

4.11. Kadınların Lohusalık Sürecinde Evlilik ve Obstetrik Özelliklerine göre Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguları

Tablo 4.11.'de lohusalık sürecinde bulunan kadınların evlilik ve obstetrik özelliklerine göre ÇYBBİ ve Rosenberg Benlik Saygısı ölçeklerinden aldıkları puan ortalamalarının karşılaştırılmasına ilişkin bulgular görülmektedir.

Tablo 4.11. Lohusalık Sürecinde Bulunan Kadınların Evlilik ve Obstetrik Özelliklerine göre Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeklerinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

	Görünüş Değerlendirme	Görünüş Yönelimi	Fiziksel Yeterliliğini Değerlendirme	Fiziksel Yeterlilik Yönelimi	Sağlık Değerlendirmesi	Sağlık Yönelimi	Beden Alanlarında Doyum	Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki Ölçeği Toplam	Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği Toplam
	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$
Yaş	-,046	-,130*	-,080	-,075	-,056	-,034	-,040	-,086	,074
Evlilik Yaşı	,008	,078	,034	,150	,005	,102*	,012	,076	-,070
Evlilik Süresi (Yıl)	-,042	-,156*	-,083	-,161*	-,044	-,099	-,034	-,118*	,100
İlk Gebelik Yaşı	,031	,068	,056	,160*	,030	,137*	,053	,104	-,098
Gebelik Haftası	-,026	,041	,029	,039	,003	,034	,056	,037	-,047
Gebelik Sayısı	-,109*	-,180**	-,131*	-,191**	-,107*	-,142*	-,111*	-,184**	,144*
Evlilik Biçimi									
Görücü Usulü	3,18±,791	3,58±,639	3,13±,784	3,05±,631	3,14±,731	3,36±,534	2,98±,814	3,22±,534	1,90±1,867
Tanışarak/Anlaşarak	3,34±,842	3,75±,596	3,32±,721	3,23±,646	3,27±,699	3,49±,567	3,12±,799	3,38±,511	1,66±1,702
TEST	t=-1,786 p=,075	t=-2,601 p=,010*	t=-2,388 p=,017*	t=-2,594 p=,010*	t=-1,714 p=,087	t=-2,171 p=,031*	t=-1,591 p=,113	t=-2,787 p=,006*	t=1,261 p=,208
Gebeliğin Planı Olma Durumu									
Evet	3,30±,822	3,72±,605	3,26±,738	3,19±,633	3,25±,710	3,47±,568	3,08±,821	3,34±,522	1,70±1,717
Hayır	3,25±,860	3,60±,653	3,25±,788	3,09±,700	3,15±,717	3,38±,515	3,09±,740	3,28±,529	1,93±1,936
TEST	t=,448 p=,655	t=1,420 p=,156	t=,081 p=,936	t=1,135 p=,257	t=1,081 p=,281	t=1,187 p=,236	t=-,147 p=,884	t=,961 p=,337	t=-,995 p=,321
Doğum Şekli									
Spontan Vajinal	3,34±,808	3,70±,635	3,29±,724	3,14±,643	3,29±,696	3,49±,576	3,13±,762	3,35±,511	1,61±1,694
Sezaryen	3,23±,850	3,69±,592	3,23±,772	3,21±,649	3,15±,724	3,41±,538	3,02±,853	3,30±,536	1,89±1,823
TEST	t= 1,311 p= ,191	t= ,099 p= ,922	t= ,788 p= ,431	t= -1,130 p= ,259	t= 1,888 p= ,060	t= 1,273 p= ,204	t= 1,222 p= ,222	t= ,972 p= ,332	t= -1,581 p= ,115

*p<.05, **p<.001, t= Bağımsız Gruplar testi, F= Tek Yönlü Varyans (ANOVA) Analizi, r= Pearson Korelasyon $\bar{X}$ = Ortalama, SS=Standart Sapm

Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki ölçeği ‘Görünüş Değerlendirme’ alt boyutu puanı ile; lohusalık sürecinde bulunan kadınların gebelik sayısı arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Buna göre lohusalık sürecinde bulunan kadınların gebelik sayısı arttıkça, ÇYBBİ ölçeği ‘Görünüş Değerlendirme’ alt boyutu puan ortalamasının azaldığı tespit edilmiştir ($p<0.05$, Tablo 4.11.).

Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki ölçeği “Görünüş Yönelimi” alt boyutu puan ortalaması ile lohusalık sürecinde bulunan kadınların yaşı ve evlilik süresi özelliği arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir ($p<0.05$). Buna göre kadınların yaşı ve evlilik süresi arttıkça ÇYBBİ ölçeği “Görünüş Yönelimi” alt boyutu puan ortalamasının da azaldığı belirlenmiştir ($p<0.05$; Tablo 4.11.).

Lohusalık sürecinde bulunan kadınların gebeliğin planlı olma durumları ve evlilik biçimi özelliklerinin ÇYBBİ ölçeği “Fiziksel Yeterliliğini Değerlendirme” alt boyutu puan ortalamasında, istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Buna göre gebeliği planlı olan, tanışarak veya anlaşılarak evlenen kadınların ÇYBBİ ölçeği “Fiziksel Yeterliliğini Değerlendirme” alt boyutu puan ortalamasının; plansız gebeliği olan, görücü usulü ile evlenen kadınların puan ortalamasından daha yüksek olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Bununla birlikte lohusalık sürecinde bulunan kadınların gebelik sayısı ve BKİ arttıkça, ÇYBBİ ölçeği “Fiziksel Yeterliliğini Değerlendirme” alt boyutu puan ortalamasının da azaldığı belirlenmiştir (Tablo 4.11.).

Tablo 4.11.’e göre ÇYBBİ ölçeği “Fiziksel Yeterlilik Yönelimi” alt boyutu puan ortalaması ile lohusalık sürecinde bulunan kadınların evlilik süresi, ilk gebelik yaşı, gebelik sayısı ve evlilik biçimi özellikleri arasında, istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Buna göre, lohusalık sürecinde bulunan kadınların evlilik süresi ve gebelik sayısı arttıkça ÇYBBİ ölçeği “Fiziksel Yeterlilik Yönelimi” alt boyutu puan ortalamasının azaldığı, ancak ilk gebelik yaşı arttıkça ÇYBBİ ölçeği “Fiziksel Yeterlilik Yönelimi” alt boyutu puan ortalamasının da arttığı bulunmuştur. Ayrıca tanışarak veya anlaşılarak evlenen kadınların ÇYBBİ ölçeği “Fiziksel Yeterlilik Yönelimi” alt boyutu puan ortalamasının; görücü usulü ile evlenen kadınların puan ortalamasından daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$).

Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki ölçeği “Sağlık Değerlendirmesi” alt boyutu puanı ile; lohusalık sürecinde bulunan kadınların gebelik sayısı arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p<0.05$). Buna göre, lohusalık sürecinde bulunan kadınların

gebelik sayısı arttıkça ÇYBBİ ölçeği “Sağlık Değerlendirmesi” alt boyutu puan ortalamasının da azaldığı saptanmıştır ($p<0.05$; Tablo 4.11.).

Tablo 4.11.’e göre ÇYBBİ ölçeği “Sağlık Yönelimi” alt boyutu puan ortalaması ile; lohusalık sürecinde bulunan kadınların evlilik yaşı, ilk gebelik yaşı, gebelik sayısı, evlilik biçimi özellikleri arasında, istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$). Buna göre lohusalık sürecinde bulunan kadınların gebelik sayısı arttıkça ÇYBBİ ölçeği “Sağlık Yönelimi” alt boyutu puan ortalamasının azaldığı ancak evlilik yaşı ve ilk gebelik yaşı arttıkça ÇYBBİ ölçeği “Sağlık Yönelimi” alt boyutu puan ortalamasının da arttığı tespit edilmiştir ($p<0.05$). Ayrıca tanışarak veya anlaşılarak evlenen kadınların ÇYBBİ ölçeği “Sağlık Yönelimi” alt boyutu puan ortalamasının; görücü usulü ile evlenen kadınların puan ortalamasından daha yüksek olduğu saptanmıştır ($p<0.05$, Tablo 4.11.).

Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki ölçeği “Beden Alanlarında Doyum” alt boyutu puan ortalaması ile lohusalık sürecinde bulunan kadınların gebelik sayısı arasında, istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar elde edilmiştir ($p<0.05$). Buna göre kadınların gebelik sayısı arttıkça ÇYBBİ ölçeği “Beden Alanlarında Doyum” alt boyutu puan ortalamasının da azaldığı belirlenmiştir ($p<0.05$; Tablo 4.11.).

Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki ölçeği toplam puanı ile; lohusalık sürecinde bulunan kadınların evlilik süresi, gebelik sayısı özellikleri arasında, istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir ($p<0.05$). Buna göre kadınların evlilik süresi, gebelik sayısı arttıkça ÇYBBİ ölçeği toplam puan ortalamasının da azaldığı saptanmıştır ($p<0.05$; Tablo 4.11.).

4.12. Kadınların Lohusalık Sürecinde Beden İmajı Algısı Özelliklerine göre Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguları

Tablo 4.12.’de lohusalık sürecinde bulunan kadınların beden imajı algısı özelliklerine göre ÇYBBİ ve Rosenberg Benlik Saygısı ölçeklerinden aldıkları puan ortalamalarının karşılaştırılmasına ilişkin bulgular görülmektedir.

Tablo 4.12. Lohusalık Sürecinde Bulunan Kadınların Beden İmajı Algısı Özelliklerine göre Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeklerinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

	Görünüş Değerlendirm e	Görünüş Yönelimi	Fiziksel Yeterliliğini Değerlendirme	Fiziksel Yeterlilik Yönelimi	Sağlık Değerlendirmes i	Sağlık Yönelimi	Beden Alanlarında Doyum	Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki Ölçeği Toplam	Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği
	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$
Gebelik Sürecinde Fiziksel Görünümün Değişmesine Yakın Çevrenin Verdiği Tepki Durumu									
1) Gebeliğin Bana Yakıştığını Söylediler	3,44±,830	3,68±,614	3,39±,683	3,26±,606	3,28±,706	3,55±,544	3,20±,759	3,42±,496	1,52±1,686
2) Fazla Kilo Aldığımı Söylediler	3,10±,830	3,78±,649	3,14±,820	3,16±,623	3,11±,711	3,39±,550	2,95±,868	3,27±,553	2,07±2,008
3) Fiziksel Değişimlerim Hakkında Yorum Yapılmadı	3,17±,794	3,67±,604	3,16±,760	3,08±,678	3,22±,708	3,35±,556	2,98±,809	3,25±,521	1,85±1,702
4) Diğer	2,90±,863	3,96±,619	2,83±1,130	2,58±,941	3,00±1,014	3,22±,776	2,84±1,203	3,09±,822	2,80±2,168
TEST	F=4,547 p=,004* 1>2,3	F=,745 p=,526	F=3,790 p=,011* 1>2,3	F=3,525 p=,015* 1>3	F=,979 p=,402	F=4,215 p=,006* 1>3	F=2,817 p=,039* 1>3	F=3,373 p=,019* 1>3	F=2,395 p=,068
Gebelik Sonrası BKİ	-,119*	-,076	-,162**	-,064	-,136*	-,101*	-,091	-,131*	,076

*p<.05, **p<.001, t= Bağımsız Gruplar testi, F= Tek Yönlü Varyans (ANOVA) Analizi, r= Pearson Korelasyon $\bar{X}$ = Ortalama, SS=Standart Sapma Diğer= ‘Kilo almadığımı söylediler’, ‘Kilo verdiğimi söylediler’, ‘Gebeliğin bana yaramadığını söylediler’. BKİ= Beden Kitle İndeksi

Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki ölçeği ‘Görünüş Değerlendirme’ alt boyutu puanı ile; lohusalık sürecinde bulunan kadınların gebelik sürecinde fiziksel görünümün değişmesine yakın çevresinin verdiği tepki durumları arasında, istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Buna göre kendisine gebeliğin yakıştığı söylenilen kadınların ÇYBBİ ölçeği ‘Görünüş Değerlendirme’ alt boyutu puan ortalaması, gebeliği ile ilgili yakın çevresi tarafından kendisine olumsuz yorum yapılan veya herhangi bir yorum yapılmayan kadınların puan ortalamasından istatistiksel olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur ($p<0.05$, Tablo 4.12.)

Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki ölçeği “Görünüş Yönelimi” alt boyutu puan ortalaması ile lohusalık sürecinde bulunan kadınların BKİ arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir ($p<0.05$). Buna göre, lohusalık sürecinde bulunan kadınların BKİ arttıkça, ÇYBBİ ölçeği “Görünüş Yönelimi” alt boyutu puan ortalamasının da azaldığı belirlenmiştir ($p<0.05$; Tablo 4.12.).

Lohusalık sürecinde bulunan kadınların gebelik sürecinde fiziksel görünümün değişmesine yakın çevrenin verdiği tepki durumunun, ÇYBBİ ölçeği “Fiziksel Yeterliliğini Değerlendirme” alt boyutu puan ortalamasında, istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Buna göre kendisine gebeliğin yakıştığı söylenilen kadınların ÇYBBİ ölçeği “Fiziksel Yeterliliğini Değerlendirme” alt boyutu puan ortalamasının; gebelik sürecinde fiziksel görünümün değişmesine yakın çevresinin olumsuz yorum yaptığı veya herhangi bir yorumda bulunmadığı kadınların puan ortalamasından daha yüksek olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Bununla birlikte lohusalık sürecinde bulunan kadınların BKİ arttıkça, ÇYBBİ ölçeği “Fiziksel Yeterliliğini Değerlendirme” alt boyutu puan ortalamasının da azaldığı belirlenmiştir (Tablo 4.12.).

Tablo 4.12.’ye göre ÇYBBİ ölçeği “Fiziksel Yeterlilik Yönelimi” alt boyutu puan ortalaması ile lohusalık sürecinde bulunan kadınların gebelik sürecinde fiziksel görünümün değişmesine yakın çevrenin verdiği tepki durumu ve BKİ özellikleri arasında, istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Buna göre, kendisine gebeliğin yakıştığı söylenilen kadınların ÇYBBİ ölçeği “Fiziksel Yeterlilik Yönelimi” alt boyutu puan ortalamasının; gebelik sürecinde fiziksel görünümün değişmesine yakın çevresinin herhangi bir yorum yapmadığı kadınların

puan ortalamasından daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca lohusalık sürecinde buluna kadınların BKİ arttıkça ÇYBBİ ölçeği “Fiziksel Yeterlilik Yönelimi” alt boyutu puan ortalamasının da azaldığı bulunmuştur ($p<0,05$, Tablo 4.12.).

Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki ölçeği “Sağlık Değerlendirmesi” alt boyutu puanı ile; lohusalık sürecinde bulunan kadınların BKİ arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p<0.05$). Buna göre, lohusalık sürecinde bulunan kadınların BKİ arttıkça ÇYBBİ ölçeği “Sağlık Değerlendirmesi” alt boyutu puan ortalamasının da azaldığı saptanmıştır ($p<0.05$; Tablo 4.12.).

Tablo 4.12.’de ÇYBBİ ölçeği “Sağlık Yönelimi” alt boyutu puan ortalaması ile; lohusalık sürecinde bulunan kadınların gebelik sürecinde fiziksel görünümün değişmesine yakın çevrenin verdiği tepki durumu ve BKİ arasında, istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$). Buna göre kendisine gebeliğin yakıştığı söylenen kadınların ÇYBBİ ölçeği “Sağlık Yönelimi” alt boyutu puan ortalamasının; gebelik sürecinde fiziksel görünümünün değişmesine yakın çevresinin herhangi bir yorumda bulunmadığı kadınların puan ortalamasından daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ayrıca lohusalık sürecinde bulunan kadınların BKİ arttıkça ÇYBBİ ölçeği “Sağlık Yönelimi” alt boyutu puan ortalamasının da azaldığı belirlenmiştir ($p<0.05$, Tablo 4.12.).

Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki ölçeği “Beden Alanlarında Doyum” alt boyutu puan ortalaması ile lohusalık sürecinde bulunan kadınların gebelik sürecinde yaşanan fiziksel görünümün değişmesine yakın çevrenin verdiği tepki durumu ve BKİ özellikleri arasında, istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar elde edilmiştir ($p<0.05$). Buna göre kendisine gebeliğin yakıştığı söylenen kadınların ÇYBBİ ölçeği “Beden Alanlarında Doyum” alt boyutu puan ortalamasının; gebelik sürecinde fiziksel görünümünün değişmesine yakın çevresinin herhangi bir yorumda bulunmadığı kadınların puan ortalamasından daha yüksek olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Ayrıca kadınların BKİ arttıkça ÇYBBİ ölçeği “Beden Alanlarında Doyum” alt boyutu puan ortalamasının da azaldığı belirlenmiştir ($p<0,05$; Tablo 4.12.).

Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki ölçeği toplam puanı ile; lohusalık sürecinde bulunan kadınların gebelik sürecinde fiziksel görünümün değişmesine yakın çevrenin verdiği tepki durumu ve BKİ özellikleri arasında, istatistiksel olarak anlamlı

farklılıklar tespit edilmiştir ($p<0.05$). Buna göre gebelik sürecinde fiziksel görünümünün değişmesine yakın çevresinin kendisine ‘gebeliğin yakıştığını’ söyleyerek tepki verdiği kadınların ÇYBBİ ölçeği toplam puan ortalamasının; gebelik sürecinde fiziksel görünümünün değişmesine yakın çevresinin herhangi bir yorum yapmadığı kadınların puan ortalamasından istatistiksel olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca kadınların BKİ arttıkça ÇYBBİ ölçeği toplam puan ortalamasının da azaldığı saptanmıştır ($p<0.05$, Tablo 4.12.).

4.13. Kadınların Lohusalık Sürecinde Sosyodemografik Özelliklerine göre Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeğine İlişkin Bulguları

Rosenberg Benlik Saygısı ölçeği toplam puan ortalaması ile; lohusalık sürecinde bulunan kadınların eğitim ve çalışma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$). Buna göre eğitim seviyesi düşük olan kadınların Rosenberg Benlik Saygısı ölçeği puan ortalamasının, eğitim seviyesi yüksek olan kadınların puan ortalamasından daha düşük olduğu saptanmıştır. Ayrıca çalışan kadınların Rosenberg Benlik Saygısı ölçeği puan ortalamasının çalışmayan kadınların puan ortalamasından daha yüksek olduğu bulunmuştur ($p<0,05$; Tablo 4.10.).

4.14. Kadınların Lohusalık Sürecinde Evlilik ve Obstetrik Özelliklerine göre Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeğine İlişkin Bulguları

Rosenberg Benlik Saygısı ölçeği toplam puan ortalaması ile; lohusalık sürecinde bulunan kadınların gebelik sayısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$). Buna göre gebelik sayısı yüksek olan kadınların Rosenberg Benlik Saygısı ölçeği puan ortalamasının, gebelik sayısı düşük olan kadınların puan ortalamasından daha düşük olduğu saptanmıştır ($p<0,05$; Tablo 4.11.).

4.15. Kadınların Lohusalık Sürecinde Beden İmajı Özelliklerine göre Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeğine İlişkin Bulguları

Rosenberg Benlik Saygısı ölçeği toplam puan ortalaması ile, lohusalık sürecinde bulunan kadınların BKİ arasında istatistiksel bir ilişki bulunamamıştır ($p<0.05$; Tablo 4.12.).

4.16. Kadınların Gebelik ve Lohusalık Sürecinde Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeklerinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguları

Tablo 4.16.'da kadınların gebelik ve lohusalık sürecinde ÇYBBİ ölçeği alt boyutlarından ve Rosenberg Benlik Saygısı ölçeğinden aldıkları puanlar görülmektedir.

Tablo 4.16. Kadınların Gebelik ve Lohusalık Süreçlerinde Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki Ölçeği ve Alt Boyutlarının, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeğinin Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Ölçekler	Gebelik	Lohusalık			
Çok Yönlü Beden-Benlik Öz İlişki Ölçeği Alt Boyutları	$\bar{X}\pm SS$	$\bar{X}\pm SS$	t	p	d
Görünüş Değerlendirme	3,43 $\pm$,802	3,29 $\pm$,828	3,026	,003*	.171
Görünüş Yönelimi	3,65 $\pm$,762	3,70 $\pm$,615	-1,200	,231	072
Fiziksel Yeterliliğini Değerlendirme	3,26 $\pm$,808	3,26 $\pm$,746	-,116	,908	001
Fiziksel Yeterlilik Yönelimi	3,03 $\pm$,720	3,17 $\pm$,646	-3,248	,001**	205
Sağlık Değerlendirmesi	3,04 $\pm$,749	3,23 $\pm$,711	-4,341	,000**	260
Sağlık Yönelimi	3,50 $\pm$,704	3,45 $\pm$,559	1,384	,167	079
Beden Alanlarında Doyum	3,26 $\pm$,886	3,08 $\pm$,806	3,519	,000**	212
Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki Toplam	3,33 $\pm$,598	3,33 $\pm$,523	,093	,926	001
Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği Toplam	1,38 $\pm$ 1,615	1,74 $\pm$ 1,758	-3,659	,000**	213

* $p<0.05$, ** $p<0.001$, t: Bağımlı Örneklem t Testi, SS: Standart Sapma, $\bar{X}$: Ortalama, d=Cohen d Etki Gücü

4.16.1.Kadınların Gebelik ve Lohusalık Süreçlerinde Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguları

Tablo 4.16.'ya göre ÇYBBİ ölçeği 'Görünüş Değerlendirme' ($t=3,026$; $p=,003$; $d=0,171$), 'Fiziksel Yeterlilik Yönelimi' ($t=-3,248$; $p=,001$; $d=0,205$), 'Sağlık Değerlendirmesi' ($t=-4,341$; $p=,000$; $d=0,260$) ve 'Beden Alanlarında Doyum' ($t=-3,519$; $p=,000$; $d=0,212$) alt boyutlarının gebelik ve lohusalık süreci puan ortalaması arasında istatistiksel olarak farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Bu bulguya göre, kadınların "Görünüş Değerlendirme" ve "Beden Alanlarında Doyum" alt boyutlarından aldıkları puanlar, gebelik süreci ile karşılaştırıldığında, kadınların lohusalık sürecinde daha düşük puan aldıkları belirlenmiştir. Bununla birlikte kadınların ÇYBBİ ölçeği 'Fiziksel Yeterlilik Yönelimi' ve 'Sağlık Değerlendirmesi' alt boyut puan ortalamasının lohusalık sürecinde, gebelik sürecine göre daha yüksek olduğu saptanmıştır ($p<0,05$; Tablo 4.16.).

4.16.2.Kadınların Gebelik ve Lohusalık Süreçlerinde Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguları

Tablo 4.16.'da kadınların gebelik ve lohusalık sürecinde, Rosenberg Benlik Saygısı ölçeğinden ($t=-3,659$; $p=,000$; $d=0,213$) aldıkları toplam puan ortalamasının istatistiksel olarak farklı olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Buna göre kadınların Rosenberg Benlik Saygısı ölçeği puan ortalaması, gebelik süreci ile karşılaştırıldığında lohusalık sürecinde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$; Tablo 4.16.).

4.17. Kadınların Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki Ölçeği Alt Boyutları ile Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği Arasındaki İlişkiyi Belirlemek için Yapılan Pearson Korelasyon Analizi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Tablo 4.17.'de kadınların ÇYBBİ ölçeği, alt boyutları ile Rosenberg Benlik Saygısı ölçeği arasındaki ilişkiye dair pearson korelasyon analizi sonuçları görülmektedir.

Tablo 4.17. Kadınların Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki Ölçeği Alt Boyutları ile Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği Arasındaki İlişkiyi Belirlemek için Yapılan Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

Ölçekler	Gebelik (Lohusalık) 1	Gebelik (Lohusalık) 2	Gebelik (Lohusalık) 3	Gebelik (Lohusalık) 4	Gebelik (Lohusalık) 5	Gebelik (Lohusalık) 6	Gebelik (Lohusalık) 7	Gebelik (Lohusalık) 8	Gebelik (Lohusalık) 9
Görünüş Değerlendirme	1								
Görünüş Yönelimi	,621** (,415**)	1							
Fiziksel Yeterliliğini Değerlendirme	,772** (,740**)	,559** (,498**)	1						
Fiziksel Yeterlilik Yönelimi	,609** (,488**)	,528** (,492)	,673** (,645)	1					
Sağlık Değerlendirmesi	,488** (,548**)	,223** (,321**)	,600** (,640**)	,492** (,488**)	1				
Sağlık Yönelimi	,679** (,578**)	,672** (,541**)	,735** (,662**)	,670** (,669**)	,488** (,484**)	1			
Beden Alanlarında Doyum	,554** (,690**)	,286** (,251**)	,514** (,611**)	,334** (,340**)	,414** (,502**)	,473** (,397**)	1		
Çok Yönlü Beden-Benlik Öz İlişki Ölçeği	,853** (,824**)	,740** (,665**)	,870** (,879**)	,785** (,765**)	,637** (,714**)	,880** (,810**)	,674** (,722**)	1	
Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği	-,405** (-,532**)	-,236** (-,242**)	-,409** (-,463**)	-,377** (-,302**)	-,353** (-,361**)	-,366** (-,332**)	-,336** (-,448**)	-,448** (-,496**)	1

*p<.05, **p<.001, r= Pearson Korelasyon

Tablo 4.17.'ye göre, kadınların beden imajı algısı, gebelik ve lohusalık sürecinde benzer olarak bulunmuştur. Benlik saygısı ise gebelik sürecinde, lohusalık sürecinden daha yüksek olarak belirlenmiştir. Ayrıca kadınların gebelik ve lohusalık süreçlerinde ÇYBBİ ölçeğinden aldıkları puanları yükseldikçe beden imajı algısının arttığı, Rosenberg Benlik Saygısı ölçeğinden aldıkları puanlar düştükçe benlik saygısının arttığı görülmektedir. Dolayısıyla her iki ölçeğin arasındaki ilişki negatif olsa da, hem gebelik hem lohusalık sürecinde, ölçeklerin birbirini pozitif yönde etkilediği görülmektedir ($p<.001$). Ölçekler arasındaki bu ilişkinin gebelik süreci ile karşılaştırıldığında, lohusalık sürecinde kısmen daha yüksek olduğu bulunmuştur ($r=-.496$).

Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki ölçeği alt boyutları ile Rosenberg Benlik Saygısı ölçeği arasında orta düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Buna göre en yüksek ilişki gebelik sürecinde “Fiziksel Yeterliliğini Değerlendirme” alt boyutunda ($r=-.409$) bulunmuş iken; lohusalık döneminde “Görünüş Değerlendirme” alt boyutunda ($r=-.532$) bulunduğu saptanmıştır ($p<.001$; Tablo 4.17.)

5. TARTIŞMA

Literatürde beden imajı algısının benlik saygısı üzerine etkisini gebelik sürecinde ve aynı kadınları takip edip lohusalık sürecinde inceleyen ve karşılaştıran bir çalışmaya rastlanılamamıştır. Bu nedenle bu çalışmanın bulguları beden imajı algısını ve benlik saygısını sadece gebelik ya da sadece lohusalık süreçlerinde ele alan ve çalışmanın bulgularının yorumlanmasına katkısı olabileceği düşünülen literatür bilgileri ışığında tartışılmıştır.

5.1.Gebelik ve Lohusalık Sürecinde Bulunan Kadınların Obstetrik Bulgularının Tartışılması

Literatüre bakıldığında, gebe kadınların ortalama gebelik sayısının $2,30 \pm 1,28$ (Eriten Tilaver ve Oskay 2022) ile $3,97 \pm 1,22$ (Demir Alkin ve Beydağ 2020) arasında olduğu saptanmıştır. Sezaryen sonrası kadınların benlik saygısının araştırıldığı bir çalışmada kadınların gebelik sayısı ortalamalarının $2,22 \pm 1,05$ olduğu saptanmıştır (Sayılan ve ark. 2020). Bacacı ve Ejder Apay'ın (2018) çalışmasında kadınların %38,8'inin 3 veya 4 gebeliğe sahip olduğu tespit edilmiştir. Beden imajı algısının gebelikte kilo alımı üzerine etkisini araştıran başka bir çalışmada kadınların ortalama gebelik sayısı $2,04 \pm 1,26$ olarak belirlenmiştir (Şeker ve ark. 2021). Mevcut çalışmada kadınların ortalama gebelik sayısı ($3,03 \pm 1,98$) literatürle benzerlik göstermektedir (Tablo 4.2.). Kadınların doğurganlık oranlarının dönemsel olarak değiştiği göz önünde bulundurulursa (Başkaya ve Özkılıç 2017), gebelik sayıları üzerine benzer yıllarda yapılan çalışmalarda sonuçların birbirine yakın çıkması, beklenen bir durumdur.

Plansız gebelikler anne-çocuk sağlığı, sosyal ve ekonomik problemlere yol açması nedeniyle önemli bir halk sağlığı sorunu olarak değerlendirilmektedir (Bayer ve Taşpınar 2023). Gelir durumu düşük veya orta düzey olan ülkelerde plansız gebeliklerin %14 ila %62 oranında görülebildiği bulunmuştur (Ranatunga ve Jayaratne 2020). Ülkemizde yapılan çalışmalarda ise planlanmamış gebelik oranının %14 ila %41 arasında değiştiği belirlenmiştir (Şeker ve ark. 2021, Bayer ve Taşpınar 2023, Durmuş 2019). Son trimesterdeki gebeler ile yapılan bir çalışmada, kadınların %24'ünün plansız gebeliğe sahip olduğu belirtilmiştir (İnanır ve ark. 2015). Çevik ve Yanikkerem'in (2020), yapmış oldukları çalışmada plansız gebelik oranı %25, Şeker

ve arkadaşlarının (2021), yapmış oldukları çalışmada ise %28 olduğu belirtilmiştir. Başka bir çalışmada kadınların %30'unun plansız gebeliğe sahip olduğu bulunmuştur ($p<0,05$; Bayer ve Taşpınar 2023). Mevcut çalışmada ise plansız gebelik oranı %18 olarak belirlenmiştir. Bu da plansız gebelik oranının literatürden daha düşük olduğunu göstermektedir. Ortalama gebelik sayısı Bayer ve Taşpınar'ın çalışması ile uyumlu olmasına rağmen (Bayer ve Taşpınar 2023), ortalama gebelik sayısı ile plansız gebelik oranı arasında ilişki görülememektedir. Araştırmalarda görülen bu farklılıkların nedeninin, çalışmaların kadınların sosyokültürel özelliklerinin ve yaşadığı coğrafi bölgelerin farklı olmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

5.2.Gebelik ve Lohusalık Sürecinde Bulunan Kadınların Beden Kitle İndeksi Bulguları, Fiziksel Görünümlerinin Değişmesine Yakın Çevrelerinin Tepkisi ve Sosyal Destek Durumlarının Tartışılması

Bir kadının vücudunda gebelik sürecinde başlayan ağırlık kazanımı, lohusalık sürecinde, gebelik öncesi vücut ağırlığına dönme isteği ile kendini göstermektedir (Nagl ve ark. 2021). Gebelik sürecinde ağırlık kazanımının normalden fazla olması durumu, kadının ruhsal ve fiziksel sağlığında riskler ortaya çıkarabilmektedir (Kök ve ark. 2018). Hemşirelerin gebe kadınların kilo dengesini korumasına destek olmaları önerilmektedir (Kök ve ark. 2018).

Literatürde kadınların ortalama BKİ'nin gebelik öncesi dönemde $24,92\pm 5,17$ kg/m² ve gebeliğin üçüncü trimesterinde $28,64\pm 5,04$ kg/m² olduğu saptanmıştır (Eriten Tilaver ve Oskay 2022, İnanır ve ark. 2015). Yapılan bir çalışmada kadınların son gebeliğinde ortalama $14,98\pm 6,09$ kg kilo aldığı bulunmuştur (Sayılan ve ark. 2020). Beden imajı algısının gebelikte kilo alımı üzerine etkisini araştıran bir çalışmada kadınların gebelik öncesi süreçte ortalama $64,9\pm 13,6$ kg, gebelikte ortalama $76,0\pm 13,4$ kg vücut ağırlığında oldukları ve gebelikte ortalama BKİ'nin $24,6\pm 47,3$ kg/m² olduğu, bu kadınların %27,8'inin gebelikte olması gerekenden fazla, %35,9'unun olması gerekenden daha az kilo aldığı belirlenmiştir (Şeker ve ark. 2021). Postpartum dönemde bulunan kadınlar üzerinde yapılan bir araştırmada kadınların gebelik öncesi ortalama kilolarının 65 kg; postpartum dönemdeki ortalama kilolarının 71 kg olduğu tespit edilmiştir (Antonie ve Vintila 2022). Yapılan bir çalışmada ortalama gebelik haftası $31,6\pm 3,2$ olan gebelerin ortalama BKİ $27,8\pm 3,9$ kg/m² olarak tespit edilmiştir.

Aynı çalışmada kadınların gebelikte ortalama $11,5 \pm 4,9$ kg kilo aldıkları ve bu kilonun gebelikte alınması normal kabul edilen değerle (9 kg) karşılaştırıldığında beklenen bir değer olduğu açıklanmıştır (Kızılay ve Ünver 2022). Başka bir çalışmada gebe kadınların gebelik öncesi BKİ ortalaması $22,3 \pm 3,4$ kg/m², gebelikteki BKİ ortalaması $24,8 \pm 3,8$ kg/m² olarak bulunmuştur (Gür ve Pasinlioğlu 2020). Mevcut çalışmada ise kadınların ortalama BKİ, gebelik öncesi süreçte $24,9 \pm 3,9$ kg/m², gebelik sürecinde $29,1 \pm 4,3$ kg/m² olarak belirlenmiştir. Gebelikte BKİ değerleri trimesterlere ve gebelik haftasına göre farklılık gösterebilmektedir. Mevcut çalışmanın BKİ değerinin literatürle farklılık göstermesinin nedeninin, yapılan farklı çalışmaların gebeliğin farklı trimesterlerinde ve haftalarında yapılmış olmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Yapılan bir çalışma kadınların gebelikte aldıkları kilolar ile beden imajı algısı arasında bir ilişki bulunmadığını tespit etmiştir ($p > 0,05$; Kök ve ark. 2018). Literatürde kadınların gebelikte aldığı kilolardan olumsuz yönde etkilendiği ve bu kadınların beden imajı algısının düşük düzeyde olduğunu aktaran çalışmalar bulunmaktadır (Brown ve ark. 2015, Nagl ve ark. 2015, Hodgkinson ve ark. 2015). Farklı bir çalışmada kadınların vücut ağırlıkları arttıkça beden imajı algısının düştüğü bulunmuştur (Demir 2019). Mevcut çalışmada da gebe kadınların vücut ağırlığı arttıkça beden imajı algısının azaldığı bulunmuştur ($p < 0,05$; Tablo 4.6.). Vücut ağırlığının artmasının, kadının kendini beğenmemesine ve buna bağlı beden imajı algısının düşmesine neden olması beklenen bir durumdur.

Doğum eyleminin dördüncü evresinde bulunan obez kadınlar ile normal kilolu kadınların karşılaştırıldığı bir çalışmada; normal kiloda olan kadınların (BKİ $18,5$ kg/m² ile $24,9$ kg/m² arasında) orta düzeyde, obez kadınların (BKİ > 30 kg/m²) düşük düzeyde benlik saygısı olduğu belirlenmiştir. Normal kilolu kadınların BKİ ile benlik saygısı arasında ilişki bulunamazken, obez kadınlarda BKİ arttıkça benlik saygısı düzeyinin azaldığı bulunmuştur (Kurt 2019). Gebelikte alınan kiloların postpartum dönemde beden imajı algısı üzerine etkisinin araştırıldığı bir çalışmada, kadınların gebelik öncesi vücut ağırlığı $66,52 \pm 16,75$ kg iken, gebelik sırasında ortalama $12,8 \pm 5,27$ kg ağırlık kazandıkları, gebelikte vücut ağırlığı arttıkça, doğum sonrası dönemde beden imajı algısının ve benlik saygısının azaldığı tespit edilmiştir (Kalli ve

ark. 2025). Mevcut çalışmada ise lohusalık sürecinde bulunan kadınların BKİ ($27,31 \pm 4,39 \text{ kg/m}^2$) ile benlik saygısı düzeyleri arasında bir ilişki bulunamamıştır (Tablo 4.12.). Bunun nedeninin kadınların BKİ'lerini lohusalık sürecinde bulunmaları nedeni ile normal bir durum olarak algılamaları ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir.

Gebelik kısa bir zamanda hızlı fiziksel değişimlerin yaşandığı ve zorunlu kilo alımının olduğu bir süreçtir (Nagl ve ark. 2021). Gebelik sürecinde görülen bu kilo alımı ve fiziksel değişiklikler birçok kadın tarafından olumsuz yönde algılanabilmekte, beden memnuniyetsizliği, olumsuz beden imajı algısı ile sonuçlanabilmektedir (Kara ve Eryılmaz 2018, Bay ve Akın 2022). Literatüre bakıldığında yapılan çalışmalarda gebelerin %39,1'inin gebelikte bedeninde oluşan değişimleri olumlu yönde algıladığı, %48,7'sinin ise bu değişimleri hem olumlu hem olumsuz yönde algıladığı (Demir Alkin ve Beydağ 2020), gebelerin bedeninde oluşan değişiklikleri katılımcıların %67,9'unun iyi olarak; %15,9'unun ise kötü olarak algıladığı (Özçalkap 2018), kadınların gebelikte alınan kilolardan olumsuz etkilendiği ve bu gebelerin, beden imajı algısının düşük olduğu (Kök ve ark. 2018), ayrıca kadınların gebelikte oluşan fizyolojik deri değişikliklerini olumsuz algıladıkları, bu deri değişimlerinin gebelerin beden imajı algısını da olumsuz yönde etkilediği belirtilmiştir (Wubuli 2020). Yapılan diğer benzer çalışmalarda gebelerin %47,1'inin kilosundan memnun olduğu, %19,7'sinin gebelikte aldığı kilolardan olumlu yönde etkilendiği (Şeker ve ark. 2021), kadınların %72,4'ünün gebelik sürecinde fiziksel görünüşünü beğendiği ve de fiziksel görünümlerinden memnuniyet durumlarını gebeliğin planlı ve istenilen bir gebelik olması, eşi ile ilişkisi, sosyal destek algılama durumları gibi pek çok faktörün etkileyebileceği belirtilmiştir (Şeker ve ark. 2020). Literatürde, kadınların fiziksel görünümlerinden memnuniyet durumlarının farklılık gösterdiği, bu farklılıkların kadınların bireysel algılarıyla ilgili olduğu düşünülmektedir.

Yapılan bir çalışmada doğum sonrası dönemde bulunan kadınların %96,6'sının fiziksel görünümlerine karşı algılarının pozitif olduğu, %90,0'ının vücut kısımlarından memnun olduğu, %73,3'ünün obeziteye karşı anksiyetesinin olduğu bulunmuştur (Bomba ve ark. 2021). Brown ve arkadaşlarının çalışmasında gebelerin fiziksel görünümünün değişmesine karşı kaygı, utanç ve meme şekillerinin bozulacağı

endişesi taşıdıkları belirlenmiştir (Brown ve ark. 2015). Nagl ve arkadaşları gebelerin, gebelikte aldıkları kiloları doğum sonrası dönemde veremeyeceklerine dair anksiyete yaşadıklarını tespit etmişlerdir (Nagl ve ark. 2015). Bir çalışmada kadınların gebelik döneminde vücutlarında meydana gelen değişiklikleri olumlu algılayarak kabul ettikleri, fakat lohusalık döneminde meydana gelen değişiklikleri gebelik dönemine göre daha olumsuz algıladıkları bulunmuştur (Clark ve ark. 2015). Başka bir çalışmada kadınların lohusalık döneminde vücutlarında meydana gelen değişimlerden memnun olmadıkları belirlenmiştir (Hodgkinson ve ark. 2014). Mevcut çalışmada ise lohusalık sürecinde bulunan kadınların %64,6'sının bedensel değişikliklerden rahatsız olduğu ve fiziksel görünüşünden %51,6'sının memnun olduğu %40,1'inin memnun olmadığı belirlenmiştir. Hemşirelerin gebe kadınların dış görünüşlerine ilişkin kaygılarının farkında olması, aile ve eş desteğini koordine ederek psikolojik ve sosyal destek sağlamaları önemli görülmektedir.

Gebelikte oluşan değişikliklere uyum sağlamada sosyal destek önemli bir yer tutmaktadır. Literatürde gebelikte bedenindeki değişiklikleri olumsuz olarak algılayan ve sosyal destek almayan kadınların stres düzeyi yüksek ve beden imajı algısı düşük olarak bulunmuştur. Birkaç çalışmada kadının beden imajı algısının eşinin veya çevresinin verdiği tepkilerden etkilenebildiği açıklanmıştır (Demir Alkin ve Beydağ 2020, Kök ve ark. 2018).

Yapılan bir çalışmada kadınların, gebelik sürecinde %52,4'ünün çevrelerinden daha fazla saygı gördükleri, %48,9'unun gebelikte aldıkları kilolardan etkilenedikleri, %63,2'sinin gebelikte aile ve sosyal çevrelerinden destek aldıkları belirlenmiştir. Gebelerin %85,0'i, gebelikte fiziksel görünümünün değişmesine, yakın çevrelerinin gebeliği kendilerine yakıştırarak, olumlu yönde tepki verdiğini ifade etmiştir (Kök ve ark. 2018). Yapılan farklı bir çalışmada kadınların %57,4'ü, gebelikte vücutlarında meydana gelen fiziksel değişimleri, yakın çevrelerinin cesaretlendirerek ve olumlu sözler sarf ederek desteklediğini belirtmişlerdir (Şeker ve ark. 2021). Mevcut çalışmada ise gebelik sürecinde bulunan kadınların yakın çevresi tarafından; %47,7'sinin, fiziksel görünümünün değişmesine gebeliğin yakıştığını söyleyerek, %36,2'sinin herhangi bir yorum yapmayarak, %14,8'inin gebelikte fazla kilo aldığını söyleyerek tepki verdiğini ifade etmiştir (Tablo 4.3.). Sosyal destek gebe

bir kadının yaşadığı stres düzeyini etkileyebilmektedir. Yapılan bir çalışmada kayınvalidesinden destek alan kadınların beden algısı daha düşük, sağlık personelinin destek alan kadınların beden algısının ise daha yüksek olduğu bulunmuştur (Demir Alkin ve Beydağ 2020). Kök ve arkadaşlarının çalışmasında eşiyle iyi bir ilişkisi bulunan ve sosyal destek gören kadınların beden imajı algılarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Kök ve ark. 2018). Başka bir çalışmada gebelikte fiziksel görünümünün değişmesine yakın çevresinden olumlu dönüt alan kadınların beden imajı algısı daha yüksek tespit edilmiş olsa da, aynı çalışmada gebelikte fiziksel görünümünün değişmesine yakın çevreden alınan tepkiler ile beden imajı algısı arasında ilişki bulunmadığı tespit edilmiştir (Şeker ve ark. 2021). Gebe kadınların fiziksel görünümünün değişmesine yakın çevrelerinin bakış açılarının kadınların yaşadığı toplumun kültürel alt yapısı ve toplumun gebeliğe bakış açısı ile ilişkili olarak değişiklik gösterebileceği düşünülmektedir.

5.3.Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki Ölçeği Bulgularının Tartışılması

Kadınların ÇYBBİ ölçeğine ait bulguları gebelik ve lohusalık süreçlerinde ayrı başlıklar altında ve karşılaştırılarak tartışılmıştır. Ölçekten alınacak toplam puan ortalaması en düşük 1, en yüksek 5'tir. Yüksek puan, sağlıklı bir beden ve daha yüksek bir beden imajı algısını göstermektedir (Gür ve Pasinlioğlu 2020, Zarifoğlu 2019).

5.3.1.Gebelik Sürecinde Bulunan Kadınlarda Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki Ölçeği Bulgularının Tartışılması

Gebelik döneminde kadın bedeninde, fiziksel olarak hızlı değişiklikler görülmektedir. Bireyin bedeninin zihninde yarattığı görüntü olarak tanımlanan beden imajı algısı kavramı, gebelik döneminde değişikliğe uğramaktadır (Bacacı ve Ejder Apay 2018, Bayer ve Taşpınar 2023). Bu değişiklikler kadınlar tarafından olumlu veya olumsuz olarak karşılanabilmektedir (Demir Alkin ve Beydağ 2020, Çırak ve Özdemir 2015, Sağıroğlu 2019). Gebelikte beden imajı algısı üzerine sosyodemografik ve obstetrik faktörlerin etkisinin bulunmadığını açıklayan çalışmalar bulunmakla birlikte (Şeker ve ark. 2021, Senobari ve ark. 2019), gebelikte beden imajı algısını etkileyen faktörlerin bazıları aşağıda tartışılmıştır.

Yapılan bir çalışmada ÇYBBİ ölçeğinden en ideal puanı alan gebelerin 24-29 yaşları arasında bulunduğu, bu yaşlardan uzaklaştıkça ölçek puanlarının da düştüğü saptanmıştır ($p<0,05$; Gür ve Pasinlioğlu 2020). Mevcut çalışmada, Gür ve Pasinlioğlu'nun çalışmasına benzer şekilde, gebelik sürecinde bulunan kadınların yaşı arttıkça beden imajı algısının azaldığı bulunmuştur ($p<0,05$; Tablo 4.5.). Gebelikten fiziksel ve psikolojik olarak en az olumsuz etkilenme durumunun, kadınların ideal gebelik yaşlarında bulunmasına bağlı olduğu düşünülmektedir (Gür ve Pasinlioğlu 2020). Kadınların yaşlarının artmasıyla birlikte gebelik sayılarının da artması, vücutta görülen fiziksel değişimlerin daha kalıcı hale gelmesi, beden imajı algısının yaşla birlikte düşmesinin sebeplerinden olabilir.

Farklı bir çalışmada gebelerin eğitim durumu yükseldikçe ÇYBBİ ölçek puanlarının da arttığı saptanmıştır. Aynı zamanda, ilkökul düzeyindeki gebe kadınların ölçek toplam puan ortalaması $3,29\pm0,39$ bulunurken; üniversite mezunu olan gebe kadınlarda $3,74\pm0,38$ olarak belirlenmiştir ($p<0,05$, Gür ve Pasinlioğlu 2020). Literatürde gebelikte eğitim seviyesinin yükselmesinin ($r=0,220$, $p=0,02$) beden imajı algısını olumsuz yönde (Özkutlu ve ark. 2025) ve olumlu yönde (Kök ve ark. 2018) etkilediğini gösteren çalışmalar mevcuttur. Başka bir çalışmada ilkökul mezunu olan gebelerin beden imajı algısı toplam puanı ($169\pm23,97$), lisansüstü mezunu olan gebelerin toplam puanından ($137,11\pm32,94$) daha yüksek olarak bulunmuştur ($p=0,031$; Gelmez 2023). Mevcut çalışmada da Gür ve Pasinlioğlu'nun, Kök ve arkadaşlarının çalışmasına benzer şekilde gebe kadınların eğitim düzeyi yükseldikçe (ilköğretim ve altı mezunu: $3,07\pm,578$; lisans ve üstü mezunu: $3,59\pm,535$) ÇYBBİ ölçeği toplam puan ortalamasının arttığı bulunmuştur ($p<0,05$; Tablo 4.4.). Literatürde kadınların eğitim düzeyi ile beden algısı arasındaki ilişkinin farklı bulgularla ortaya koyulmasının sebebinin, beden algısı üzerine kadınların eğitim düzeyinin yanı sıra, kadınların yaşadığı toplumun ve aile yapısının beden algısına ilişkin tutumlarının da etkili olabileceğini düşündürmektedir.

İyi bir mesleki konumun beden imajı algısını olumlu yönde etkilediği düşünülmektedir. Yapılan bir çalışmada ev hanımı gebe kadınların ölçek toplam puan ortalaması $3,41\pm0,40$ olarak bulunurken, memur olan kadınlarda toplam ortalama $3,71\pm0,41$ puan olarak saptanmıştır ($p<0,05$; Gür ve Pasinlioğlu 2020). Başka bir

çalışmada gebelerin çalışma durumunun beden imajı algısını pozitif yönde etkilediği belirlenmiştir (Kök ve ark. 2018). Mevcut çalışmada da gebelik sürecinde bulunan, çalışan kadınların ($3,65 \pm 0,540$), çalışmayan kadınlarla ($3,29 \pm 0,593$) karşılaştırıldığında daha yüksek ÇYBBİ ölçeği toplam puan ortalamasına sahip olduğu bulunmuştur ($p < 0,05$; Tablo 4.4.). Kadınların çalışma durumu, onların toplumdaki statülerini, özgüvenlerini, beden imajı algılarını ve benlik saygılarını olumlu yönde etkilemektedir (Arslan ve ark. 2019).

Gebelik dönemi kadının odak noktasını bedenine kaydırduğu ve beden imajı algısının değiştiği bir süreçtir. Literatürde gebe kadınlar üzerinde yapılan çalışmalar incelendiğinde, en düşük beden imajı algısının üçüncü trimesterde bulunan kadınlarda görüldüğü belirtilmiştir (Kök ve ark. 2018, Gür ve Pasinlioğlu 2020). Mevcut çalışma gebelikte üçüncü trimesterde bulunan kadınlar üzerinde yürütülmüş ve kadınların beden imajı algısı orta düzeyde bulunmuştur. Gebelikte alınan kiloların son trimesterde pik yapması, ödem, nefes darlığı (Maraş ve ark. 2024), gece uyku bölünmesi gibi sıkıntıların bu trimesterde yoğunlaşması (Çelik ve Köse 2017), gebe kadınların fiziksel değişimleri yoğun olarak üçüncü trimesterde yaşamaları (Yılmaz ve ark. 2023), kadınların beden imajı algılarının bu trimesterde düşmesinin sebeplerinden olabilir.

Plansız gebeliğe sahip olan bir kadın, olumsuz duygular hissedebilir (Demir Alkin ve Beydağ 2020), hayatı üzerinde kendi kontrolünü kaybettiğini düşünebilir ve bu psikolojik zor durum, beden imajı algısını olumsuz yönde etkileyebilir (İnanır ve ark. 2015, Kök ve ark. 2018). Birkaç çalışma plansız gebeliklerin, gebelikte beden imajı algısını olumsuz etkilediğini göstermiştir (Demir Alkin ve Beydağ 2020, Kök ve ark. 2018). Öte yandan gebeliğin planlı ya da plansız olmasının, beden imajı algısını etkilemediğini gösteren çalışmalar da mevcuttur (toplam puanlar sırasıyla; $98,05 \pm 17,37$, $p = 0,197$; $140,00 \pm 16,39$, $p = 0,106$; $147,63 \pm 28,32$; $p = 0,775$, Özkan ve ark. 2020, Şeker ve ark. 2021, Bayer ve Taşpınar 2023). Mevcut çalışmada ise gebeliği planlı olan kadınların ÇYBBİ ölçeği toplam puan ortalaması ($3,37 \pm 0,578$), plansız gebeliğe sahip olan kadınların puan ortalamasından ($3,15 \pm 0,656$) daha yüksek bulunmuştur ($p < 0,05$, Tablo 4.5.). Mevcut çalışmanın literatürle farklılık

göstermesinin, planlı gebeliğe sahip olan kadınların gebeliği ve gebeliğin getireceği değişimleri kabul etmeleri ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir.

Gebelik sayısının fazla olmasının, kadınların gebeliği kabullenişini ve beden imajı algısını etkilediği düşünülmektedir. Gebelik sayısı arttıkça, kadın bedeninde geriye dönüşümü olmayan fiziksel değişiklikler artmakta, bu durum da gebe kadının beden imajı algısını olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Demir Alkin ve Beydağ 2020). Demir'in çalışmasında dört ve üzeri gebelik sayısı olan kadınların beden imajı algısı toplam puanı ($139,1 \pm 15,40$), ilk gebeliği olan kadınların toplam puanından ($145,2 \pm 10,40$) daha düşük bulunmuştur (Demir 2019). Literatürde gebelik sayısı ile beden imajı algısı arasında negatif ilişki olduğunu gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Kök ve ark. 2018, Gür ve Pasinlioğlu 2020). Mevcut çalışmada, literatürle benzer olacak şekilde, gebelik sayısı arttıkça kadınların beden imajı algısının azaldığı bulunmuştur ($p < 0.05$; Tablo 4.5.). Tüm bu çalışmalar kadınların gebelik sayısının artması durumunun, beden imajı algısının düşmesine neden olduğunu göstermektedir.

Gebe kadınlar üzerinde yapılan birkaç çalışmada, kadınların BKİ ile beden imajı algısı arasında istatistiksel olarak bir ilişki bulunamadığı belirtilmiştir (Gür ve Pasinlioğlu 2020, İnanır ve ark. 2015). Başka bir çalışmada gebelik döneminde BKİ arttıkça ($r=0,191$, $p=0,049$), kadınların beden imajı algısının olumsuz etkilendiği tespit edilmiştir (Özkutlu ve ark. 2025). Mevcut çalışmada da Özkutlu ve arkadaşlarının çalışmasıyla benzerlik gösterecek şekilde, gebelik sürecinde bulunan kadınların BKİ arttıkça beden imajı algısı düzeyinin azaldığı bulunmuştur ($p < 0,05$; Tablo 4.6.). Beden imajı algısının, kadının bedeninin zihnindeki görüntüsü olarak tanımlandığı düşünüldüğünde (Kukul 2015), vücut ağırlığının artması ile beden imajı algısının olumsuz etkilemesi beklenen bir durumdur.

Gebe kadınların ÇYBBİ ölçeğinden aldıkları toplam puan ortalaması Bacacı ve Ejder Apay'ın (2018) çalışmasında $3,44 \pm 0,41$; Gür ve Pasinlioğlu'nun (2020) çalışmasında $3,48 \pm 0,42$ olarak bulunmuş ve araştırmacılar tarafından orta düzey olarak yorumlanmıştır. Türk ve Suriyeli gebelerin beden imajı algıları ile benlik saygılarının farklı bir ölçek kullanılarak karşılaştırıldığı bir çalışmada, Türk gebelerin %80,0'inin (toplam puanı= $154,53 \pm 27,75$), Suriyeli gebelerin %72,1'inin (toplam puanı= $149,24 \pm 22,77$) beden imajı algısının yüksek olduğu tespit edilmiştir (Gelmez

2023). Farklı bir ölçek kullanılarak yapılan başka bir çalışmada gebelerin %86,4'ünün beden imajı algısı toplam puanının ($149,54 \pm 14,76$) orta/iyi düzeyde olduğu belirlenmiştir (Eriten 2019). Mevcut çalışmada gebelik sürecinde bulunan kadınların ÇYBBİ ölçeği toplam puan ortalaması $3,33 \pm 0,598$ olarak bulunmuştur ($p < 0,05$; Tablo 4.16.). Bu çalışmada kadınların beden imajı algısının, Bacacı ve Ejder Apay, Gür ve Pasinlioğlu'nun çalışmasıyla benzer şekilde, orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Gebelik sürecinde bulunan kadınlarda sağlıklı bir beden imajı algısının bulunması, kadının kendilik algısını, psikolojik iyilik halini ve doğum sonrası adaptasyonunu önemli ölçüde etkileyen temel bir faktördür.

5.3.2.Lohusalık Sürecinde Bulunan Kadınlarda Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki Ölçeği Bulgularının Tartışılması

Lohusalık sürecinde bulunan kadınlarda, düşük beden imajı algısı ile anne ve bebeğin olumsuz sağlık sonuçları arasında bir ilişki bulunduğu belirtilmektedir (Nagl ve ark. 2021). Düşük beden imajı algısının; sağlıksız beslenme, lohusalık sürecinde kilo alımının devam etmesi, doğum sonu depresyon ve düşük emzirme oranları ile ilişkili olduğu düşünülmektedir (Nagl ve ark. 2021, Bay ve Akın 2022, Brown ve ark. 2015). Lohusalık sürecinde bulunan kadınlarda beden imajı algısının yükseltilmesi, olumlu sağlık çıktılarının alınması yönünden önemli görülmektedir (Meireles ve ark. 2022).

Bir araştırmada, kadınların doğum sonrası dönemde sorumluluklarının artması nedeniyle, kendilerine zaman ayıramadıkları, bu dönemde istedikleri kiloya ulaşamadıkları, en çok göğüslerindeki sarkmadan şikayetçi oldukları bu nedenle de olumsuz beden imajı algısının doğum sonu dönemde baskın olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Koçhan 2021). Bomba ve arkadaşlarının çalışmasında kadınların %96,6'sının beden imajı algısının olumlu yönde olduğu açıklanmıştır (Bomba ve ark. 2021). Literatürde doğum sonrası dönemde yapılan birkaç çalışmada, kadınların beden imajı algısı puanlarının orta düzeyde olduğu bulunmuştur (Demir 2019, Bay ve Akın 2022, Sayılan 2020). Mevcut çalışmada da lohusalık sürecinde bulunan kadınların beden imajı algısı puan ortalamasının orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$; Tablo 4.16.). Bu açıdan mevcut araştırmanın literatür ile benzerlik gösterdiği görülmektedir.

5.4. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği Bulgularının Tartışılması

Kadınların Rosenberg Benlik Saygısı ölçeğine ait bulguları gebelik ve lohusalık süreçlerinde ayrı başlıklar altında ve karşılaştırılarak tartışılmıştır. Ölçekten 0 ila 6 arasında bir puan alınmaktadır. Ölçekten alınan düşük puanlar, yüksek benlik saygısını ifade etmektedir (Eriten Tilaver ve Oskay 2022).

5.4.1. Gebelik Sürecinde Bulunan Kadınlarda Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği Bulgularının Tartışılması

Maternal obezite yaşayan gebeler üzerinde yapılan bir çalışmada Rosenberg Benlik Saygısı ölçeği toplam puanı $26,15 \pm 2,08$ olarak bulunmuş ve gebelerin benlik saygısı düzeyi yeterli ve yüksek olarak değerlendirilmiştir (Dursun ve Beydağ 2023). Literatürde benlik saygısı puan ortalamasının; gebelerin beden imajı algısı ve benlik saygısını etkileyen faktörlerin araştırıldığı bir çalışmada $0,9 \pm 1,0$ (Çevik ve Yanık Kerem 2020), gebeliğin üçüncü trimesterindeki kadınlar üzerinde yapılan başka bir çalışmada $0,94 \pm 0,49$ (İnanır ve ark. 2015), farklı bir çalışmada $0,83 \pm 0,72$ olarak bulunmuş ve gebelerin benlik saygısının yüksek olduğu belirlenmiştir (Eriten 2019). Gebeliğin üçüncü trimesterinde beden imajı algısı ve benlik saygısının kadınların hayatına etkisinin araştırıldığı bir çalışmada kadınların Rosenberg Benlik Saygısı ölçeği toplam puan ortalamasının $0,83 \pm 0,72$ olduğu ve %92,8'inin yüksek benlik saygısına sahip olduğu saptanmıştır (Eriten Tilaver ve Oskay 2022).

Türk ve Suriyeli gebelerin beden imajı algıları ile benlik saygılarının karşılaştırıldığı bir çalışmada, benlik saygısı toplam puan ortalaması Türk gebelerde $0,91 \pm 0,59$; Suriyeli gebelerde $0,9 \pm 0,49$ olarak bulunmuş ve Türk gebelerin %89,4'ünün, Suriyeli gebelerin %91,6'sının benlik saygısının yüksek olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$; Gelmez 2023). Mevcut çalışmada gebelik sürecinde bulunan kadınların Rosenberg Benlik Saygısı ölçeği toplam puan ortalaması $1,38 \pm 1,615$ olarak bulunmuştur ($p < 0,05$; Tablo 4.16.). Ölçekten alınan 0-1 puan yüksek, 2-4 puan orta düzeyde bir benlik saygısının varlığını göstermektedir (Eriten Tilaver ve Oskay 2022). Bu çalışmada gebelik sürecinde bulunan kadınların benlik saygısı puanı, literatürle benzerlik gösterecek şekilde orta-yüksek düzeyde bulunmuştur. Benlik saygısı puanı, gebeliğin trimesterlerinden, sosyodemografik ve ekonomik özelliklerden ve kadının

gebeliği nasıl algıladığından etkilenmektedir. Bu nedenle benlik saygısı puan ortalamalarının çalışmalarda küçük farklılıklar göstermesi beklenen bir durumdur.

5.4.2.Lohusalık Sürecinde Bulunan Kadınlarda Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği Bulgularının Tartışılması

Benlik saygısı, kadınların öz değer duygusunu ve refah düzeyini tanımlayan kavramlardan biridir (Hutchinson ve Cassidy 2020). Doğum sonrası dönemde kadınların benlik saygısının yüksek olması, onların anneliğe uyumunu ve ruh sağlığını olumlu yönde etkilemektedir. Yapılan bir çalışma düşük benlik saygısına sahip olan lohusa kadınların %38'inin sorunlarıyla başa çıkma becerilerinin zayıf ve ruhsal bozukluk yaşamaya yatkın olduklarını saptamıştır (Wardani ve ark. 2021). Kadınların mental iyilik halini sürdürmesinde ve bebek bakım becerilerinde yetkinliğe ulaşmasında yüksek benlik saygısının önemli olduğu düşünülmektedir (Hutchinson ve Cassidy 2020).

Sezaryen sonrası benlik saygısının araştırıldığı bir çalışmada Rosenberg Benlik Saygısı ölçeği toplam puanının $18,84 \pm 5,7$ olduğu ve kadınların %90,3'ünün benlik saygısının yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir (Sayılan ve ark. 2020). Farklı bir çalışmada ise, postpartum dönemdeki kadınların yalnızca %3,3'ünün düşük benlik saygısının olduğu bulunmuştur (Bomba ve ark. 2021). Bay ve Akın'ın (2022) çalışmasına katılan kadınların benlik saygısı toplam puanı $20,23 \pm 4,52$ olarak saptanmış ve yeterli düzeyde olduğu belirlenmiştir. Başka bir çalışmada benlik saygısı toplam puanı $15,68 \pm 2,49$ olarak bulunmuş ve kadınların benlik saygısının yüksek olduğu saptanmıştır (Topaloğlu Ören ve Yaşar 2023). Doğum sonrası dönemde sosyal desteğin benlik saygısı üzerine etkisini araştıran bir çalışmada kadınların benlik saygısı toplam puan ortalaması $2,68 \pm 0,87$ olarak tespit edilmiş ve benlik saygısı orta seviyede olarak yorumlanmıştır (Aydın ve ark. 2019). Mevcut çalışmada lohusalık sürecinde bulunan kadınların Rosenberg Benlik Saygısı ölçeği toplam puan ortalaması $1,74 \pm 1,758$ olarak bulunmuştur ($p < 0,05$; Tablo 4.16.). Ölçekten alınan 0-1 puan yüksek, 2-4 puan orta düzeyde bir benlik saygısının varlığını göstermektedir (Eriten Tilaver ve Oskay 2022). Bu çalışmada lohusalık sürecinde bulunan kadınların benlik saygısı hafif yüksek düzeyde bulunmuştur. Doğum sonrası dönemde kadınlar yeni bir bebekle birlikte annelik rolüne adapte olmaya çalışırken, kendilerini doğum öncesi

döneme göre daha yoğun bir temponun içinde bularak, öz bakımlarını aksatabilirler. Kadınların bu yeni rollerine adapte olma sürecini sosyal destek sistemleri hafifletebilir veya daha kötü bir duruma dönüştürebilir. Dolayısıyla doğum sonrası dönemde, kadınların kendilerine ayıracakları vakit, öz bakım, beden imajı algısı ve benlik saygı değerleri, kadının destek sistemlerine bağlı olarak değişiklik gösterebilir.

5.5.Gebelik ve Lohusalık Sürecinde Bulunan Kadınların Beden İmajı Algısının Benlik Saygısı Üzerine Etkisinin Tartışılması

Beden imajı algısı kavramı, bireyin sağlık düzeyinin yükseltilmesinde önemli bileşenlerden biri olarak gösterilmektedir (Gelmez 2023). Gebelik ve lohusalık süreci, kadınların beden imajı algısının yeniden şekillendiği, hassas bir dönem olarak tanımlanmaktadır (Nagl ve ark. 2021). Beden imajı algısı, benlik saygısı ile ilişkili olduğu bilinmektedir (Gelmez 2023, Pop 2016, Sayılan 2020, Bay ve Akın 2022). Beden imajı algısının yeterli düzeyde olmasının benlik saygısını artırmada aracı rol oynadığı düşünülmektedir (Bay ve Akın 2022).

Evli olan gebe ergenler üzerinde yapılan bir çalışmada, beden imajı algısının tüm alt boyutları ile benlik saygısı arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu ilişki evli, ergen gebe kadınların beden imajı algısı arttıkça benlik saygısının da olumlu yönde arttığı şeklinde yorumlanmıştır ($p<0.001$; Gözüyılmaz 2011). Türk ve Suriyeli gebelerin beden imajı algısı ile benlik saygılarının karşılaştırıldığı bir çalışmada, gebelerin beden imajı algısı ile benlik saygısı ortalama toplam puanları arasında negatif yönde zayıf düzeyde bir ilişki tespit edilmiştir ($p=0,014$). Bu ilişki, gebelerin beden imajı algısı arttıkça benlik saygısının da arttığı şeklinde açıklanmıştır (Gelmez 2023).

Mevcut çalışmada kadınların gebelik sürecinde ÇYBBİ ölçeğinden aldıkları puanları yükseldikçe beden imajı algısının arttığı, Rosenberg Benlik Saygısı ölçeğinden aldıkları puanları düştükçe benlik saygısının arttığı görülmektedir. Dolayısıyla her iki ölçeğin arasındaki ilişki negatif olsa da, ölçeklerin birbirini pozitif yönde etkilediği görülmektedir ($p<.001$). Bu çalışmanın beden imajı algısı ile benlik saygısı arasındaki ilişkiye dair bulgusu literatürle benzerlik göstermektedir. Gebelikte fiziksel değişimler, gebenin beden imajı algısını şekillendirmekte, bu da gebenin

benlik saygısını etkilemektedir. Gebelikte kadının bedeninden memnun olması, benlik saygısı üzerinde olumlu yönde etki göstermektedir. Bu bulgulara dayanarak ‘Gebelik sürecinde kadınların beden imajı algılarının benlik saygısı üzerine etkisi vardır.’ şeklinde ifade edilen H_{1-1} hipotezi kabul edilmiştir.

Gebelik sürecinde görülen fizyolojik değişiklikler, kadının kendini çirkin, sakar, daha az çekici bulmasına yol açabilmekte ve özgüvenin ve benlik saygısının kaybı ile sonuçlanabilmektedir (Bay ve Akın 2022). Gebelik sürecinde kadının kendi vücudu üzerindeki olumsuz algısı, lohusalık sürecinde düşük benlik saygısı olarak ortaya çıkabilmektedir. Primipar anneler üzerinde yapılan bir çalışmada, kadınların vücutları üzerinde aşırı beklentiye sahip olmalarının, lohusalık sürecinde benlik saygısını düşürerek olumsuz yönde etkilediği belirtilmiştir (Lazarus ve Rassouw 2015). Bu dönemde sağlık personelleri kadınların vücutlarına karşı gerçekçi olmayan algılarını tespit etmeli ve kadınlara kendilerini kabul etmeleri konusunda destek olmalıdır (Sayılan 2020).

Bay ve Akın’ın çalışmasında lohusalık sürecinde bulunan kadınların beden imajı algısı ile benlik saygısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuş, beden imajı algısı düzeyi arttıkça benlik saygısının da arttığı belirtilmiştir (Bay ve Akın 2022). Başka bir çalışmada beden imajı algısına karşı memnuniyetsizlik duyan lohusa kadınların benlik saygısının da düşük olduğu bulunmuştur (Hutchinson ve Cassidy 2022). Sezaryen doğum yapan kadınlar üzerinde yapılan bir çalışmada ise, kadınların beden imajı algısı arttıkça benlik saygısının da arttığı bulunurken (Sayılan 2020), normal vajinal doğum yapan kadınlar üzerinde yapılan başka bir çalışmada herhangi bir ilişki bulunamamıştır (Bomba ve ark. 2021). Mevcut çalışmada, lohusalık sürecinde bulunan kadınların, literatürle benzerlik gösterecek şekilde, beden imajı algısı arttıkça benlik saygısının da arttığı saptanmıştır ($p < 0,001$; Tablo 4.17.). Bu bulgulara dayanarak ‘Lohusalık sürecinde kadınların beden imajı algılarının benlik saygısı üzerine etkisi vardır.’ şeklinde ifade edilen H_{1-2} hipotezi kabul edilmiştir.

Gözüyılmaz’ın evli olan ve gebe olan/hiç gebelik yaşamamış olan, ergen kadınları karşılaştırdığı çalışmasında, beden imajı algısı toplam puanının gebe kadınlarda ($195,37 \pm 29,31$), gebe olmayanlardan ($192,71 \pm 29,91$) daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($p > 0,05$). Bu durumun ergenlerin henüz vücutlarının farkında

olamayacak kadar bilinçsiz olmalarıyla bağlantılı olduğu düşünülmüştür (Gözüyılmaz 2011).

Literatürde beden imajı algısı ve benlik saygısı kavramlarının birbirini etkilediği kanıtlanmış olsa da (Gelmez 2023, Pop 2016, Sayılan 2020, Bay ve Akın 2022), beden imajı algısı ve benlik saygısı üzerine yapılmış olan çalışmaların kadınların tek bir dönemini incelediği görülmektedir (Gelmez 2023, Bay ve Akın 2022, Hutchinson ve Cassidy 2022, Sayılan 2020, Bomba ve ark. 2021). Mevcut çalışma beden imajı algısı ve benlik saygısı kavramlarını gebelik ve lohusalık sürecinde karşılaştırarak incelemesi ve kavramların birbiri üzerindeki etkisini araştırması yönüyle özgün bir nitelik taşımaktadır. Ayrıca mevcut çalışmada kadınların gebelik ve lohusalık süreçlerinde ÇYBBİ ölçeğinden aldıkları puanları yükseldikçe beden imajı algısının arttığı, Rosenberg Benlik Saygısı ölçeğinden aldıkları puanları düştükçe benlik saygısının arttığı görülmektedir. Dolayısıyla her iki ölçeğin arasındaki ilişki negatif olsa da, hem gebelik hem lohusalık sürecinde, ölçeklerin birbirini pozitif yönde etkilediği görülmektedir ($p < .001$). Bu etkileşimin hem gebelik hem lohusalık sürecinde benzer olduğu ancak lohusalık sürecinde, gebelik sürecine göre, kısmen daha yüksek olduğu tespit edilmiştir ($r = -.496$, Tablo 4.17.). Bu bulgulara dayanarak ‘Gebelik ve lohusalık sürecinde kadınların beden imajı algılarının benlik saygısı üzerine etkisi farklıdır.’ şeklinde ifade edilen H_{2-1} hipotezi reddedilmiştir.

6.SONUÇ

Gebelik ve lohusalık süreçlerinde kadınların beden imajı algısının benlik saygısı üzerine etkisinin incelendiği bu tanımlayıcı ve ilişki arayıcı çalışmanın sonucunda; kadınların beden imajı algısının, gebelik ve lohusalık süreçlerinde istatistiksel olarak bir farklılık göstermediği; benlik saygısının ise gebelik sürecinde, lohusalık sürecinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca hem gebelik hem de lohusalık sürecinde, kadınların beden imajı algısının benlik saygısı üzerine benzer etkisi olduğu ve bu etkinin gebelik süreciyle karşılaştırıldığında, lohusalık sürecinde kısmen daha yüksek olduğu bulunmuştur. Literatürde gebelik ve lohusalık sürecinde bulunan kadınların beden imajı algısı ve benlik saygısı üzerine yapılmış çalışmalar bulunmaktadır. Fakat gebelik sürecinde bulunan kadınların beden imajı algısı ve benlik saygısı özelliklerinin araştırılıp, kadınlar doğuma kadar takip edildikten sonra, lohusalık sürecinde yeniden bu özelliklerin sorgulandığı ve gebelik dönemi ile karşılaştırıldığı bir çalışmaya rastlanılamamıştır. Bu yönüyle bu çalışma özgün nitelik taşımaktadır. Öneriler;

- Kadın vücudunun hızlı bir değişim içine girdiği gebelik dönemi, kadını fiziksel, psikolojik, sosyal açıdan tüm yönlerden etkilemekte ve kadınların beden imajı algıları ve benlik saygılarını değişime uğratmaktadır. Hemşireler bu kavramların kadınların sağlık göstergelerinden biri olduğunu kabul etmelidirler.
- Hemşireler gebe bir kadının beden imajı algısının, eş ve yakın çevrenin desteğinden, sosyal medyadan, demografik faktörlerden etkilenebildiğinin farkında olmalıdır.
- Gerçekçi olmayan beden imajı algıları, gebe kadınları mutsuzluğa ve psikolojik problemlere itebilmektedir. Hemşireler gebelik sürecinde kadınların beden imajı algısını sorgulamalı, gerçekçi olmayan beden imajı algısı bulunan kadınlara özel bakım planlamalıdır.
- Gebe bir kadının beden imajı algısının ve benlik saygısının yüksek olması, kadının lohusalık sürecine sağlıklı girmesi ve sağlıklı olma durumunu sürdürmesi, annelik algısının ve bebeğine verdiği bakımın da olumlu yönde olması anlamına gelmektedir.

7. KAYNAKLAR

Akildiz M, Aksoy Y, Kaydu A, Kaçar CK, Şahin ÖF, Yıldırım ZB: Elektif sezaryen ameliyatlarında anestezi yönteminin preoperatif anksiyete düzeylerine etkisi. *Turkish Journal of Anesthesia & Reanimation*, 45(1):36-40, 2017.

Al-Amer RM, Malak MZ, Darwish MM: Self-esteem, stress and depressive symptoms among Jordanian pregnant women:social support as a mediating factor. *Women Health*, 62(5):412-420, 2022. Doi: 10.1080/03630242.2022.2077508

Alshikh Ahmad H, Alkhatib A, Luo J: Prevalence and risk factors of postpartum depression in the Middle East: A systematic review and meta-analysis. *BMC Pregnancy Childbirth*, 21:1–12, 2021. Doi: 10.1186/s12884-021-04016-9.

Antonie L, Vintila M: Postpartum body image and self-esteem. *Bulletin of the Transilvania University of Braşov, Series VII: Social Sciences, Law*, 15(64):145-150, 2022. <https://doi.org/10.31926/but.ssl.2022.15.64.2.3>

Arslan E: Lohusalık döneminde psikososyal adaptasyon. İçinde: Kızılkaya Beji N (Ed): Hemşire ve Ebelere Yönelik Kadın Sağlığı ve Hastalıkları. Nobel Tıp Kitabevleri, İstanbul, Türkiye, Bölüm 15, s.406-409, 2015.

Arslan S, Okcu G, Coşkun AM, Temiz F: Kadınların gebeliği algılama durumu ve bunu etkileyen faktörler. *Journal of Health Science and Profession*, 6(1):179-192, 2019.

Aydın A, Tedik SE, Üst Taşgın ZD, Sade G: Doğum sonu dönemde annelerin algıladıkları sosyal destek ile benlik saygısı arasındaki ilişki. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 22(2): 87-94, 2019.

Aydın R, Aktaş S: Doğum öncesi bakım. (İçinde): Nazik E (Ed):Doğum, Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği. Akademisyen Kitabevi, Ankara, Türkiye, Bölüm 8, s.188-90, 2022.

Aydın Sayılan A, Seyhan Ak E, İnan E, Kavasoglu A: Self-esteem and body image after cesarean section. *MCBU-SBED*, 7(1):18-24, 2020. Doi:10.344156087/cbusbed.49

Bacacı H, Ejder Apay S: Gebelerde beden imaj algısı ve distres arasındaki ilişki. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 8(2):76-82, 2018.

Baby BM, Balakrishnan K: Body-shaming and its trepidation on the postpartum condition of women: a psychological study. *Bioscience Biotechnology Research Communications*, 14(2), 2022. <http://dx.doi.org/10.21786/bbrc/14.2.64>

Başkaya Z, Özkılıç F: Changes in fertility in Turkey (1980-2013). The *Journal of International Social Research*, 10(54): 404-424, 2017. <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.20175434605>

Bay H, Akın B: Determining the relationship between body image, genital self-image and self-esteem in postpartum women. *BAUN Health Sci J*, 12(2):304-310, 2023. <https://doi.org/10.53424/balikesirsbd.1144493>.

Bayer A, Taşpınar A: Frequency of unplanned pregnancies and effect on body image. *Journal of Samsun Health Sciences*, 8(1): 77-90, 2023. e-ISSN: 2791-9722.

Bingöl D, Yüksel Koçak D: The effects of obesity on maternal and fetal health, nursing approach. *Ordu University J Nurs Stud*, 2(2):110-119, 2019.

Birol L: Hemşirelikle ilgili kavramlar, Beden bilinci. (İçinde): Hemşirelik Süreci, Etki Yayınları, 9. Baskı, İzmir, Türkiye, Unite 1, s.35, 2009.

Bomba IYJ, Lesmana CBJ, Diniari NKS, Aryani LNA, Wahyuni AAS, Setyawati L, Ariani NKP, Wardani IAK, Ardani IGAI: The relationship between self-esteem and husband support with body image perception in post-vaginal delivery primiparous mother in independent Delima midwife practice in Denpasar. *Bali Medical Journal*, 10(1): 21-25, 2021. Doi: 10.15562/bmj.v10i1.2069.

Brown A, Ranje J, Warren L: Body image concerns during pregnancy are associated with a shorter breast feeding duration. *Midwifery*, 31, 80–9, 2015.

Carter DJ: The impact of maternal self-esteem on postpartum depression. *Journal of Women's Health*, 25(5):532-539, 2016.

Chan CY, Lee AM, Koh YW, Lam SK, Lee CP, Leung KY, Tang CSK: Associations of body dissatisfaction with anxiety and depression in the pregnancy and postpartum periods: a longitudinal study. *J Affect Disord*, 263:582–92, 2020. Doi: 10.1016/j.jad.2019.11.032.

Clark A, Skouteris H, Wertheim HE, Paxton JS, Milgrom J: My baby body: a qualitative insight into women's body-related experiences and mood during pregnancy and the postpartum. *Journal of Reproductive and Infant Psychology*, 27(4):330-345, 2015.

Coyne SM, Liechty T, Collier KM, Sharp AD, Davis EJ, Kroff SL: The effect of media on body image in pregnant and postpartum women. *Health Communication*, 33(7):793-799, 2018. <https://doi.org/10.1080/10410236.2017.1314853>

Cutler JL: Kaplan and Sadock's synopsis of psychiatry. *J Psychiatr Pract*, 68-69, 2016.

Çalık AA: Denizli İl Merkezindeki Kadınlarda Postpartum Depresyon Sıklığı ve Etkileyen Faktörler. Pamukkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı ABD, Yüksek Lisans Tezi, Denizli, Türkiye, 2024.

Çelik F, Köse M: Gebelikte uyku kalitesinin trimester ile ilişkisi. *Kocatepe Tıp Dergisi*, 18(3):85-88, 2017. <https://doi.org/10.18229/kocatepetip.344658>

Çelik H, Pasinlioğlu T: Doğum sonrası dönemde kadınların beden algısı ve benlik saygısının değerlendirilmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(2):9-17.

Çevik E, Yanıkkere E: The factors affecting self-esteem, depression and body image of pregnant women in a state hospital in Turkey. *JPMA*, 70: 1159; 2020. Doi: <https://doi.org/10.5455/JPMA.19892>

Çırak R, Özdemir F: Adölesan gebelerde beden imajı algısının belirlenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 18(3):214-221, 2015.

Çuhadaroğlu F: Adölesanlarda Benlik Saygısı. Hacettepe Üniversitesi, Psikiyatri Anabilim Dalı Tıpta Uzmanlık Tezi, Ankara, Türkiye, 1986.

Daş Z: Gebeliğin psikosoyal ve kültürel boyutu. (İçinde): Taşkın L (Ed): Doğum ve Kadın Sağlığı Hemşireliği. Akademisyen Tıp Kitabevi, Ankara, Türkiye, Bölüm 12, s.259, 2015.

Demir G: Lohusalık Dönemindeki Kadınlarda Beden İmajının İncelenmesi. Üsküdar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik ABD, Yüksek Lisans Tezi, 2019, İstanbul, Türkiye.

Demir Alkin E, Beydağ KD: Üç ve üzeri gebeliği olan kadınların algıladıkları stres düzeyi ve kendilerini algılama düzeyi ilişkisi. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 11(3):228-238, 2020.

Doğan O, Doğan S: Çok Yönlü Beden-Self İlişkileri Ölçeği El Kitabı. Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Basımevi, Sivas, Türkiye, 1992.

Durmuş F: Planlanmamış Gebeliklerin Aile Üzerine Etkileri. Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Uzmanlık Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul, Türkiye, 2019.

Dursun M, Beydağ KD: The effect of maternal obesity on the self-esteem and the self-perception of pregnant women. *Fenerbahce University Journal of Health Sciences*, 3(2):131-139, 2023. Doi: 10.56061/fbujohs.1103426

Eriten H: Gebelik Döneminde Beden İmajı ve Benlik Saygısının Cinsel Fonksiyon Üzerine Etkisi. İstanbul Üniversitesi, Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, YL Tezi, İstanbul, Türkiye, 2019.

Eriten Tilaver H, Oskay Ü: The effect of body image and self esteem on sexual function in the third trimester of pregnancy. *Sağlık ve Toplum*, 32(2):152-164, 2022.

Fahami F, Amini-Abchuyeh M, Aghaei A: The relationship between psychological wellbeing and body image in pregnant women. *Iran J Nurs Midwifery Res*, 23:167-171, 2018. Doi: 10.4103/ijnmr.IJNMR_178_16.

Fairbrother N, Janssen P, Antony MM, Tucker E, Young, AH: Perinatal anxiety disorder prevalence and incidence. *Journal of Affective Disorders*, 200:148- 155, 2016. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2015.12.08>

Fernandez-Carrasco FJ, Rodríguez-Díaz L, González-Mey U, Vázquez-Lara JM, Gómez-Salgado J, Parron-Carreno T: Changes in sexual desire in women and their partners during pregnancy. *J Clin Med*, 9:526, 2020. <https://doi.org/10.3390/jcm9020526>

Garg B, Goswami A: Postpartum changes. Physiology, StatPearls Publishing, 2023. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK555904/> (Erişim tarihi: 25.04.2025).

Gelmez N: Primipar Gebelerde Beden İmajı ve Benlik Saygısının Cinsel Fonksiyon Üzerine Etkisi: Karşılaştırmalı Bir Çalışma. Kırklareli Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ebelik Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Kırklareli, Türkiye, 2023.

Gillen MM, Markey CH, Rosenbaum DL, Dunaev JL: Breastfeeding, body image, and weight control behavior among postpartum women. *Body Image*, 38:201–9, 2021. Doi: 10.1016/j.bodyim.2021.04.006

Gözüylmaz A: Evli Ergenlerde Beden İmgesi ve Benlik Saygısının Gebelik Durumuna Göre İncelenmesi. Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Türkiye, 2011.

Grabe S, Ward LM, Hyde JS: The role of the media in body image concerns among women: A meta-analysis of experimental and correlational studies. *Psychological Bulletin*, 134:460–476, 2008. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.134.3.46>

Gür EY, Pasinlioğlu T: Gebelerin gebelik sürecinde beden imajı algılama durumlarının belirlenmesi. *Ebelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(2):71-81, 2020.

Gürsoy E, Yeşildere Sağlam H: Doğum sonu dönem. (İçinde): Nazik E (Ed):Doğum, Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği. Akademisyen Kitabevi, Ankara, Türkiye, Bölüm 14, s.383, 2022.

Han JW, Kim DJ: Longitudinal relationship study of depression and self-esteem in postnatal Korean women using autoregressive cross-lagged modeling. *Int J Environ Res Public Health*, 17:3743, 2020. Doi: 10.3390/ijerph17103743

Hodgkinson EL, Smith DM, Wittkowski A: Women's experiences of their pregnancy and postpartum body image: A systematic review and meta-synthesis. *BMC Pregnancy Childbirth*, 14:330, 2014. Doi: 10.1186/1471-2393-14-330.

Hutchinson J, Cassidy T: Well-being, self-esteem and body satisfaction in new mothers. *Journal of Reproductive and Infant Psychology*, 40(5):532-546, 2022. <https://doi.org/10.1080/02646838.2021.19164>

Kalli A, Iliadou M, Palaska E, Louverdi S, Dagla C, Orovou E, Dagla M: Mothers' body appreciation and postpartum self-esteem in relation to body changes and breastfeeding difficulties: a cross-sectional survey in Cyprus. *Nurs. Rep.* 15(3):76, 2025. <https://doi.org/10.3390/nursrep15030076>

Kara A, Eryılmaz A. Beliren yetişkinlerin gözünden olumlu beden imajı oluşturmaın öğeleri. *Journal of Qualitative Research in Education*, 6(3):394-409, 2018.

Kılıç A, Çakmak S, Atalay, C, Atıcı E, Er O, Yakut K, Gül Ü: Development of stria gravidarum in pregnant women and associated factors. *Türkderm*, 49: 95-100, 2015.

Kızılay F, Ünver H: Gebelerde fiziksel aktivite, kinezyofobi ve stres; kilo alımı ve bel ağrısının etkileri. *Inonu University, Journal of Physical Education and Sport Sciences (IUIPESS)*, 9(3):25-35, 2022. e-ISSN: 2148-6786.

Koçhan M: Doğum Sonu Dönemde Olan Kadınlarda Beden İmajı Algısının Değerlendirilmesi: Grounded Teori Çalışması. Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik ABD YL Tezi, Antalya, Türkiye, 2021.

Koçhan M, Kabukçuoğlu K: 'I wish I had my pre-pregnancy body after birth... but I have to be supported': a theoretical study based on body image perception in working mothers during the postpartum period. *Journal of Obstetrics and Gynaecology*, 42(5):1103-1111, 2022. <https://doi.org/10.1080/01443615.2021.2006160>

Kök G, Güvenç G, Bilsel H, Güvener A: Gebelik döneminde kadınların beden algısı farklılık gösterir mi? *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 15(4):209-214, 2018. Doi:10.5222/HEAD.2018.209

Kukul K: Kadın sağlığı ile ilgili bazı temel kavramlar. İçinde: Taşkın L (Ed): Doğum ve Kadın sağlığı Hemşireliği. Akademisyen Tıp Kitabevi, Ankara, Türkiye, 13. Baskı, Bölüm 1, s. 16-17, 2015.

Kumcağız H: Gebe kadınlarda beden algısı ve benlik saygısının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *International Journal of Human Sciences*, 9(2):691-703, 2012.

Kumcağız H, Ersanlı E, Murat N: Gebelerin kendilerini algılama ölçeğinin geliştirilmesi ve psikometrik özellikleri. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 8(1):23-31, 2017. <https://doi.org/10.14744/phd.2017.12599>

Kurt M: Doğum Eyleminin 4. Evresindeki Obez Kadınlarda Beden Algısının Benlik Saygısı ve Emzirme Tutumuna Etkisi. Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ebelik ABD, YL Tezi, Sivas, Türkiye, 2019.

Lewis S: Body Changes with Baby: A Qualitative Insight into Body Image After Birth. University Honors Theses. Paper 486, 2017. <https://doi.org/10.15760/honors.490>. Retrieved from <https://pdxscholar.library.pdx.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1593&context=honorstheses>

Lin N, Ensel WM, Simeone RS, Kuo W: Social support, stressful life events, and illness: A model and an empirical test. *Journal of health and Social Behavior*, 108-119, 1979.

Liu X, Wang S, Wang G: Prevalence and risk factors of postpartum depression in women: a systematic review and meta-analysis. *J Clin Nurs*, 00:1–13, 2021. Doi: 10.1111/jocn.16121

Maraş Z, Aydın Özkan S, Kaya Şenol D: Üçüncü trimester gebelerde prenatal distresin gebelikte konfor düzeyine etkisinin incelenmesi. *Kadın Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 10(3):165-175, 2024.

Mârza-Dănilă D, Mârza-Dănilă DN: Improving the self-esteem in postpartum women through massage and complementary techniques. *Gymnasium*, 18(1), 2017. <https://doi.org/10.29081/gsjesh.2017.18.1.0>

McLeish J, Redshaw M: Mothers' accounts of the impact on emotional wellbeing of organised peer support in pregnancy and early parenthood: a qualitative study. *BMC pregnancy and childbirth*, 17(28):1-14, 2017. <https://doi.org/10.1186/s12884-017-1220-0>

Meireles JFF, Neves CM, Carvalho PHB, Ferreira MEC: Body dissatisfaction among pregnant women: an integrative review of the literature. *Cien Saude Colet*, 20:2091–103, 2015. Doi: 10.1590/1413-81232015207.05502014

Meireles JFF, Neves CM, Amaral ACS, Morgado FFR, Ferreira MEC: Body appreciation, depressive symptoms, and self-esteem in pregnant and postpartum Brazilian women. *Women's Mental Health*, 3, 2022. <https://doi.org/10.3389/fgwh.2022.834040>

Nagl M, Linde K, Stepan H, Kersting A: Obesity and anxiety during pregnancy and postpartum: A systematic review. *Journal of Affective Disorders*, 186, 293-305, 2015. Doi: 10.1016/j.jad.2015.06.054.

Nagl M, Jepsen L, Linde K, Kersting A: Social media use and postpartum body image dissatisfaction: The role of appearance-related social comparisons and thin-ideal internalization. *Midwifery*, 100, 2021. <https://doi.org/10.1016/j.midw.2021.103038>

Özcan N: Gebelikte Kilo Alımının Beden İmajı ve Cinsel Memnuniyet ile İlişkisi. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış YL Tezi, Konya, Türkiye, 2024.

Özçalkap N: Adıyaman İl Merkezindeki Gebelerin Gebelik ve Anneliğe Uyumlarının Karşılaştırılması. Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep, Türkiye, 2018.

Özkan TK, Şimşek Küçükkelepçe D, Özkan SA: Gebelikte prenatal bağlanma ve vücut algısı arasındaki ilişki ve etkileyen faktörler. *Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 7(1):49-54, 2020.

Özkutlu Ö, Özdemir Ö, Üzelpasacı E, Demir E, Dülger A, Türkçapar AF, Ün Yıldırım N: Investigation of sociodemographic, obstetric, and musculoskeletal system-related factors affecting body image during pregnancy. *Journal of Exercise Therapy and Rehabilitation*, 12(1):21-27, 2025. Doi: 10.15437/jetr.1559634

Petersen KL: Social Cognitive Perspectives on The Development of Body Image in Adult Women, Doctoral dissertation, North Dakota State University, 2017. ProQuest: 10638007.

Pinheiro TV, Goldani MZ: Maternal pre-pregnancy overweight/obesity and gestational diabetes interaction on delayed breastfeeding initiation. *PLoS One* 2018; 13:e0194879. Doi: 10.1371/journal.pone.0194879.

Przybyła-Basista H, Kwiecińska E, Iłska M: Body acceptance by pregnant women and their attitudes toward pregnancy and maternity as predictors of prenatal depression. *Int J Environ Res Public Health*, 17:9436, 2020. Doi: 10.3390/ijerph17249436

Radoš SN, Tadinac M, Herman R: Anxiety during pregnancy and postpartum: Course, predictors and comorbidity with postpartum depression. *Acta Clinica Croatica*, 57(1):39-51, 2018. <https://doi.org/10.20471/acc.2018.57.01.05>

Rallis S, Skouteris H, Wertheim EH, Paxton SJ: Predictors of body image during the first year postpartum: A prospective study. *Women Health*, 45:87–104, 2007. Doi: 10.1300/J013v45n01_06

Ranatunga IDJC, Jayaratne K: Proportion of unplanned pregnancies, their determinants and health outcomes of women delivering at a teaching hospital in Sri Lanka. *BMC Pregnancy and Childbirth*, 20, 667, 2020.

Roomruangwong C, Kanchanatawan B, Sirivichayakul S, Maes M: High incidence of body image dissatisfaction in pregnancy and the postnatal period: Associations with depression, anxiety, body mass index and weight gain during pregnancy. *Sexual & Reproductive Healthcare* 13:103–109, 2017.

Riquin E, Lamas C, Nicolas I, Dugre Lebigre C, Curt F, Cohen H, Legendre G, Corcos M: A key for perinatal depression early diagnosis: the body dissatisfaction. *J Affect Disord*, 245:340–7, 2019. Doi: 10.1016/j.jad.2018.11.032

Rosenberg M: Rosenberg self-esteem scale (RSE). Acceptance and commitment therapy. *Measures package*, 61(52):18, 1965.

Sağiroğlu A: Gebelikte Beden İmajı, Gebelik ve Doğum Korkusunun Benlik Saygısı ile İlişkisi. Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Türkiye, 2019.

Saharoy R, Potdukhe A, Wanjari M, taksande AB: Postpartum depression and maternal care: exploring the complex effects on mother and infants. *Cureus*, 15(7):e41381, 2023. Doi:10.7759/cureus.41381

Sayılan AA, Ak ES, İnan E, Kavasoglu A: Self-esteem and body image after cesarean section. *Manisa Celal Bayar University Journal of Institute of health Science. CBU-SBED*, 7(1):18-2, 2020. Doi: 10.344156087/cbusbed.49

Sengupta S, Shahidullah JD: The fourth trimester: optimizing maternal outcomes in the postpartum period. *American Family physician*, 100(8):485-491, 2019. <https://www.aafp.org/pubs/afp/issues/2019/1015/p485.html> (Erişim Tarihi: 28.04.2025)

Senobari M, Azmoude E, Mousavi M: The relationship between body mass index, body image and sexual function: A survey on Iranian pregnant women. *International Journal of Reproductive Biomedicine*, 17(7):503-12, 2019. Doi:10.18502/ijrm.v17i7.4862.

Sevim K, Artan T: Factors affecting high and low self-esteem. *Turkish Journal of Social Policy*, 2(2):109-121, 2021. E-ISSN: 2587-1412

Swami V, Barron D: Translation and validation of body image instruments: challenges, good practice guidelines, and reporting recommendations for test adaptation. *Body Image*, 31:204–20, 2019. Doi: 10.1016/j.bodyim.2018.08.014

Şahin E: Gebelikte annede görülen fizyolojik değişiklikler. (İçinde): Nazik E (Ed):Doğum, Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği. Akademisyen Kitabevi, Ankara, Türkiye, Bölüm 5, s.107-109, 2022.

Şahin NH: Kadın sağlığıyla ilgili temel kavramlar. İçinde: Kızılkaya Beji N (Ed): Hemşire ve Ebelere Yönelik Kadın Sağlığı ve Hastalıkları. Nobel Tıp Kitabevleri, İstanbul, Türkiye, Bölüm 2, s. 56-57, 2015.

Şeker S, Çitil Canbay F, Cesur C, Firouz N: Beden algısının gebelikte kilo alımı üzerine etkisinin incelenmesi: Analitik kesitsel araştırma. *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, 9(1):206-218, 2021. <https://doi.org/10.33715/inonusaglik.812225>

Tabachnick BG, Fidell LS: Using Multivariate Statistics. 6th edition, Allyn and Bacon, Pearson Education publishing, 2013.

Taşkın L: Gebelikte annenin fizyolojisi. İçinde: Taşkın L (Ed): Doğum ve Kadın sağlığı Hemşireliği. 13. Baskı, Akademisyen Tıp Kitabevi, Ankara, Türkiye, Bölüm 7, s. 121-23, 2015.

Topaloğlu Ören ED, Yaşar Ö: Doğum sonu dönemdeki kadınlarda benlik saygısı ve cinsel yaşam kalitesi: kesitsel bir çalışma. *Androloji Bülteni*, 25(4): 246-254. Doi: 10.24898/tandro.2023.26023, 2023.

Tutkuviene J, Juskaite A, Katinaite J, Silove S, Drasutis J, Sargautyte R, Ramasauskaite D, Drasutiene G: Body image issues in Lithuanian females before and during pregnancy. *Anthropologischer Anzeiger*, 75(1):9, 2018. Doi: 10.1127/anthranz/2018/0779.

Tylka TL, Wood-Barcalow NL: What is and what is not positive body image? Conceptual foundations and construct definition. *Body Image*, 14:118–29, 2015. Doi: 10.1016/j.bodyim.2015.04.001

Uçar H: Gebelerin Psikososyal Sağlık Durumları ile Annelik Rolü Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum, Türkiye, 2014.

Vintila M, Tudorel O, Goian C, Barbat C: Determining the structure of smartphone addiction scale: A bifactor model analysis, *Current Psychology*, 40:1107–1114, 2020. <https://doi.org/10.1007/s12144-018-0035-0>

Wardani VA, Lestari KB, Nurbaeti I: Relationship of self-esteem to postpartum depression in postpartum mothers. *Maternity care and reproductive health*, 4(1):2021. ISSN: 2621-8992.

Webb JB, Wood-Barcalow NL, Tylka TL: Assessing positive body image: Contemporary approaches and future directions. *Body Image*, 14:130–45, 2015. Doi: 10.1016/j.bodyim.2015.03.010.

Winstead BA, Cash TF: Reliability and Validity of The Body-Self Relations Questionnaire: A New Measure of Body Image. Paper presented at the meeting of the Southeastern Psychological Association, New Orleans, LA, 1984.

Wubuli G: Gebelikteki Fizyolojik Deri Değişimlerinin Beden İmajı ve Yaşam Kalitesine Etkisi. İstanbul üniversitesi, Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, YL tezi, İstanbul, Türkiye, 2020.

Yılmaz AN, Doğan Yükseköl Ö, Baltacı N, Ulucan M: Gebelikte fizyolojik yakınmalarla yaşam kalitesi ve gebeliğe uyum arasındaki ilişkinin incelenmesi: bir üniversite hastanesi örneği. *Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi*, 13(2):408-418, 2023. Doi:10.31020/mutftd.1202252

Zhang W, Li L, Tuxunjiang X, Sailike B, Wang X, Meng W, Shalayiding S, Jiang T: Analysis of risk factors for co-morbid anxiety and depression in pregnant women. *Psychiatry Research*, 344, 2025.

EKLER

EK-1 Gebelik Dönemi Bireysel Bilgi Formu

Form No...

Sevgili kadınlar,

Bu çalışma, Gebelik ve Lohusalık Süreçlerinde Kadınların Beden İmajı Algısının Benlik Saygısı Üzerinde Etkisinin İncelenmesi amacıyla yapılacaktır. Aşağıdaki sorulara vereceğiniz yanıtların doğruluğu araştırmanın niteliği açısından çok önemlidir. Sorulara verdiğiniz yanıtlar sadece araştırmacılar tarafından bilimsel amaçlı kullanılacak ve saklı tutulacaktır. Katılımınız için şimdiden çok teşekkür ederiz. Lütfen adınızı soyadınızı yazmayınız.

Hemşire Besna

Şaki

A) SOSYODEMOGRAFİK ÖZELLİKLER VE EVLİLİK DURUMUNA İLİŞKİN SORULAR

1.Yaşınız

2.Eğitim durumu

a)İlköğretim ve altı

b)Ortaöğretim

c)Ön lisans

d)Lisans/ lisansüstü

3.Çalışıyormusunuz?

a)Evet

b)Hayır

4. Mesleğiniz.....

Eşinizin eğitim durumu nedir?

a) İlköğretim ve altı

b)Ortaöğretim

c)Ön lisans

d)Lisans/ lisansüstü

EK-1 Gebelik Dönemi Bireysel Bilgi Formu (Devamı)**5.Eşinizin çalışma durumunu belirtiniz**

- a)Çalışıyor b) Çalışmıyor

6.Eşinizin mesleği nedir (lütfen belirtiniz.....)**7.Gelir Durumunuzu belirtiniz?**

- a)Gelir giderden az
b) Gelir gidere eşit
c) Gelir giderden fazla

8.Aile tipi

- a) Çekirdek aile
b) Geniş aile

9.Sosyal güvenceniz var mı?

- a) Evet (hangi sosyal güvence belirtiniz.....)
b) Hayır

10.Yaşamınızın büyük bölümünün geçirildiği yer neresidir belirtiniz?

- a) İl
b) İlçe
c) Kasaba
d) Köy
e) Diğer (belirtiniz.....)

11. Evlilik yaşınızı yazınız?**12. Evlilik süresinizi yazınız ?****13.Evlilik biçiminizi belirtiniz?**

- a) Görücü usulü b) Tanışarak /anlaşarak c) Diğer (belirtiniz.....)

EK-1 Gebelik Dönemi Bireysel Bilgi Formu (Devamı)

B) OBSTETRİK ÖZELLİKLERE VE BEDEN İMAJINA İLİŞKİN SORULAR

14. İlk gebelik yaşıınızı (Lütfen yazınız.....)

15. Gebelik sayınızı belirtiniz (Lütfen yazınız.....)

16. Gebeliğinizin kaçını haftasındasınız (belirtiniz lütfen.....)

17. Bu gebeliğiniz planlı/istemli miydi?

a)Evet b)Hayır

18. Şuan ki gebeliğiniz kaçını gebeliğiniz (lütfen yazınız.....)

19. Canlı doğum sayınızı belirtiniz? (Lütfen yazınız.....)

20. Düşük sayınız? (Lütfen yazınız.....)

21. Şuana kadar kürtaj yaptırdınız mı?

a)Evet (kaç adet kürtaj yaptırdınız belirtiniz (.....))

b)Hayır

22. Gebelik döneminde vücudunuzda meydana gelen fiziksel değişiklikler hakkında ne düşünmektesiniz/neler hissediyorsunuz?

(yazınız lütfen.....)

23. Gebelikte aldığınız kilolardan etkilendiniz mi?

a) Evet (Nasıl etkilendiniz açıklayınız lütfen.....)

b) Hayır

24. Gebelik öncesi ve gebelik sonrası kilonuzu ve boyunuzu aşağıdaki tabloya yazınız.

Boy uzunluğu (m) Vücut ağırlığı (kg) BKİ: (kg/m²) BKİ: (kg/m²)
(araştırmacı tarafından hesaplanacaktır)

Gebelik öncesi kilonuz.....

Gebelikte ki kilonuz (şu an)

EK-1 Gebelik Dönemi Bireysel Bilgi Formu (Devamı)

25. Gebelik sürecindeki beden görünüşünüzü beğeniyor musunuz?

a) Beğeniyorum

b) Beğenmiyorum (Neden? Açıklayınız.....)

26. Gebelik sürecin bedensel/görsel değişikliklerden hangileri sizi en çok rahatsız ediyor? (Birden fazla madde işaretleyebilirsiniz)

☐ Varislerim oluştu

☐ Saçlarım döküldü

☐ Karnımda çatlaklar oluştu

☐ Bacaklarımda çatlaklar oluştu

☐ Yüzümde lekeler ve sivilceler oluştu

☐ Memelerim çok büyüdü

☐ Vücut duruşum değişti

27. Gebelik sürecinde yaşadığınız fiziksel değişimlere yakın çevrenizin tepkisi nasıl oldu?

a) Gebeliğin bana yakıştığını söylediler

b) Fazla kilo aldığımı söylediler

c) Fiziksel değişimlerim hakkında yorum yapılmadı

d) Diğer (açıklayınız lütfen.....)

28. Gebelik sürecinde kendinize saygı duyuyor musunuz?

a) Evet (nedenini açıklayınız.....)

b) Hayır (nedenini açıklayınız.....)

29. Gebelik sürecinde kendinize değer verme durumunuzu nasıl değerlendirirsiniz

a) İyi

b) Orta

c) Kötü

EK-2 Lohusalık Dönemi Bireysel Bilgi Formu

Form No...

Sevgili kadınlar,

Bu çalışma, Gebelik ve Lohusalık Süreçlerinde Kadınların Beden İmajı Algısının Benlik Saygısı Üzerinde Etkisinin İncelenmesi amacıyla yapılacaktır. Aşağıdaki sorulara vereceğiniz yanıtların doğruluğu araştırmanın niteliği açısından çok önemlidir. Sorulara verdiğiniz yanıtlar sadece araştırmacılar tarafından bilimsel amaçlı kullanılacak ve saklı tutulacaktır. Katılımınız için şimdiden çok teşekkür ederiz. Lütfen adınızı soyadınızı yazmayınız.

Hemşire Besna Şaki

1. Bu doğum şeklinizi lütfen belirtiniz?

- a) Spontan vajinal b) Sezaryen

2. Lütfen doğum sonu dönemde beden kitle indeksinizi hesaplayabilmemiz için boyunuzu ve kilonuzu yazınız?

Boy uzunluğu (m2).....

Vücut ağırlığı (kg).....

BKI: (kg/m2) (araştırmacı tarafından hesaplanacaktır).....

3. Lohusalık sürecinde sosyal çevrenizin fiziksel görünüşünüze yönelik yorumları oldu mu?

- a) Oldu (kim/kimler yorum yaptı? Yapılan bu yorumlar sizce nasıldı belirtiniz.....)
- b) Olmadı

4. Mevcut fiziksel görünüşünüzden memnuniyet durumunuz nedir?

- a) Memnunum b) Memnun değilim c) Fikrim yok

5. Lohusalık sürecinde aynaya baktığınızda kendinizi nasıl betimlersiniz?

(lütfen yazınız):

.....)

EK-2 Lohusalık Dönemi Bireysel Bilgi Formu (Devamı)

6. Lohusalık döneminde sizi en çok rahatsız eden bedensel değişiklikler nelerdir? (Lütfen yazınız)

7. Lohusalık sürecinde keşke eski bedenime ulaşısam gibi düşünceleriniz var mı?

a)Evet (Buna neden olan faktörler neler lütfen yazınız.....)

b)Hayır

8. Diyet veya egzersiz yapmayı düşünüyor musunuz?

a)Evet (Nedenini açıklayınız.....)

b)Hayır (Nedenini açıklayınız.....)

9. Lohusalık sürecinde kendinize saygı duyuyor musunuz?

a) Evet

b) Hayır (nedenini açıklayınız.....)

10. Lohusalık sürecinde kendinize değer verme durumunuzu nasıl değerlendirirsiniz?

a) İyi

b) Orta

c) Kötü

EK-3 Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği

MADDE-1

1. Kendimi En Az Diğer İnsanlar Kadar Değerli Buluyorum

A)ÇOK DOĞRU B)DOĞRU C)ÇOK YANLIŞ D)YANLIŞ

2. Bazı olumlu özelliklerim olduğunu düşünüyorum.

a. ÇOK DOĞRU b. DOĞRU c. YANLIŞ d. ÇOK YANLIŞ

3. Genelde kendimi başarısız bir kişi olarak görme eğilimindeyim.

a. ÇOK DOĞRU b. DOĞRU c. YANLIŞ d. ÇOK YANLIŞ

MADDE 2

4. Ben de diğer insanların birçoğunun yapabildiği kadar bir şeyler yapabilirim.

a. ÇOK DOĞRU b. DOĞRU c. YANLIŞ d. ÇOK YANLIŞ

5. Kendimde gurur duyacak fazla bir şey bulamıyorum.

a. ÇOK DOĞRU b. DOĞRU c. YANLIŞ d. ÇOK YANLIŞ

MADDE 3

6. Kendime karşı olumlu bir tutum içindeyim.

a. ÇOK DOĞRU b. DOĞRU c. YANLIŞ d. ÇOK YANLIŞ

MADDE 4

7. Genel olarak kendimden memnunum.

a. ÇOK DOĞRU b. DOĞRU c. YANLIŞ d. ÇOK YANLIŞ

MADDE 5

8. Kendime karşı daha fazla saygı duyabilmeyi isterdim.

a. ÇOK DOĞRU b. DOĞRU c. YANLIŞ d. ÇOK YANLIŞ

MADDE 6

9. Bazen kesinlikle kendimin bir işe yaramadığımı düşünüyorum.

a. ÇOK DOĞRU b. DOĞRU c. YANLIŞ d. ÇOK YANLIŞ

10. Bazen kendimin hiç de yeterli bir insan olmadığımı düşünüyorum.

a. ÇOK DOĞRU b. DOĞRU c. YANLIŞ d. ÇOK YANLIŞ

EK-4 Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki Ölçeği

EK-4 Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki Ölçeği

Aşağıda bireylerin duygu, düşünce ve davranışları ile ilgili çeşitli anlatımlar verilmiştir. Lütfen her anlatımı dikkatle okuyarak size en uygun seçeneği ilgili harfin altındaki boşluğa (X) biçiminde işaretleyerek belirtiniz.

A) Kesinlikle katılmıyorum B) Çoğunlukla katılmıyorum
C) Kararsızım D) Çoğunlukla katılıyorum E) Tamamen katılıyorum

	A	B	C	D	E
1. Dışarı çıkmada önce görünüşüme daima dikkat ederim.	☐	☐	☐	☐	☐
2. Kendimi en iyi gösterecek giysileri almaya dikkat ederim.	☐	☐	☐	☐	☐
3. Fiziksel sağlık testlerinin çoğundan geçerim.	☐	☐	☐	☐	☐
4. Üst düzeyde fiziksel güce sahip olmak benim için önemlidir.	☐	☐	☐	☐	☐
5. Bedenim cinsel yönden çekicidir.	☐	☐	☐	☐	☐
6. Sağlığımı kontrol altında tutuyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
7. Fiziksel sağlığımı etkenler hakkında çok şey biliyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
8. Bilinçli olarak sağlıklı bir yaşam tarzı geliştirdim.	☐	☐	☐	☐	☐
9. Diğer insanların gördükleri halimden hoşnutum.	☐	☐	☐	☐	☐
10. Fırsat buldukça aynada görünüşümü kontrol ederim.	☐	☐	☐	☐	☐

EK-4 Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki Ölçeği (Devamı)

EK-4 Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki Ölçeği (devamı)

11.	Fiziksel yönden dayanıklı bir kişiyim.	☐	☐	☐	☐	☐
12.	Sportif yarışmalara katılmak benim için önemli değildir.	☐	☐	☐	☐	☐
13.	Fiziksel yönden iyilik halimi korumak için özel çaba harcamıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
14.	Sağlık durumum beklenmedik iniş çıkışlar göstermektedir.	☐	☐	☐	☐	☐
15.	Sağlıklı olmak yaşamımdaki en önemli şeylerden biridir.	☐	☐	☐	☐	☐
16.	Sağlığımı bozabilecek herhangi bir şeyi yapmam.	☐	☐	☐	☐	☐
17.	Birçok kişi benim iyi görüldüğüm düşüncesindedir.	☐	☐	☐	☐	☐
18.	Her zaman iyi görünmek benim için önemlidir.	☐	☐	☐	☐	☐
19.	Fiziksel becerileri kolayca öğrenirim.	☐	☐	☐	☐	☐
20.	Fiziksel gücümü artıracak şeyler yaparım.	☐	☐	☐	☐	☐
21.	Nadiren hastalanırım.	☐	☐	☐	☐	☐
22.	Kendim için sık sık sağlıkla ilgili kitap ve dergiler okurum.	☐	☐	☐	☐	☐
23.	Giysisiz(elbisesiz) görüntüşümü beğeniyorum.	☐	☐	☐	☐	☐

EK-4 Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki Ölçeği (Devamı)

EK-4 Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki Ölçeği (devamı)

24.	Görünüşüm uygun olmadığında tedirgin olurum.	☐	☐	☐	☐	☐
25.	Genellikle nasıl göründüğüme dikkat etmeden elime ne geçerse giyerim.	☐	☐	☐	☐	☐
26.	Bedensel spor ve oyunlarda yetersizim.	☐	☐	☐	☐	☐
27.	Atletik(sportif) becerilerim üzerinde pek düşünmem.	☐	☐	☐	☐	☐
28.	Fiziksel dayanaklılığım geliştirmeye çalışırım.	☐	☐	☐	☐	☐
29.	Bedenimin bir günden bir güne nasıl olacağını hiç bilemiyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
30.	Hasta olduğumda hastalık belirtilerine fazla dikkat etmem.	☐	☐	☐	☐	☐
31.	Dengeli ve besleyici bir diyet almaya çaba harcamam.	☐	☐	☐	☐	☐
32.	Giydiklerimin üzerime uymasından hoşlanırım.	☐	☐	☐	☐	☐
33.	İnsanların görünüşümle ilgili düşüncelerine aldırmam.	☐	☐	☐	☐	☐
34.	Saçlarımın güzel görünmesi için özel çaba harcarım.	☐	☐	☐	☐	☐
35.	Fizik yapımı beğenmiyorum.	☐	☐	☐	☐	☐

EK-4 Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki Ölçeği (Devamı)

EK-4 Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki Ölçeği (devamı)

36.	Fiziksel yönden aktif(hareketli) olmaya çalışırım.	☐	☐	☐	☐	☐
37.	Sıklıkla hastalıklara karşı dayanıksız olduğumu düşünürüm.	☐	☐	☐	☐	☐
38.	Herhangi bir hastalık belirtisi ortaya çıktığında bedenimle yakından ilgilenirim.	☐	☐	☐	☐	☐
39.	Grip ve soğuk algınlığına yakalandığımda bu durumu önemsemem ve normal yaşamımı sürdürürüm.	☐	☐	☐	☐	☐
40.	Fiziksel yönden çekici değilim.	☐	☐	☐	☐	☐
41.	Nasıl göründüğümü hiç düşünmem.	☐	☐	☐	☐	☐
42.	Fiziksel görünüşümü daima iyileştirmeye çalışırım.	☐	☐	☐	☐	☐
43.	Fiziksel görünüşüm uyumludur.	☐	☐	☐	☐	☐
44.	Fiziksel sağlıkla ilgili çok şey biliyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
45.	Yıl boyunca düzenli spor yaparım.	☐	☐	☐	☐	☐
46.	Fiziksel yönden sağlıklı biriyim.	☐	☐	☐	☐	☐
47.	Fiziksel sağlığımdaki en küçük değişiklikleri bile fark ederim.	☐	☐	☐	☐	☐

EK-4 Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki Ölçeği (Devamı)

EK-4 Çok Yönlü Beden Benlik Öz İlişki Ölçeği (devamı)

48.	Kendimde bir hastalığım ilk belirtileri ortaya çıktığında tıbbi yönden yardım isterim.	☐	☐	☐	☐	☐
49.	Yüzümden hoşnutum (yüz şekli, görünüşü, cilt)	☐	☐	☐	☐	☐
50.	Saçımdan hoşnutum (rengi, sıklığı, yapısı)	☐	☐	☐	☐	☐
51.	Alt gövdemden hoşnutum (kalçalar, bacak, uyluk)	☐	☐	☐	☐	☐
52.	Orta gövdemden hoşnutum (mide, bel)	☐	☐	☐	☐	☐
53.	Üst gövdemden hoşnutum (göğüsler, omuz, kollar)	☐	☐	☐	☐	☐
54.	Kas yapısından hoşnutum (tonusu)	☐	☐	☐	☐	☐
55.	Ağırlığımdan hoşnutum (kilo)	☐	☐	☐	☐	☐
56.	Boyumdan hoşnutum.	☐	☐	☐	☐	☐
57.	Tüm görünüşümden hoşnutum.	☐	☐	☐	☐	☐